

МАТЕРІАЛИ II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК»**
(13-14 травня 2016 року)

Київ
2016

УДК 80(063)
ББК 80я43
П 27

Перспективи розвитку філологічних наук. Матеріали
П 27 II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 13-14 травня
2016 року). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 148 с.
ISBN 978-966-916-109-3

У збірнику представлені матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку філологічних наук». Розглядаються загальні питання української мови і літератури, російської мови і літератури, літератури зарубіжних країн, романських, германських та інших мов, теорії літератури, порівняльного літературознавства, теорії та практики перекладу та інші.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться філологічними науками, а також для широкого кола читачів.

УДК 80(063)
ББК 80я43

ISBN 978-966-916-109-3

© Колектив авторів, 2016
© Видавничий дім «Гельветика», 2016

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Данилова Ю.В. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В ОПОВІДАННІ Р. МУЗІЛЯ «ГРІДЖІЯ».	7
Калюжна В.Г. ПОСТМОДЕРНІСТСЬКЕ БАЧЕННЯ СВІТУ ТА ЛЮДИНИ В РОМАНАХ «РЕКРЕАЦІЇ» Ю. АНДРУХОВИЧА ТА «ОСТАННІЙ СВІТ» К. РАНСМАЙРА	10
Крамарчук Л.А. МОВНИЙ «АНТИЕТИКЕТ» СУЧАСНОГО СТУДЕНТА	14
Мізунська І.Р. ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ	18
Потапенко М.М. КОЛЬОРИ-СИМВОЛИ В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	22
Черкас О.О. СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОЇ ДЕТАЛІ В ОПОВІДАННІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО «СИН»	25

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРА

Ермачкова О.Е. ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РЕКЛАМЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СЛОВАЦКОГО, РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ).....	31
---	----

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Белікова А.О. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ «ГОТИЧНОГО» АБО «ЧОРНОГО» РОМАНУ КІНЦЯ ХVІІІ СТОЛІТТЯ	35
Польщак А.Л. ІДЕЙНА СВОЄРІДНІСТЬ ТВОРЧОСТІ Ф. МОРІАКА ЯК ПИСЬМЕННИКА ФРАНЦУЗЬКОГО «КАТОЛИЦЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ».....	39
Yakushenko A.V. THE WRITERS-FORETELLERS	42

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Василишин В.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ КОРПУСНОБАЗОВАНИЙ АНАЛІЗ КОЛОКАЦІЙ РОМАНУ ЯННА МАРТЕЛЯ «ЖИТТЯ ПІ»	46
Гафу Т.Г. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ FOOD В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	48

Демченко А.В. ТЕМПОРАЛЬНА СИСТЕМА НЕВЛАСНЕ-ПРЯМОЇ МОВИ В РОМАНІ Е. ФОН ХОРВАТА «ЮНІСТЬ БЕЗ БОГА»	52
Дорофєєва О.М. ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ У АНГЛОМОВНИХ ЗАГОЛОВКАХ	55
Дрібнюк О.Т. КОГНІТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОРІВНЯННЯ З КОЛОРОНІМОМ	58
Журавель М.М. СПЕЦИФІКА КОМПАРАТИВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ В РОМАНІ ЕНДІ ВАЙЕРА «МАРСІАНИН»	60
Манютіна О.І., Бортник С.Б. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ТА ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ	64
Міхненко О.В., Чувардинська О.В. ЛЕКСИЧНІ МАНІПУЛЯТИВНІ ПРИЙОМИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ДЖ. ОРВЕЛА	67
Мокрицька З.М. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНІМІВ У СКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	70
Мухіна В.П. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЙОМУ НОМІНАЛІЗАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА США БАРАКА ОБАМИ У ПЕРІОД ЙОГО ПЕРШОЇ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ).....	73
Тарасюк І.В. КОНЦЕПТ MENACE У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ.....	77
Фесенко І.Л. РЕАЛІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД.....	79
Шишкіна К.І. НОМІНАТИВНІ СФЕРИ ЕВФЕМІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТАБУ У ВІКТОРІАНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	81
Штихно Л.В. ПРОБЛЕМА ТЕРМІНА ЯК МОВНОГО ЗНАКА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	85

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Васильєва А.М. ДИСКУРС БЕЗУМСТВА В РОСІЙСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ 20-40-Х РОКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	88
Калініченко М.М. АМЕРИКАНСЬКИЙ РЕНЕСАНС І ПОПУЛЯРНА РОБІТНИЧА ЛІТЕРАТУРА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОРІЧЧЯ	92

Татьяніна Ю.В.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПЕРСПЕКТИВА СУЧАСНИХ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПАНЕГРИКІВ В УКРАЇНІ 95

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Ільченко І.І., Ісачук Н.В.

БІНАРНІ ОПОЗИЦІЇ В ТОПОНІМІЇ НАДВЕЛИКОЛУЖЖЯ..... 99

Коваленко А.М.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ 103

Trofymova A.I., Kushmar L.V.

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF LEXICAL
AND ASSOCIATIVE VALUES OF THE ECONOMIC CONCEPTS
(BUSINESS, COMPANY, MONEY, TAX, INFLATION) 105

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Санду М.П.

СТРАТЕГІЯ МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ 109

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Бевз Д.К.

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ
(НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАННЯ Г. ЛАВКРАФТА «ДАГОН») 113

Hotsynets M.S.

TRANSLATION OF ENGLISH AND UKRAINIAN IDIOMS EXPRESSING
LUCK, SUCCESS, PROSPERITY AND HAPPINESS 115

Кащій У.Л., Шундель Т.А.

ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА СПЕЦИАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ
В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ
(НА ПРИМЕРЕ МЕДИЦИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ) 117

Кот В.Ю.

ВІДТВОРЕННЯ ФОРМИ І ЗМІСТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ПРАВНИЧИХ
ДОКУМЕНТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 119

Мацегора М.В.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ В ДЕТСКОЙ
ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ СКАЗОК ДЖОЗЕФА ДЖЕЙКОБСА)..... 123

Ольшанська К.А.

ПРИНЦИП ДЖЕРЕЛОЦЕНТРИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ
В ТВОРЧОМУ МЕТОДІ ГРИГОРІЯ КОЧУРА 125

Сунік В.В., Уманець Р.С.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
ЕСЕЇВ АЛЬФРЕДА ПОЛЬГАРА 128

Ходаківська В.С.

ПЕРЕКЛАД ЯК МЕТОД МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 132

Шепель Я.А.

АНАЛИЗ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ НА ПРИМЕРЕ
РАССКАЗОВ О. ГЕНРИ..... 134

Шпек А.М.

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
ІЗ ЗООКОМПОНЕНТОМ АНГЛІЙСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ 138

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Лебедева Н.А.

УКРАИНСКОЕ ВОЗРОЖДЕНИЕ НАСЛЕДИЯ ФРИДРИХА ГОРЕНШТЕЙНА –
КИНОФЕСТИВАЛЬ БЕРДИЧЕВА 142

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Данилова Ю.В.

студентка,

*Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара*

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В ОПОВІДАННІ Р. МУЗІЛЯ «ГРІДЖІЯ»

На рубежі століть внаслідок політичного безсилля і знецінення культурних традицій виникає конфлікт поколінь і криза ідентичності. Ерос розглядається в цьому контексті як природна сила, засіб боротьби з віджилими соціальними нормами і культурним застоєм, а також сфера здобуття «втраченого Я». На тлі загальної соціальної нестабільності тіло розглядається як стійкий полюс, незмінна константа людського буття, звідси – інтерес до тілесних практик і насамперед сексуальності людського тіла.

Цей інтерес актуалізується і в зв'язку з розвитком медичних наук. Важливим є той факт, що медицина цікавиться насамперед патологією, тому натуралісти ХІХ століття звертаються до патологічної спадковості, а представники культури рубежу століть – до патологічної форми вираження сексуального початку. Так, опублікована в 1886 році робота австрійського психіатра Крафт-Ебінга «Psychopathia sexualis» є компендіумом сексуального знання епохи. Об'єктом дослідження тут стають німфоманки й фригідні жінки, гомосексуалісти, розпусні пролетарі і випадки інцесту, а сексуальність трактується як результат виродження, як хвороба. При цьому об'єктом пильної уваги вчених стає саме жіноче тіло. У чоловічій свідомості межі століть жінка асоціюється з еросом, природою, хворобою. Так, Зигмунд Фройд стверджує, що істерія є в основному жіночим захворюванням.

У 1923 році Роберт Музіль опублікував збірку оповідань «Три жінки» (Drei Frauen), що містить розповіді «Гріджія» (Grigia), «Португалка» (Die Portugiesin) і «Тонка» (Tonka). Кожна з історій трьох жінок зосереджена на зображенні головної героїні-жінки, презентованої крізь призму чоловічого сприйняття. Найбільше це стосується новел «Тонка» та «Гріджія», але якщо у першій з них акцентовано увагу на непоясненості жіночого «Я», то у другій на перший план висувається тема єдності еросу і смерті.

Дія «Гріджії» відбувається в старовинному гірському селі, жителі якого продовжують вести те ж патріархальне життя, що і їхні предки-рудодоки, які оселилися в цих місцях ще в XVI столітті. Герой новели Гомо – представник цивілізованого світу. Опинившись серед жителів села, він поступово підпорядковується новому для нього ритму життя, втрачає будь-який зв'язок із зовнішнім світом. Містеріальний мотив людини, що опинилася на порозі смерті, актуалізований в імені героя: він людина взагалі. Не випадково в новелі не описується його зовнішність, а факти біографії повідомляються скупі. Власне, імена всіх героїв новели значущі. Так, випадковий знайомий Гомо, за пропозицією якого герой новели відправляється в геологічну експедицію, що стала останньою в його житті, носить ім'я Моцарт Амадео Гоффенготт. Він свого роду посередник між світом живих і мертвих, моцартівський Кам'яний гість. У його прізвищі поєднуються і божа кара, і надія на порятунок. Героїня новели Олена Марія Ленці, яку Гомо називає по імені її корови Гріджією, втілює в собі природні сили. Про це свідчить і те, що в свідомості героя новели вона зливається з твариною, і те, що в цьому імені-прізвиську вона несе сірий колір землі.

Зв'язок Гріджії із земним початком, смертю є центральним мотивом новели. Музиль так пише про Гомо: «Er konnte sich nicht verhehlen, dass sein Herz lebhafter schlug, wenn er sich der so Sitzenden aus der Ferne nahte; so schlägt es, wenn man plötzlich in Tannenduft eintritt oder in die würzige Luft, die von einem Waldboden aufsteigt, der viele Schwämme trägt. Es blieb immer etwas Grauen vor der Natur in diesem Eindruck enthalten, und man darf sich nicht darüber täuschen, dass die Natur nichts weniger als natürlich ist; sie ist erdig, kantig, giftig und unmenschlich in allem, wo ihr der Mensch nicht seinen Zwang auferlegt» [3].

Образ демонічної красуні, створений художниками рубежу століть, що на момент написання цієї новели перетворився на кліше, у «Гріджії» значно трансформується. Чудові красуні Клімта і Захер-Мазоха замінюються «ein schlankes giftiges Pilzchen» [3], як пише про героїню новели Музиль. У зовнішності Гріджії він підкреслює архетипний земний початок: її рука нагадує герою новели «die trockene Erde, die durch ihre schlanken, rauhen Finger rann», а вся її фігурка виростає з черевиків, «wie aus wilden Wurzeln» [3].

Гріджія втілює в новелі жіночий початок, який є пасткою для чоловічої духовності. Не випадково Музиль акцентує увагу на тому, що Гомо стає коханцем Гріджії не по своїй волі, а всупереч їй. Поступово він втрачає душу, все більше зливається з землею. Спочатку його черевики починають «stärken... schon etwas im Boden» [3], потім його життя стає «wie ein Schmetterling, der gegen den Herbst zu immer schwächer wird» [3]. Зрештою чоловік Гріджії хоронить коханців під

землею, в штольні занедбаній шахти. Характерно, що вони довгий час дивляться «immer nach der andern Seite» [3] і не бачать виходу, а коли Гріджія все ж помічає його, то залишає Гомо під землею «zum Beweis für ihren Mann» [3]. Гомо ж уже був «in diesem Augenblick vielleicht schon zu schwach, um ins Leben zurückzukehren, wollte nicht, oder war ohnmächtig geworden» [3].

Жіноча підступність, підкреслена Музілем і в портреті героїні новели, спокуса смерті, злиття з землею перемагають чоловічу духовність, прагнення до світла. Символічним є фінал новели: «Zur gleichen Stunde gab, da man die Erfolglosigkeit aller Anstrengungen und die Vergeblichkeit des Unternehmens einsah, Mozart Amadeo Hoffingott unten die Befehle zum Abbruch der Arbeit» [3]. Гомо не витримав випробування, і надія на Бога виявилася безпідставною. Фінал новели Музіля ілюструє характерне для епохи сприйняття демонічної жінки як «перешкоди на шляху здійснення Царства Божого на землі» [1, с. 65].

На рубежі століть ерос протиставляється аскетичному духу, витісняється інстинктом смерті. З цього приводу Жак Лерідер зазначає: ««Стать і характер» розвиває метафізику чоловічого початку, згідно з якою чоловічий принцип до абсурду ототожнюється з інтелектом, креативністю і волею при одночасному відділенні його від тіла, інстинкту, життя і природи. Завершенням цього чоловічого імперативу стає той тип смерті, який постає не як Ніщо, а як Абсолют» [2, с. 127]. Екстаз від придушення чуттєвих бажань трансформується в ідею самогубства. Останнє, згідно з концепцією Г. Бубліц, усвідомлюється молодими чоловіками рубежу століть як «максимально повне саморозкриття перед обличчям розгубленості Я в технократичному світі, світі нестабільного громадського ладу, але одночасно і як повна втрата (тілесного) Я» [1, с. 79].

Список використаних джерел:

1. Bublitz H. Der verdrangte Tod im Diskurs der Moderne / Hannelore Bublitz // Die Wiener Jahrhundertwende. Einflüsse. Umwelt. Wirkungen. Hrsg. von Jürgen Nautz und Richard Vahrenkamp. – Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1996. – S. 62–79.

2. Le Rider J. Das Ende der Illusion : Die Wiener Moderne und die Krisen der Identität. Aus dem Französischen übersetzt von Robert Fleck / Jacques Le Rider. – Wien : Österr. Bundesverlag, 1990. – 496 s.

3. Musil R. Grigia [Електронний ресурс] / Robert Musil. – Режим доступу : <http://gutenberg.spiegel.de/buch/grigia-6887/1>

Калюжна В.Г.

студентка,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

**ПОСТМОДЕРНІСТСЬКЕ БАЧЕННЯ СВІТУ ТА ЛЮДИНИ
В РОМАНАХ «РЕКРЕАЦІЇ» Ю. АНДРУХОВИЧА
ТА «ОСТАННІЙ СВІТ» К. РАНСМАЙРА**

Світовий літературний процес останніх десятиліть ХХ століття відзначається розмаїттям естетичних пошуків митців, появою нових художніх форм, напрямів. Визначальна роль у літературному житті названого періоду належить постмодернізму. Яскравими зразками постмодерністської прози є романи «Рекреації» Юрія Андруховича та «Останній світ» Крістофа Рансмайра.

Головними героями «Рекреацій», як і «Останнього світу», є «розквітаючі генії, поети, інтелектуали»: Хома Хомський, Юрко Немирич, Гриць Штундера та Ростислав Мартофляк. Події відбуваються у фантастичному містечку Чортополі, цій «духовній Мецці» [1, с. 149], куди, подібно до Котти, «з нудьги, з відчуття бути нікому не потрібним» [1, с. 148] на «дивовижне Свято Воскресаючого Духу (так принаймні зазначається в телеграмі за підписом «Оргкомітет»)» [1, с. 148] прибувають із різних місць уже названі персонажі. Та якщо сімнадцятиденна подорож для головного героя «Останнього світу» була тяжкою і виснажливою, то для Хомського, Немирича, Мартофляка і Штундери багатоденна поїздка автомобілем, поїздом, автобусом була сповнена різних пригод.

У Чортополі поетам, як і персонажеві роману Рансмайра, відкривається вражаюча картина міста: «цей морок, цей мотлох, це жабуриння у водогроях ці сміттєзвалища на схилах, темні, мертві вулиці і площі, глухі подвір'я...» [1, с. 183]. Чоловіки приїхали на Свято Воскресаючого Духу не просто розважатись, а й читати вірші на вечорі поезії, до якого в романі так справа і не доходить. Цей захід, десятий пункт серед інших парадоксально-абсурдних заходів Свята, типу «величавого мітингу протесту» чи «сакрального бенкету», чи «конкурсу анекдотів» [1, с. 158], вартий інших подій свята: його проведення планується не де-небудь, а на стадіоні «Трудові резерви». Це повне безглуздя, невже можна таку інтимну, елітарну та серйозну річ, як вечір справжньої поезії проводити на стадіоні, адже вірші – це не гасла на мітингу й не ораторські промови. Все побачене і почуте в Чортополі приводить Ростислава Мартофляка до висновку: «Ми просто безглузді

істоти, які нічого не розуміють і розуміти не хочуть у цьому дурнуватою світі» [1, с. 166].

Найяскравіший момент, що ілюструє абсурдність буття, це, звичайно, як і в романі Рансмайра, опис карнавальних дійств. Шедевром є довжелезний список учасників процесії перебиранців: «То були Ангели Божі, Цигани, Маври, Козаки, Ведмеді, Чорти, Пророки...» [1, с. 175]. Список продовжується майже на сто сорок позицій. Подібно до Рансмайра, український письменник вводить у текст вічний образ античного митця Орфея, який, як і в «Останньому світі», плівся в кінці цієї дивовижної процесії разом з іншими «Лірниками».

Хаос, безглуздя ось те, що оточує головних героїв, а серед карнавалу фальшивих масок важко не загубитися. Андрухович пише: «Світ допускає тебе, розгортає свої принади – а тоді, тоді починає все відбирати, поступово, зі знанням справи» [1, с. 186]. Щоб показати причетність, безвихідність своїх героїв, автор вводить такий важливий постмодерністський образ-метафору, як лабіринт. Наприклад, намагаючись пізнати всі принади Чортополя, Немирич і Хомський довго бродили «лабіринтом міста» [1, с. 197]. Читаємо у Рансмайра: «Котта вже п'ять годин піднімався в гори... він дуже збився з дороги: від останнього Назонового притулку його відділяв цілий лабіринт розколин, западин та зводів. І Котта ввійшов до цього лабіринту» [10, с. 130]. Та й уся подорож персонажів Рансмайра і Андруховича була суцільним лабіринтом.

Основні події, змальовані в романі «Останній світ» Рансмайра, відбуваються у місті Томах, розташованому на околиці володінь Римської імперії. Саме сюди дістається зі столиці поет Котта. Картина, що відкривається мандрівнику, була вражаючою: «З дев'яноста міських будинків уже тоді багато які стояли порожні, вони занепадали і зникали під великими рослинами та мохом. Цілі квартали, здавалось, помалу знов оберталися в узбережні гори» [10, с. 56].

У Томах були залізні двері, віконниці, огорожі. Від постійного вітру, постійних стихій місто мало колір іржі. Жінки «рано старіли й завжди були одягнені в чорне» [10, с. 6], чоловіки – брудні і виснажені. Саме місто постає глухим, старим і безнадійним. Томи, за Рансмайром, – світ у мініатюрі, його модель. Це край світу, його кінець. Люди живуть «на краю світу» в неймовірно жорстоких умовах, де зима триває два роки. «Залізо висмоктало в них життя» [10, с. 9], вони стали байдужими до всього і всіх. Єдине, що розважало цих «змучених холодом, злиднями і важкою працею» [10, с. 7] людей, – це щорічні карнавали та кінофільми, які раз на рік привозив і показував кіномеханік Кипарис, що приїздив зі своїм фургоном із майбутнього. Він показував фільми – на міфологічні сюжети Назонових «Метаморфоз» – просто неба на стіні Тереевої

різниці або на стіні церкви, «неф якої прикрашали вологі вінки з паперових квіток, укриті пліснявою картини, якісь вивихнені, немовби в старих муках застигли лики святих та залізна постать Спасителя» [10, с. 15].

Котта приїхав у цей забутий богами куток з метою відшукати книгу, про яку говорив весь цивілізований світ, – «Метаморфози» Назона. Та, як зізнався сам герой, «...на цю подорож, як і на все, що він досі робив, його штовхнула просто нудьга...» [10, с. 84]. Спочатку на поета ніхто не звернув уваги, адже в Томах «святкували кінець дворічної зими» [10, с. 6]. Та одного разу, повертаючись із Трахіли, Котта хотів непомітно пройти мимо карнавальної процесії і швидше дібратися до оселі, яку наймав. Але несподівано «попався в руки ватаги п'яних гуляк, прибраних у шкури з бичачими рогами: личини обступили його звідусіль, зтягли його у свою гущу» [10, с. 52]. Поет зрозумів, що залізне місто, де він скільки днів розшукував Назона, де марно намагався заговорити з небалакучими, замкненими людьми, «це місто нарешті таки взялося за нього» [10, с. 52]. А через деякий час герой цілком пристосувався до життя в Томах і тепер «навіть чи й відрізнявся від решти мешканців» [10, с. 126]. Залізне місто наклало на героя своє тавро. На думку теоретиків постмодернізму, доступ до «фрагментарної істини» забезпечений лише божевільній людині. Герой Рансмайра є цьому підтвердженням. Постійні блукання Котти викликали однозначні думки у жителів Томів: «Божевільний, та й годі» [10, с. 160] Важко було пізнати у цьому чоловікові, який «бурмотів щось сам собі під ніс, нічого довкола не помічаючи, на шиї – якесь плетиво зі шворок, ганчірок та берізки, що волочилося за ним, наче хвосту паперових зміїв» [10, с. 163], колишнього красивого, сильного римлянина. Реалії навколишнього життя для героя зникають. Він бачить зовсім іншу картину: «Різників будинок тепер був усього лиш порослою мохом скелею, де згряя ворон чистила дзьоби; вулиці являли собою ущелини в розквітлих колючих заростях, а мешканці тих вулиць пооберталися в каміння, птахів, вовків та в порожнє відлуння» [10, с. 163]. Невтішна картина. Втім, іншою вона і не могла бути у цьому хаотичному, абсурдному світі. Автор підкреслює: люди опинилися віч-на-віч із своїм буттям, їхнє життя позбавлене змісту і мети. Безглуздість існування призводить жителів Томів до повної деградації. А вихід із цього абсурду – у назві твору – цей світ має бути останнім.

Отже, світ, який постає перед читачем у романах «Останній світ» Рансмайра та «Рекреації» Андруховича, вражає своєю безглуздістю, безпросвітністю існування персонажів, які його населяють. З точки зору нормальної логіки він деформований, абсурдний. І жодні зусилля не

спроможні виправити існуючий стан речей. Втім, ніхто таких зусиль і не докладає, навіть і не намагається це робити.

Герої в романах постають як особистості, що загубилися у повсякденному бутті, втратили зв'язок із всесвітом, гостро переживають власну відчуженість і втрату духовних орієнтирів. Вони не відають, куди йти, у що вірити, навіть про що думати і що відчувати, оскільки їх думки і почуття здеформовані під впливом трагічної дійсності.

Список використаних джерел:

1. Андрухович Ю. «Рекреації» // В кн.: Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак. Бу–Ба–Бу. Вибрані твори. – Львів, 2007. – С. 148-218.
2. Баліна К. Постмодерністська естетика творчості Ю. Андруховича / К. Баліна // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 9. – С. 40-41.
3. Бігун Б. «Останній світ» К. Рансмайра: звільнення від тексту чи непозбутність тексту? / Б. Бігун // Зарубіжна література – 2000. – № 29-32. – С. 24-30.
4. Галич А. Асоціонічний світ романів Юрія Андруховича початку ХХІ століття / А. Галич // Слово і час. – 2008. – № 8. – С. 48-54.
5. Данильчук О. Юрій Андрухович – форпост українського постмодернізму / О. Данильчук // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 1.– С. 14-16
6. Затонський Д. Роман К. Рансмайра «Останній світ» у дзеркалі літературознавства / Д. Затонський // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2002. – № 5-6. – С. 103-105.
7. Кіяновська М. Мотиви кінця культури, смерті та Апокаліпсису в романі Ю. Андруховича «Рекреації» [Текст] / М. Кіяновська // Молода нація : альманах / упоряд. М. Розумний, О. Проценко. – К., 1999. – Вип. 12. – С. 217-229.
8. Назарець В. Матеріали до вивчення постмодерністських романів К. Рансмайра та П. Зюськінда / В. Назарець, Є. Васильєв // Всесвітня література та культура в навчальних України. – 2008. – № 2. – С. 23-26.
9. Ненько І. Відображаючи життя як хаос. Про зумовленість ідейного змісту та поетики роману К. Рансмайра «Останній світ» постмодерністською позицією його автора / І. Ненько // Всесвітня література в навчальних закладах України. – 2002. – № 5-6. – С.109-110.
10. Рансмайр К. «Останній світ» / К. Рансмайр [пер. з нім. О. Логвиненка]. – Київ: Основи, 1994. – 206 с.
11. Шкловська О. Спроба почути роман К. Рансмайра «Останній світ». Урок-дослідження з елементами філологічного аналізу твору. 11 клас / О. Шкловська // Зарубіжна література в школах України (Київ). – 2010. – № 4. – С. 22-26.

Крамарчук Л.А.

студентка,

Науковий керівник: Сивак Л.М.

кандидат філологічних наук, викладач,

Фінансово-економічний коледж

Буковинського державного фінансово-економічного університету

МОВНИЙ «АНТИЕТИКЕТ» СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

У даній статті розглянуто досить поширену проблему на сучасному етапі еволюції суспільства, а саме постановка мовлення молоді, «антиетикет» у вищих навчальних закладах та суспільстві.

Проаналізувати мовленнєві аспекти мовлення та знайти шлях вдосконалення культури мови сучасного студента та молоді загалом.

У «Словнику з етики» поняття «етикет» визначається як сукупність правил поведінки, що стосуються зовнішнього прояву ставлення до людей. А саме: поведінка з оточуючими, форми звертання і вітань, поведінка в громадських місцях, манери і одяг.

І. Курочкіна трактує термін «етикет» як порядок поведінки, що сприяє створенню найкращих умов для спілкування людей різного походження, національної приналежності, соціального стану, освіти, різних поглядів, переконань, інтересів. Суть його – в умінні бути приємним для оточуючих, налаштування людей на спілкування з особою [8, с. 10].

У вузькому розумінні в понятті «етикет» також виділяють таку складову як «мовний етикет».

С.К. Богдан зазначає, що мовний етикет українців є унікальною, універсальною моделлю їх мовної діяльності. Знання цієї системи, а ще більше – повсякденна їх реалізація, гармонія знань і внутрішнього світу людини, без перебільшень, є своєрідним барометром духовної зрілості нації [3, с. 8].

Таким чином, мовний етикет – це правила мовної поведінки у спілкуванні, яка дозволяє встановити відповідні відносини між співрозмовниками, а саме підібрати потрібну тональність розмови при певній обстановці та самі вираження стосовно того чи іншого об'єкта обговорення.

Виклад основного матеріалу. Молодь ХХІ століття майже дійшла до межі в використанні усіх вмінь та властивостей простого спілкування. Лексика сучасного студента настільки наповнена жаргонами, русизмами, «словами-паразитами», нецензурною лексикою, що в деяких ситуаціях практично не можливо знайти спільної мови із ним. Ймовірність зустріти серед звичайних перехожих молоду людину, рівень володіння власною

мовою якої був хоча б на достатньому рівні, і вона чітко та лаконічно уміла висловлювати власні думки, досить важко.

Мовна культура фахівця утворюється під впливом певних чинників, ключовими з яких є фонетико-інтонаційна виразність, багатство словникового запасу, вміння використовувати різні способи поєднання слів у реченнях. Для кращого розуміння поняття «мовна культура», вчені-філологи виділяють такі основні принципи:

- правильність – дотримання мовних норм, що діють у мовній системі;
- послідовність – логічність та лаконічність думок;
- коректність та доцільність вживання термінів, фраз – залежить від повноти оцінки ситуації, інтересів, стану та настрою співрозмовника;
- чистота мови – відсутність у мовленні суржику та жаргонізмів;
- точність – чітке висловлення ідеї;
- доречність – вчасно висловлена думка;
- економність – уникнення повторень в лексиці та відхилень від теми;
- зв'язок з практичною діяльністю – набуття умінь та навичок самостійно виправляти мовну ситуацію і власні помилки;
- зорієнтованість на позитивні соціальні дії – спрямованість мовної культури на формування позитивного іміджу;
- безперервність – постійне розширення інформаційного, практичного обсягу знань мови, виховання потреби підвищувати мовний рівень протягом усього життя;
- людиноцентризм – підвищення мовної культури як необхідний засіб покращання спілкування, спрямований на особистість [11, с. 240].

Характерними особливостями сучасної лексики студента є студентський сленг, жаргон, іноземні слова і понижений рівень лексики. Студентський жаргон займає значне місце в лексиці. Він для студентів, в першу чергу, є способом виділитися серед іншого суспільства. Проте значна частина жаргонізмів – це змінені або скорочені офіційні найменування. Відповідно більшу частину студентського жаргону складають поняття, пов'язані з вивченими дисциплінами і навчанням загалом. Виокремлюють різні способи утворення, так званих, нових лексичних одиниць. У більшості випадків – це зміна значення нейтрального загальноживаного слова, яке викликається перенесенням найменування. Жаргон студентів можна визначити як особливу лексико-фразеологічну підсистему мови молоді. Відповідно вона відображає повний спектр інтересів студента як особистості, коло його суб'єктів контактування в межах навчального закладу та поза ними, а також виконує комунікативно-адаптаційну функцію.

Постійне вживання запозичених слів в первинному або зміненому вигляді є однією з характеристик лексики студента сучасності.

Сучасні студенти широко вживають у мові знижену та грубу лексику. Свідоме використання в своїй промові такої ненормативної лексики, студенти трактують як інтерпретацію особливих функцій даної групи: спосіб зняття професійної напруги, спосіб самовираження і виділення із загальної маси, спосіб зламати стереотип спілкування. Це відноситься і до основних завдань студентської молоді ХХІ століття.

Характерним для спілкування студентів є також велике відхилення від загальноприйнятих правил суспільства при веденні бесіди. Це проявляється, по-перше, в тому, що сучасні студенти постійно порушують мовні норми, експериментуючи з ними. До прикладу, вживають «головна біль» замість «головний біль» (ч.р.); «багато статтів написано, багато прочитано доповідів, бракує ще знаннів, література з різних галузів» замість «статей, доповідей, галузей, знань»; «слов'янів» замість «слов'ян» (у родовому відмінку множини); «рахає по пальцям», а треба «по пальцях», «читає по складам», а треба «по складах» [1, с. 152]. По-друге, в процесі спілкування у багатьох практично завжди ослаблений або зовсім відсутній контроль за власною мовою, тобто часто зустрічається тавтологія та неузгодженість між реченнями у змісті промови, наявні незрозумілі закінчення та скорочення. По-третє, студенти легко переключаються з теми на тему під час неофіційного спілкування. За таких обставин найчастіше втрачається сенс розпочатого діалогу. Зазвичай, більшість зазначених недоліків пов'язані з темами навчання в закладі, особливостями обраної професії або спеціалізації.

Стосовно мовної поведінки студентської молоді, то кожен прагне зробити свою вимову як найуспішнішою. До основних якостей успішності вони відносять: яскравість, барвистість, ефектність. Щоб досягти таких встановлених рамок, студенти активно користуються прийомами мовної гри. Така мовна гра вважається найважливішим засобом для формування несподіваного і трохи комічного мовлення в спілкуванні. Для кінцевого формування успішного образу суб'єкта, буде доцільним використовувати під час розмови доречну термінологію, в якій він добре обізнаний. Використовуючи у діалозі такий нестандартний спосіб, у співрозмовників створюється позитивний настрій, що є основою успішної комунікації та оптимізує погляд на навколишній світ. Безпосередньо будь-яка подібна гра та її тип буде залежати від ситуації, в якій перебуватиме студент. Проте в загальних рисах такий крок сприятиме підвищенню авторитету в досить широкому колі осіб.

Отже, кожна молода людина обов'язково має слідувати за тим як вона спілкується з іншими. Усе, що притаманне людині на певному віці

життя, в тому числі мовленнєвий етикет та культура мовлення, набувається з проходженням часу, а не надається від народження.

Такий прошарок українського суспільства як студентство має володіти правилами етикету і відповідно не вживати у своїй лексичі лайливі слова та вирази. У будь-якій ситуації повинні дбати про якість свого мовлення, а за для цього відповідно звертатися до художньої або ж наукової літератури. Адже спілкування може стати суттєвим фактором впливу на успіх в суспільстві та при професійному кар'єрному рості, тоді як неправильне його формулювання є причиною виникнення конфліктів та спричиняє поступову деградацію суспільства.

Список використаних джерел:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: [посіб.]; за заг. ред. О. Сербенської. – Львів: Світ, 1994. – 152 с.
2. Бабич Н. Основи культури мовлення / Н. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232-234 с.
3. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С.К. Богдан – Київ: 1998. – 8 с.
4. Бондаренко Т.Г. Критерії виявлення мовних помилок під час редагування журналістських матеріалів // Наукові записки Ін-ту журналістики. – К., 2002. – Т. 8. – С. 112-117.
5. Гольдін В.Є. Етикет и речь / В.Є. Гольдін.–Москва: 2009. – 52 с.
6. Караванський С. Секрети української мови / Святослав Караванський. – [2-ге вид., розшир.]. – Львів: БАК, 2009. – 344 с.
7. Кошова Л. Особливості інтерактивної моделі навчання / Л. Кошова // Нові горизонти та перспективи філологічної науки та педпрактики: [Тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф.]. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2004. – С. 52-54.
8. Курочкіна І. Етика для дітей та дорослих / І. Курочкіна. – Москва. – 2001. – 10 с.
9. Павловский А. Грамматика малороссийского наречия / А. Павловский. – СПб., 1818. – 116 с.
10. Пащенко В. Українська – не жаргон / В. Пащенко // Урядовий кур'єр. – 2005. – 15 квітня. – № 70.
11. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: [навч. посіб.] / О. Пономарів. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.

Мізунська І.Р.

студентка,

Науковий керівник: Сивак Л.М.

кандидат філологічних наук,

Фінансово-економічний коледж

Буковинського державного фінансово-економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ

Щодня ми спілкуємося з людьми довкола нас. У професійній діяльності важливу роль відіграють різноманітні бесіди, під час яких вирішуються питання, пов'язані з певними питаннями. Звичайно, основною метою кожного господарюючого суб'єкта є досягнення під час бесіди результату, який би максимально відповідав його інтересам. Та кожна людина має свої особливості, а тому, ви не можете завчасно прогадати весь хід розмови. Допомогти вам у цьому зможуть ті сигнали, які несвідомо посилає наше тіло. Саме вміння правильно трактувати той чи інший засіб невербального мовлення може допомогти вам обрати правильний напрямок спілкування і досягти бажаного результату. В статті розглянуто один з найважливіших засобів невербальної комунікації – зоровий, або візуальний контакт та його особливості. Різні аспекти проблеми досліджували такі науковці, як Бацевич Ф. С., Яшенкова О. В., а також Мессінжер Ж., який визначає основні особливості візуалізації контакту.

Людина найчастіше звертає свою увагу на вербальну комунікацію, адже вважає, що за інтонацією та швидкістю мовлення можна розрізнити наскільки правдива інформація подається. На жаль, комунікація невербальна залишається поза увагою. Вважають, що саме вона найінформативніша. Психологами доведено, що невербальні засоби передання інформації людина на підсвідомому рівні освоює раніше, ніж вербальні [1, с. 59]. А, отже, кожна, навіть найменша, риса нашого тіла несе багато інформації про наш характер, звички, погляди та відбиває наш настрій і відчуття. Правильне розуміння сигналів, які вам «посилає» тіло співрозмовника, допоможе вам зрозуміти погляди та переконання вашого співрозмовника, і направити бесіду в потрібне вам русло. Розглянемо основні особливості візуального контакту.

Найінформативнішим елементом зовнішнього вигляду людини є її обличчя. Тому, візуальний контакт є надзвичайно важливим елементом у процесі встановлення та розвитку будь-яких відносин. Отож, маючи бесіду з людиною (а особливо – ділові переговори), спершу уважно візуально вивчаємо її обличчя. Як, правило, це займає не більше

1 хвилини. Тому, як правило, жодного дискомфорту ваш співрозмовник не відчує.

Спершу, звертаємо увагу на відстань між очима та їх симетрію [3, с. 72]. Близько розташовані одне до одного очі свідчать про цілеспрямованість людини та її вміння бачити та тверезо оцінювати ризики. Саме тому, спілкуючись з такими людьми, важливо чітко та конкретно висловлювати свою думку, чесно показувати негативні сторони та можливі ризики обговорюваної справи. Лише в такому разі бесіда буде конструктивною. Значна відстань свідчить про розсіяність вашого співрозмовника. Йому притаманне коливання при прийнятті рішень. На людей такого типу іноді доцільно трошки «натиснути» на фінальному етапі переговорів, щоб прийняте ним рішення відповідало вашим цілям. При цьому, варто бути обережним, адже надмірний натиск відштовхує всіх людей.

Направлені вниз куточки очей свідчать про критичність судження вашого партнера та його прискіпливість до найменших дрібниць. Вирішуючи питання з такими людьми, не полінуйтеся розтлумачити їм кожную деталь обговорюваної теми та висвітлити усі сторони її вирішення з детальним їх поясненням. Та, ні в якому разі, не тисніть на них і не показуйте свою дратівливість.

Далі, варто звернути увагу на те, як «посаджені» очі вашого співрозмовника. Неглибоко посаджені очі свідчать про відкритість людини, але будьте обережні – це також сигнал, що їх власник часто та кардинально міняє свої наміри та настрої. До таких людей треба вміти вчасно пристосуватися та правильно змінити свою тактику поведінки. Глибоко посаджені очі говорять вам про серйозність, характерність та стабільність партнера. Тому, зазвичай, з ними приємно мати справу.

Отже, на початковому етапі оцінюємо основні погляди та риси характеру вашого співрозмовника і обрали стратегію бесіди. Фактично тепер починається найважливіший етап вашої взаємодії з людиною – бесіда. Під час неї потрібно обов'язково пам'ятати та варто звертати свою увагу на такі аспекти.

По-перше, ні в якому разі не відводимо очі вбік. Перші 8-10 секунд важливо дивитися співрозмовнику прямо в очі. Це важлива передумова довірчого спілкування. Далі, краще перевести погляд на перенісся, в область, так званого, «третього ока». Таким чином ви подаєте сигнал своєму співрозмовнику, що уважно його слухаєте та зацікавлені тим, що до вас хочуть донести. Крім того, ви показуєте впевненість у собі, а, як відомо, люди завжди підсвідомо тягнуться до тих, хто має здорову самооцінку.

Якщо говорити про динаміку очей співрозмовника під час бесіди, то в процесі проведення ряду досліджень, психологи виявили, що людина в

розслабленому стані кліпає від 6 до 8 разів за хвилину. При цьому, повіки змикаються на одну десяту секунди. Це наш нормальний стан. В напруженому стані, наприклад під час брехні, цей інтервал, як і сама кількість разів, може значно змінюватися. Дуже часте кліпання є підсвідомою спробою не бачити занадто набридливу людину. Такий жест вашого співрозмовника повинен бути для вас тривожним дзвіночком. Краще змініть тему чи дайте йому слово [3, с. 74]. Таку ж інтерпретацію мають жести протирання очей та часте відведення погляду в сторону під час розмови. Проте, якщо ваш співрозмовник кліпає щоразу погоджуючись з вами, то його схвалення є щирим.

Наступний жест потрібно трактувати в залежності від частоти виконуваної дії. Прикривання очей долонею свідчить про те, що ваш співрозмовник – скептик. І якщо він прикриває очі доволі часто, будьте впевнені – прийняте ним рішення однозначно не буде в вашу користь [2, с. 51]. Направлення погляду вашого партнера теж досить інформативний. Потрібно лише подивитися на його напрямок [3, с. 98-99].

Погляд вліво є «посланням», що виражає гостре відчуття тривоги. Це означає, що ваш співрозмовник коливатиметься при прийнятті рішення і, скоріш за все, буде ухилятися від відповіді. Дивлячись вправо вниз ваш партнер показує, що йому некомфортно. В такому випадку ліпше дати йому додатковий час на роздуми, оскільки нічого конкретного ви від нього не почуєте.

Погляд вгору інформує нас про роздратованість та нервовість вашого партнера, а вниз – недостатню мотивацію з вашої сторони.

Якщо ви помітили, що ваш співрозмовник дивиться кудись в сторону, то ліпше ввічливо закінчити розмову та перенести її на інший час. Адже ваш співрозмовник просто не налаштований на обговорення проблеми, а тому вирішити її фактично не вдасться.

Наступним елементом, який ви можете побачити під час розмови, є дефокусація погляду (з англ. defocusing – ослабити, розсіяти) [3, с. 96]. Фактично це розсіяність погляду, яку легко можна розпізнати. Якщо ви протягом тривалого часу не можете зустрітися поглядом з вашим співрозмовником, то це означає, що він використав цей прийом. А, як правило, в такому випадку він запам'ятає не більше 20% всієї інформації, що обговорювалася під час бесіди. Єдиним розумним виходом з такої ситуації є, знову ж таки, перенесення бесіди на інший час, і, по можливості, з іншою, компетентнішою, людиною.

Важливим фактором, який нас також може непогано проінформувати, є розмір зіниць вашого співрозмовника. Поширеною є думка, що розширення чи звуження зіниць пов'язане зі зміною інтенсивності світла. Виявляється – не завжди. Вперше це твердження було спростоване 1975 р. психологом Екхард Гесс. Він започаткував незвичну науку –

п'юпілометрію, попередньо довівши, що зіниці реагують не лише на світло. Згідно з його вченням, розширення зіниць свідчить про зацікавленість людини у тому, що їй намагаються донести. Коли ж нам нудно – наші зіниці звужуються. Тому, якщо ви побачили звужені зіниці у вашого співрозмовника, краще змініть інтонацію чи задайте йому запитання. Це моментально відволіче його від зайвих думок.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна сказати, що візуальний контакт є надзвичайно важливим елементом будь-якого комунікативного процесу. Невербальні засоби передання інформації людина на підсвідомому рівні освоює раніше, ніж вербальні. Тому, правильне розуміння сигналів, які вам «посилає» тіло співрозмовника, допоможе вам зрозуміти погляди та переконання вашого співрозмовника, і направити бесіду в потрібне вам русло.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики : [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 304 с.
2. Крейдлин Г. Е. Иконические жесты в дискурсе [Текст] / Г. Е. Крейдлин // Вопросы языкознания. – 2006. – № 4. – С. 46-56.
3. Мессинжер Ж. Я вижу вас насквозь. Научитесь читать человека как книгу / Ж. Мессинжер, пер. с фр. О. Бугайцовой. – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга» ; Белгород: ООО Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2014. – 512 с.
4. Романов С. Д. Великий сучасний англо-український, українсько-англійський словник-довідник : 120 000 найбільш уживаних слів і виразів – К. : БАО – Донецьк, 2011. – 512 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : [підручник]. – 3-тє вид. випр. і допов. / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К. : Алерта, 2012. – 696 с.
6. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : [навч. посіб.] / О. В. Яшенкова. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.

Потапенко М.М.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

КОЛЬОРИ-СИМВОЛИ В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Колір є одним із елементів міфологічної моделі світу. Він має не тільки міфологічне значення, але й символічне, що сформувалося в межах етнокультури, тому кольороназви не могли не стати компонентами фразеологічних одиниць (ФО). Як зазначає О. Левченко, «кольороназви у фразеологічних системах зрідка транслюють значення реального кольору, переважно ж до вербалізації залучено символічний складник концепту певного кольору. Навіть якщо й використано реальні колірні атрибути того чи іншого об'єкта, то все одно значущою виявляється саме символічна складова частина» [2].

ФО з колірним компонентом досліджували А. Брагіна, Р. Фрумкіна, І. Голубовська, О. Левченко, Г. Доброльожа, Л. Мельник, Т. Семашко та ін. Автори розвідок про кольороназви у складі ФО послуговуються термінами: *кольорові означення, позначення кольору, прикметники на позначення кольору, кольорові прикметники, імена кольору, кольоропозначення, кольороназви, кольорові номени, колоративи / кольоративи* тощо.

Джерельною базою цієї розвідки послуговували ФО з колірним компонентом, вибрані із фразеологічних словників В. Білоноженко (у 2-х томах, 1999) та В. і Д. Ужченків (2005), – разом 96 ФО. Здійснений нами кількісний аналіз цих ФО виявив нерівномірність входження кольороназв до їх складу. Кількісно переважають ФО з колірними компонентами *білий* (34,4%) та *чорний* (21,9%), далі за спадною: *зелений* (12,5%), *синій* (6,2%), *червоний* (5,2%), *рожевий* (4,2%), *сірий* (4,2%), *сивий* (3,1%), *блакитний* (2,1%), *жовтий* (2,1%), *рудий* (2,1%), *золотий* (1%), *красний* (1%). Припускаємо, що це залежить від етнокультурного сприйняття кольору, його значущості для народної традиції, яка впливає і на загальне значення ФО. Проаналізуймо ФО з найчастотнішими колірними компонентами.

У системі Світобудови серед пов'язаних з просторовою тематикою понять основна увага зосереджена на ролі світла, котре стало одним із ключових образів світової культури завдяки багатьом символічно значущим особливостям світлового потоку, серед яких – властивість світла окреслювати межі видимого фізичного простору, що корелює з інтелектуальною ясністю, чіткою конфігурацією думок (Ф. Уілрайт). Світло в уявленні слов'ян репрезентує **білий колір**. Білий колір асоціюється зі світлим часом доби в багатьох народів, проте тільки в

слов'янській фразеології відображене це світлове значення кольору, наприклад, у ФО *білий день* та її похідних: *світу (світа) (білого (божого)) не видно (видко)*. В. Мокієнко зауважує: «ця давня семантика є спільнослов'янською; у вислові відображене не тільки часове, а й міфологічне протистояння світлих і темних частин доби» [3, с. 153–154].

В українській етнокультурі білий колір є полісимвольним. ФО з колірним компонентом *білий* також вербалізують смерть. За «Словником символів» О. Потапенка, на Сході покійника одягали в білий одяг і покривали білим саваном, а в Україні в давнину померлого відвозили в останню путь саме на білих волах [5, с. 97]. Це міфологічне значення білого кольору стало субстратом виникнення ФО *білі бебики начепити, купити білі тапки, покидати / покинути білий (цей, сей) світ, прощатися / розпрощатися (попрощатися) з життям (з [білим] світом, з тілом і душею), світ [білий (божий)] закрався (замкнувся) кому, для кого*.

Для українців білий колір – споконвіку священний. Про це свідчить ім'я древнього Білобога, колір хат-білянок, вбрання, рушників, ритуальних предметів. У свідомості українців біле пов'язувалося із Божественним, чистим, взагалі світом, красою, душевністю тощо. Порівняймо: *білий світ, білозір (красень), білий день, біле полотно, біле личко, білі хати, білі вишні*, топонімічні назви *Біла Церква, Білогорща, Білогір'я, Біловодськ* та ін. С. Килимник вважав, що «чорно-білі кольори писанок символізують пошану духів-душ померлих, подяку їм за охорону від злих сил» [1, с. 249]. Майже всі святкові народні обрядодії проводили саме в білому одязі. Взагалі цей колір – це кінцевий пункт яскравості та світла, панування добрих сил.

На початкових етапах міфологічного мислення Всесвіт поставав у суперечці двох богів Білобога та Чорнобога, або Бога (білий) та Сатанаїла (чорний, рябий) та їхні дії через бінарну опозицію чорного та білого кольорів на стадії розвитку першопочаткових світоглядних уявлень (Л. Миронова).

Чорний колір у багатьох культурах світу має негативні значення, протиставлений білому й символізує пільму, смерть, неосвіченість, відчай, горе, скорботу, зло, найнижчі рівні світобудови, зловісні пророкування. Символьні значення чорного кольору, що ототожнюється з мороком, описав О. Потебня: «Подібно до того, як мороз, наближаючись до вогню, протистоїть йому за деяким символічним значенням, чорний колір, утворюючись від вогню, має значення безладу, ненависті, смутку, смерті, що є протилежним до переносних значень світла» [4, с. 314]. Чорний колір, як і білий, також має міфологічні смисли: він тотожний мороку – як фізичному (*чорна смерть*), так і душевному (*чорна злість, у роті чорно, чорна душа, як чорна хмара*).

Чорний колір співвідносний із фізичним станом людини. Так, ФО *держати (тримати) в чорному тілі кого* означає «дуже строго, суворо поводитись з будь-ким, створювати для когось важкі умови, пригноблювати когось, примушуючи багато працювати, не дозволяючи ніжитися». Основою звороту фразеолог В. Мокиєнко вважає «руські поєднання зі словом *тіло* з народної мови: *тримати тіло, бути в (хорошому) тілі* – бути вгодованим, добре жититися; *нагуляти тіло* – розгодувати, стати товстим; *спастися з тіла, втратити тіло* – схуднути, вони вживалися раніше щодо коней: *коні в тілі*» [3, с. 113].

Поганий фізичний стан експлікують ФО *чорно перед очима у кого, кому*. ФО *чорна смерть* є назвою чуми в Європі 1348–1349 рр., яка забрала мільйони життів. Трупні померлих від чуми швидко чорніли і через кілька годин після смерті за кольором нагадували вугілля, що і спричинило асоціацію цього кольору з чумою та появи ФО на позначення цієї хвороби.

Властива чорному кольору негативна семантика простежується в образах чорної хмари як символу біди, горя, нещастя, небезпеки, трагічних подій і навіть смерті: [*чорні (важкі, грозові)*] *хмари збираються (згущуються, скупчуються, нависають) / зібралися (згустилися, скупчилися, нависли)* над ким, чим, рідко навколо кого, чого, *наганяти (нагонити) / нагнати чорну хмару* на кого.

Отже, прикметники на позначення кольору є базою для творення фразеологічних одиниць на основі переосмислення якоїсь додаткової інформації. Механізм таких трансформацій знаходить вияв у семантичній двоплановості: вираження прямого кольорового значення й образного переосмислення предмета на основі певних асоціацій, символізації, образності.

Список використаних джерел:

1. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: у 2 кн. / Килимник С. – К.: Обереги, 1994. – Кн. 2. – 528 с.
2. Левченко О.П. Вербалізації в термінах кольороназви рожевий [Електронний ресурс] / О. Левченко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 34. – 2013. – С. 121-124. – Режим доступу: <http://levchenko.eu/index.php/uk/2012-05-30-16-47-18/2016-05-03-08-52-44/2016-05-03-10-04-33/64-2014-07-09-13-51-17>
3. Мокиєнко В.М. Загадки русскої фразеології / В.М. Мокиєнко. – [2-е изд.] – СПб.: Авалон, 2005. – 256 с.
4. Потебня А.А. Слово и миф / Потебня А.А. – М.: Правда, 1989. – 260 с.
5. Словник символів / [уклад. О.І. Потапенко та ін.] – К.: Ред. часопису Народознавство, 1997. – 156 с.

Черкас О.О.

студент,

Інститут філології та масових комунікацій

Відкритого міжнародного університету

розвитку людини «Україна»;

учитель української мови та літератури,

Середня загальноосвітня школа № 54 м. Києва

СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОЇ ДЕТАЛІ В ОПОВІДАННІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО «СИН»

Словесно-художній образ твору формується за принципом побудови мікрокосму в макрокосмі тексту й має безліч елементів, які є його невід'ємними складниками. Одна із форм ретрансляції авторського стилю – художня деталь, що, безперечно, також бере участь у творенні словесно-художнього образу в творі та виражає, на перший погляд, незначну, суто зовнішню ознаку багатостороннього та складного явища, яке переважно є матеріальним репрезентантом фактів і процесів, що не обмежуються лише поверхневою ознакою [1, с. 6]. Залучення різного штибу художньої деталізації для побудови внутрішнього світу тексту зумовлює його психологізм, емоційну наснаженість, сенсуальну заглибленість та багатозначність, а також є свого роду способом узагальнення.

Таким чином, художня деталь – не лише будівний матеріал композиції, а й конструктор змістової палітри; вона наповнює сенсом образи та характери героїв тексту, розчленовує його структуру на рівні мікропоетики, виокремлюючи певні міні-системи, що інтерпретують розуміння авторського твору відповідно до епохи, читацького сприйняття та задуму [9, с. 39]. Загалом, наукове дослідження світу художнього твору з урахуванням предметної зображальності вважається багатьма теоретиками літератури одним із головних завдань сучасного літературознавства [6, с. 43].

Проблематика характеротворення та вивчення внутрішнього світу персонажів у художній палітрі тексту має місце як і в класиків літературознавчої науки, так і подосі лишається актуальною в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Це засвідчують численні праці М. Бахтіна, О. Білецького, Ю. Борєва, С. Бочарова, Л. Гінзбурга, М. Жулинського, С. Павличко, В. Панченка, В. Фащенко та ін. [7, с. 66]. Художню деталь як один із головних засобів сюжетотворення розглядають літературознавці Г. Поспелов, І. Цапенко, В. Фащенко, К. Фролова. Художня деталь як засіб художнього узагальнення і мікробраз розкривається у роботах Р. Цивіна, В. Гориня,

В. Коптілова та ін. Художню деталь як об'єкт естетичного аналізу покладено в основу наукових досліджень А. Чернякова, М. Храпченка та ін. Хоча, зважаючи на безліч векторів розгляду проблеми, виникають певні різночитання, як в трактуванні [2], так навіть у дефінуванні цього явища, дослідники єдині в розумінні художньої деталі як «засобу лаконічного письма» місткого психологічно достовірного інструмента художньої інтерпретації дійсності та вираження ідіостилу автора.

Це той прийом, що допомагає письменнику правдиво відтворювати реальність нерідко крах чи злет внутрішнього світу героя-індивіда, діалектику його почуттів багатовекторність емоцій і вчинків. Щоб осягнути й передати характер особистості автор нерідко вдається до психологічного інструментарію, де важливу роль відводить художній деталі [7, с. 67].

У даній статті об'єктом дослідження є творчість одного з найвизначніших прозаїків так званого «розстріляного відродження» В. Підмогильного, а саме його оповідання «Син», яке в автобіографічних нотатках сам письменник називав одним із найкращий серед написаного ним, що певним чином вказує на репрезентативність вживаних образів та прийомів. *Предметом* є художня деталь як елемент структури художнього твору, її специфіка та функціонування. *Метою статті* є виявлення та окреслення особливостей художньої деталі в оповіданні В. Підмогильного «Син». Мета дослідження зумовлює поставленні завдання, серед яких: *проаналізувати словесно-художню структуру оповідання В. Підмогильного «Син», виділити роль художньої деталі у творі, означити специфіку використання цього прийому автором на матеріалі обраного тексту.*

Актуальність статті полягає в тому, що виокремлення специфіки художньої деталі, яка функціонує в оповіданні «Син» В. Підмогильного, зокрема, є значним доповненням до комплексного вивчення поетики письменника, а також для з'ясування окремих теоретичних аспектів проблеми розгляду художньої деталі, як частини словесно-художнього образу загалом.

Окрім того, на сьогодні досить мало розглянута і вивчена специфіка художньої деталі в творчому доробку В. Підмогильного, зокрема в його творах, що зачіпають тему голоду в Україні 20-30-их років, до яких саме і належить оповідання «Син». Це окреслює *наукову новизну* і подальші перспективи розвитку представленого дослідження.

В українській літературі недавньої так званої застійної епохи тема голодомору, всупереч всім офіційним заборонам, редакційним пересторогам та втручанню цензури на різних рівнях, так чи інакше, все ж розроблялась письменниками. Представлені часом як окремі фрагменти сюжетних прийомів, ці картини надзвичайно багато значили

для психологічного осмислення геноциду влади проти свого власного народу [8, с. 146].

Оповідання В. Підмогильного «Син» – один із найвдаліших хрестоматійний прикладів літератури, що торкається досить тонкої і болючої теми української історії – про голоду 1921-1923 рр. Це блискучий зразок філософського оповідання, де через низку виразних художніх деталей розкривається тогочасний побут, специфіка доби та життя людей в умовах влаштованого геноциду.

Головною ознакою інтелектуальної прози того часу і творчості В. Підмогильного зокрема є авторська філософська концепція, що розкривається в тексті через могутній заряд інтелектуального викладу письменника та позицію головного героя. Рух свідомості героя відбивається у численних ментальних конфліктах, аналізі власного місця в житті, пошуку адекватної своєму внутрішньому «Я» істини [4, с. 97].

Власне тому в оповіданні «Син» важливу роль відіграє саме психологічна деталь та підпорядковані їй категорії – деталь характеру та деталь фізичного стану і поведінки. Рухи й дії головного героя Васюренка від початку й надалі постійно характеризують його пригнічений внутрішній стан, даючи читачеві зрозуміти, в які складні, трагічні обставини він потрапив: «він чекав був так довго у місті [...] блукаючи як неприкаяний, вздовж і поперек, влаштовуючись раптом спати, то зненацька зриваючись на тремтячі ноги а наболілим бажанням податись геть далеко, світ за очі, і заблудитися, і померти»; «...часом його й без води починало нудити, весь світ брався в його очах червоними, страшними колами, й під горло котилась огидна гикавка. Він лягав тоді на спину й починав звільна дихати, примруживши очі», «З'явилася в його звичка – терти рукою чоло, ніби витираючи набіглий піт» [5] тощо.

Автор обирає низку досить промовистих глибоко символічних деталей, сповнених психологізму й проводить їх через усю канву твору. В цьому контексті в оповіданні «Син» важливу роль відіграє художня деталь кольору. Найчастіше фігурують чорний, сірий, жовтий, рідше червоні відтінки: «палюча жовтизна різала очі», «в сірині його голови», «чорна, як земля, перепічка», «перед очима попливли червоні кола», «на нього глянули загуслі очі з жовтого, аж синього обличчя» [5]. Семантика кожного з них більш ніж прозора. До слова, такий прийом досить розповсюджений для поглиблення психологізму творів, що зачіпають тематику саме цього відтинку історії («Жовтий князь» В. Барки, «Марія» У. Самчука). Використання жовтого кольору як одного з ключових асоціативних символів голодомору не є новим і викликає досить сталі асоціації як для того часу так і для сучасного реципієнта тексту. Художня деталь, пов'язана з жовтим кольором майже завжди йде

паралельно із образом вмирання, загасання, спалення: «жовтий мертвий степ», «...а сонце впече – жовкнемо, гинемо» [5] тощо.

Показовим є те, що наприкінці твору автор додає кілька кольорових елементів із іншої семантичної категорії в зображенні художніх деталей, зокрема: «розгорнулись на сході рожеві хмаринки» [5] тощо. Це створює подвійний ефект – з'яви ефемерної надії на краще майбутнє і, водночас, підкреслює цинічність законів всесвіту. Не дарма цей образ вжито із залученням демінутивної форми («хмаринки»).

В. Підмогильний часто зображував сучасників у суперечностях матеріального і духовного, в стані природного постійного бажання погамувати голод, не втратити здатності мислити, зберегти людську гідність [8, с. 147] Це також часто проступає через залучення художньої деталі: «Потім видобув із кишені книжку, одірвав клапот, витрусив із заяложеного кисета решту тютюну, досипав трохи сухого зілля, що валялося долі, й скрутив цигарку»; «Он у Піщанському млині за сторожа прохфесор служить, десять, кажуть, мов, і татарську знав. А нема чого кусати – й науку, хлопче, кинув» [5] тощо.

Моторошного ефекту автор досягає зведенням до побутовості багатьох сакральних елементів – ситуацій, які б за звичайних обставин ніколи б не трапилися: «Вона сама померла, а я викинув її у льох» (про матір) [5]. Ці психологічна деталь характеризує емоційне деградування персонажа, зміну шкали цінностей, де син за певних обставин втрачає здатність виконувати свій обов'язок перед матір'ю.

Серед найпоказовіших художніх деталей є так звана «амбівалентна група», що охоплює декілька типів, які конструюють реальність героїв. Функціонально на неї покладено завдання конструювати навколишню дійсність, підсилювати описи соціальних і побутових явищ, типових для радянського суспільства. Це залучені автором деталі інтер'єру і в цьому випадку, звичайно, продукти харчування як художні деталі. Так, кожен елемент середовища героїв всіляко демонструє руйнування і занепад, що панує довкола: «виніс і кинув у завалений льох», «Оглянув хату – вона була так само порожня, обдерта й припала пилом», «поруч неї стояв напівзавалений льох, а клуню вія давно вже продав на дрова за пуд ячменю добрим людям. В сінях було темно й прохолодно», «Не буде навіть на чому сісти. Стільці, лаву, стіл, скриню давно вже продано за час довгої хвороби господині. Ніби випадком потрапили люди в цю порожнечу і зараз підуть геть, лишаючи подерті стіни, роззявлену піч і рештки паперових окрас, що безладно звисали із стелі» [5] тощо.

Домінантною художньою деталлю в тексті, як не парадоксально, є цигарка\люлька й тютюн. Цей образ набирає метафоричності ще на початку оповідання, коли врятований дядько Степан говорить із Васюренком: «І життя, як тютюн: куриш – гірке, а після його дим вітер

носить.», «Дядько Степан мовчки посмоктав незапалену цигарку й сплюнув», «дядько Степан сумно сказав: – Висипалась моя цигарка» [5]. Таким чином, цигарка і тютюн як художня деталь покликані увиразнювати лейтмотив вмирання і нетривкості людського життя: «Аж зранку чоловіки з люльками, часом порожніми, жінки а дітьми лишали свої хати, де не було праці й хліба, де було моторошно з повільного вмирання» тощо.

Їжа як художня деталь у творі про голодомор є дуже яскравою і показовою: «не собачину, а свинятину в борщ кладуть, а хліб, хлопче не з макухи», «їжа єсть, їстимете... каша, хліб добрий», «Марійка побачила на полу миску з кашею, какао і білий черствив хліб». Продукти харчування стають універсальною одиницею виміру добробуту і запорукою виживання нелюдських умовах: «а чи тобі замакітрилось – отаке сказати: дайте пуд зерна», «Хе, паляниця на двох – це ненадовго!» [5].

Власне, такі обставини й зумовлюють появу кількох тваринних деталей в портретних образах персонажів: «Сірка нашого вкрадено, знаю й хто: Зіяченки прокляті з'їли його, сама бачила його хвоста у їх за клунею. От злидні, прости господи! А вчора одвихнулась до льоху, дивлюсь – Грицаєнків Юрко окраєць хліба з хати тягне. Аж за городами його, сукиного сина, нагнала, чисто руки покусав, як одіймала Вернулась – уже в мого Серьоги дітвора хліб одібрала» [5]. Тваринні деталі також функціонують переважно з деталями, що стосуються їжі як джерела існування.

Портретні деталі переважно ще більше поглиблюють і підкреслюють внутрішню розшарпаність і неоднозначність героїв: «Його обличчя змінилося: борода поросла нерівним клоччям, очі запали і ніс став тоненький, як трісочка. Сам він якось витягся вгору й видавався надміру високим», «...а проти неї дядько Степан, розпатланий, без картуза» [5] тощо.

Отже, В. Підмогильний у своєму оповіданні «Син» активно використовує художню деталь, що дозволяє вповні репрезентувати читачу внутрішній світ персонажів сукупність морально-етичних пріоритетів героїв своєрідність емоційно-експресивних характеристик зображуваної епохи. Це переважно залучення психологічних та символічних деталей, використання подвійних, паралельних, парних образів. Багато уваги В. Підмогильним зацентровано на деталях інтер'єру та продуктах харчування як художній деталі, що дає змогу належно продемонструвати особливості характерів героїв та їхній побут в умовах голодомору 20-30-х років.

Список використаних джерел:

1. Горинь В. Художня деталь як мікрообраз літературного твору // Українське літературознавство. – Львов: Вид-во Львівського ун-ту, 1969. – Вип. 6. – С. 5-18.
2. Фролова К. Деталь чи подробиця? // Дніпро. – 1979. – № 7. – С. 145-148.
3. Мірошніченко Л. Художня деталь у новелі О. Гончара «Чорний Яр» / Л. В. Мірошніченко // Таїни художнього тексту (до проблеми поетики художнього тексту): зб. наук. пр. / наук. ред. Н. І. Заверталюк; ДНУ ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ: Пороги, 2013. – Вип.16. – С. 133-139.
4. Пашковська Н. Ф. Часопросторова організація внутрішнього світу людини у творчості В. Підмогильного / Н. Ф. Пашковська // Історико-літературний журнал. – 01/2006. – № 12. – С. 97-107.
5. Підмогильний В. П. Третя революція: оповідання, повісті, роман / Валер'ян Підмогильний; [передм., упорядкув. та ред. С. І. Луцій]. – Київ: Український письменник, 2012. – С. 184-203.
6. Рудецька Н. Художня деталь в українській реалістичній прозі 60-70-х років XIX сторіччя / Н. М. Рудецька // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер.: Літературознавство. – 2011. – Вип. 1(2). – С. 43-81.
7. Тараненко А. Своєрідність речової деталі в системі характеротворення (на матеріалі прози В. Підмогильного та В. Близнеця) // Таїни художнього тексту (до проблем поетики тексту): збірник наукових праць / Дніпропетр. нац. ун-т імені Олеся Гончара. – Дніпропетровськ, 2011. – Вип. 12. – С. 66-77.
8. Хом'як Т. Голод на Півдні України у 1921-1922 рр. та його художня інтерпретація Валер'яном Підмогильним // Південна Україна XX століття: Записки наук.-дослід. лабораторії історії Півден. України ЗДУ. Вип. 1. – Запоріжжя: РА «Тандем-У», 1998. – С. 146-150.
9. Черкас О. Художня деталь у творчому космосі Павла Загребельного / О. Черкас // Українська література в загальноосвітній школі. – 2015. – № 5. – С. 39-41.

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРА

Ермачкова О.Е.

аспірант,

Університет Константина Філософа

ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РЕКЛАМЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СЛОВАЦКОГО, РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ)

Реклама стала неотъемлемой частью нашей жизни, заняв почетное место на просторах массовой коммуникации. Рекламный текст – это особый тип текста, так как он несет смысловую нагрузку, призывает к покупке того или иного товара. Для того, чтобы потенциальный покупатель обратил внимание на такой текст, он должен выделяться, быть полным креатива, вызывать положительные эмоции. Такого эффекта можно достичь с помощью языковой игры – языкового средства, ставшего популярным в последние десятилетия.

Лингвисты определяют языковую игру как «намеренную авторскую аномалию» [1, с. 51], «языковую неправильность» [8, с. 23], «преднамеренное нарушение системных отношений языка», «деструкцию речевой нормы» [6, с. 657], «лингвистический эксперимент» [8], «форму лингвокреативного мышления» [4], «сознательное манипулирование языком» [8, с. 376], «творческое использование любых языковых единиц» [9].

Чаще всего в языковой игре фиксируют нарушение норм языка. Исследователи рекламного дискурса С. В. Ильясова и Л. П. Амири отмечают: «В языке рекламы может допускаться нарушение языковой нормы, если это необходимо для усиления воздействия рекламного текста» [5, с. 16].

Присутствие языковой игры в рекламе объясняется ее функциями. Качественная языковая игра способна выполнить эмотивную функцию, которая является первостепенной для рекламного дискурса. Е. Ф. Болдырева считает что, «реакция на эмоционально привлекательное возбуждение может достигаться за счет языковых игр, в основе которых доминирует усиление образности текста» [3, с. 23].

Одной из самых значимых функций языковой игры в рекламе является ее компрессивность: «Экономия времени и пространства – одна из первоочередных задач, решаемых креатором в сфере рекламы» [7, с. 21]. С компрессивной функцией тесно связана парольная (кодовая)

функция языковой игры. Это объясняется тем, что рекламный текст – пример поликодовости, которая заключается во взаимодействии в тексте нескольких семиотических кодов. Как отмечает Я. Соколова: «Текстовая информация кодируется в тексте посредством конструкций и фрагментов с эксплицитным лексико-грамматическим содержанием» [10, с. 133].

В рекламном тексте мы наблюдаем игру с формой. В. Е. Чернявская подчеркивает, что «форма текста приобретает роль дополнительного средства его выделения в общем информационном пространстве... становится тем маркером, который обеспечивает максимальную концентрацию внимания на своем объекте» [12, с. 92]. В этом заключается аттрактивная (контактоустанавливающая) функция языковой игры.

Привлечь и удержать внимание читателя помогает гетерогенность языковой игры, которая «порождается контрастом смысловых систем, «своего» и «чужого» слова, сосуществующих в тексте» [12, с. 97].

Л. П. Амири считает, что языковая игра в рекламе «отличается от языковой игры в художественном тексте, в разговорной речи, в СМИ тем, что может быть намеренной или ненамеренной: первая (намеренная) связана с языковой компетенцией адресанта, вторая (ненамеренная) – с языковой компетенцией адресата. Языковая игра в рекламном тексте может быть как приемлемой, не нарушающей эстетические нормы, так и неприемлемой, нарушающей эстетические нормы, вызывающие негативную реакцию в обществе» [2, с. 5].

Материалом для данного исследования послужили примеры наружной, печатной и Интернет рекламы Словакии, Украины и России.

Исследование показало, что чаще всего рекламисты прибегают к обыгрыванию паремических единиц. Это объясняется тем, что данные единицы апеллируют к мудрости, вызывают в памяти потребителя нужный образ. Приведем некоторые примеры такой игровой рекламы:

Aj vlk syty, aj koža celá (И волк сыт, и кожа цела). Данная реклама предлагает получение надежных денежных кредитов. Обыгрывается подтекст пословицы.

Распродажа – это друг человека (реклама торгового дома); *Тариф – друг человека* (реклама авиабилетов). Обыгрывание, знакомого каждому с детства, выражения *Собака – друг человека*. Возможно, импульсом для создания такой рекламы послужила фраза из кинофильма «Бриллиантовая рука».

Покажет Кузьку и Кузькину мать (реклама мобильного оператора «Билайн»). В данном случае фиксируем обыгрывание, ставшего идиоматическим, выражения, означающего угрозу. Зачастую используется в качестве шутливо-иронической угрозы в чей-либо адрес.

Обыгрывание фразеологических единиц представляет не меньший интерес для рекламистов, ввиду большой семантической насыщенности:

Moji rodičia majú Filipa (реклама банковских услуг). На рекламном билборде нарисован малыш, которого зовут, по-видимому, Филипп, так как именно это имя написано у него на одежде. Словацкий фразеологизм *Mat' Filipa* тождественен русскому *Котелок (голова) варит*. В данном примере сталкиваются два значения – прямое и переносное.

Можна дочекатися, коли рак свисне, або користуватися 3G вже зараз (реклама Інтернету). В данном примере наблюдаем игру с фразеологизмом.

Часто создатели рекламы используют в качестве материала имена собственные:

S4GAN (реклама скоростного интернета). Данная реклама построена на обыгрывании фамилии Sagan (фамилия словацкого велосипедиста).

Квас не кола – пей НиКолу. Обыгрывание имени собственного находим в рекламе кваса «Никола» с элементами графической игры;

Квас «Никола». Быть русским по приколу. Реклама призывает пить квас *попри Колу*.

Многочисленны примеры языковой игры, основанные на графике и шрифтовыделении:

Welcome to SlovaKIA (реклама автомобильной компании «KIA»);

100пудовая економія (реклама сети магазинов «ПУД»);

ЖАРеная **ПТИЦА** (реклама кур-гриль);

ФИШка (реклама суши баров);

СМАКуйте *життя!* (реклама фирмы «Смак»);

SENSация, на яку *Ви чекали!* (реклама компьютеров «Sens»).

Контаминацию латинской и русской графики наблюдаем в рекламе сухариков: *Хрустеат к лучшему* и *Живи охрустенно (Хрустеат)*. Наречие *охрустенно* – пример чересступенчатого словообразования.

Принцип контаминации фиксируем также в рекламе пива «BUD»: *BUD собой; BUD Friday: выкинь работу из головы*.

В заключении отметим, что игровая игра, благодаря своей оригинальности и броскости, может быть ключом рекламиста к успеху. Исследование показало, что во всех вышеупомянутых языках игровая реклама строится на подобных принципах (обыгрывание пословиц, поговорок, фразеологизмов, имен собственных, графические модификации, шрифтовыделение).

Использование языковой игры в рекламном тексте в большинстве случаев оправдано, так как именно она привлекает покупателей своей оригинальностью и креативностью. Языковая игра – языковое средство, которое привносит в рекламный текст благозвучность, образность, экспрессивность и своеобразие.

Список использованных источников:

1. Апресян Ю.Д. Языковая аномалия и логическое противоречие // Москва, 1995. – 767 с.
2. Амири Л.П. Языковая игра в российской и американской рекламе: автореф. дис. ... канд. филол. наук // Ростов н/Д., 2007. – 26 с.
3. Болдырева Е.Ф. Языковая игра как форма выражения эмоций: Автореф. дис. канд. филол. наук // Москва, 2002. – 18 с.
4. Гридина Т.А. Языковая игра: стереотип и творчество // Екатеринбург, 1996. – 215 с.
5. Ильясова С.В., Амири Л.П. Языковая игра в коммуникативном пространстве СМИ и рекламы // Москва, 2009. – 296 с.
6. Кожина М.Н. Стилистический энциклопедический словарь русского языка. // Москва, 2003. – 695 с.
7. Курганова Е. Б. Игровой аспект в современном рекламном тексте // Воронеж, 2004. – 122 с.
8. Санников В.З. Русский язык в зеркале языковой игры // Москва, 1999. – 541 с.
9. Сковородников А.П. Игра как прием текстопорождения. Коллективная монография // Красноярск, 2003. – 341 с.
10. Sokolová J. Tri aspekty verbálneho textu // Nitra, 2012. – 144 s.
11. Норман Б.Ю. Игра на гранях языка // Москва, 2006. – 344 с.
12. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность // Москва, 2009. – 284 с.

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Белікова А.О.

студентка,

Науковий керівник: Давиденко І.О.

кандидат філологічних наук,

Бердянський державний педагогічний університет

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ «ГОТИЧНОГО» АБО «ЧОРНОГО» РОМАНУ КІНЦЯ ХVІІІ СТОЛІТТЯ

Протягом багатьох століть людство намагалося розгадати історичні таємниці, проникнути у площину загадок, особливо тих, які виникають у їхньому житті несподівано. Цензом цього стала готична література, яка відобразила всі життєві таємниці, породжені людськими уявами.

Привертаючи увагу до терміну «готика», ми маємо на увазі, що ним може позначатися як певний напрям літературознавства, що означає «жахливе» з руйнівним впливом на людську психіку, так і історико-літературне явище, яке називається «готичним романом» або «романом жахів і таємниць», оскільки має певний історичний період – 90-і роки ХVІІІ століття – початок ХІХ століття.

Термін «Готика» введений в епоху Відродження як зневажливе позначення всього середньовічного мистецтва, що вважалося «варварським».

Уперше вжив термін *готичний роман* англійський письменник Горацій Уолпол у другому виданні свого роману «замок Оранто» 1765, а узаконив Вальтер Скотт, відзначаючи, що Г. Уолпол створив літературний жанр і стиль – готичний, реабілітуючи поняття від зневаги. Семантика слова *готичний* – у назві германського племені готов. Оскільки готи зруйнували Рим і його мистецьку класику як зразок досконалості, то з погляду Просвітництва внесли у культуру варварський несмак (готична архітектура). У ХVІІІ ст. в Англії виникає особливе зацікавлення старовиною й у зв'язку з цим починається ренесанс готики. Тепер Середньовіччя набуває повабу як щось романтичне. Воно інтригує своєю понурою моторошністю й таємничістю. Естетизується страхітливе, несамовите, демонічне – усе жахливе. Естетика жаху імпонує підсвідомій схильності людини до містики. Так постає *чорний роман*, або готичний (*gothic romance* або *gothic novel*). Готичний роман як жанр має досить виразні структурні ознаки. Триєдині його жанротворчі

атрибути – *mystery, horror, suspense* (тайна, жах, по-російськи «ужас», – напруга очікування) [1, с. с.33-41].

А. Чамеєв влучно надає визначення готичному роману, яке полягає у тому, що це – твір, заснований на приємному відчутті жаху читача, романтичний «чорний роман» в прозі із елементами надприродних «жахів», таємничих пригод, фантастики і містики (сімейні прокляття й привиди) [2, с. 7].

Інші дослідники готичним романом називають роман, в якому на перший план виходять емоції та почуття героїв, а саме страх та жах. Ці емоції провокуються таємничими чи надприродними подіями, учасниками яких стають герої роману, також вартим уваги є аналіз не лише слова «готичний», а й слова «роман» [3].

Інакше кажучи, готичні романи – це література містики, тайн та жахів. Дії у таких романах розгортаються у «готичних» замках, абатствах, монастирях тощо.

Отже, типовою для готичного роману є локалізація – готичний замок, що наповнений таємницями, які в свою чергу підводять читача до розуміння того, що там було скоєне щось жахливе. В романі є вся атрибутика типова для готичного роману: похмурі ліси, заборонена хіть, героїня, що знаходиться у дуже важкій ситуації, кохання, що причиняє біль, вируюча жорстокість та всюдисущій лиходій [4].

Втілення пристрастей і страхів персонажа в неживих об'єктах взагалі характерне для готики. І якщо символізація, розкриття персонажа через оточуючі його предмети характерна і для деяких інших літературних напрямів, то в готичній літературі подібна символізація є результатом саме двоетапного згортання простору. Події зовнішні виступають як паралельні внутрішнім, а передатною ланкою стають фантастичні видіння, які в однаковій мірі належать реальності та ірреальності [5, с. 234-253].

Виникає питання: що ж дало у літературному житті поштовх щодо появи готичних жахів і таємниць? Відповідь одна – зміна у психологічному відношенні людей, яка пов'язана з певними історичними рамками.

Так, наприкінці 17 та на початку 18 століть домінуючою була жорстка концепція розуму, яка в свою чергу не давала жодних прав на існування емоціям та таємничому. Наприкінці 18 – початку 19 століття відбулася зміна у відношенні до емоціонального та надприродного. Саме ця зміна дала поштовх до появи готичних жахів. Жах є суто індивідуально первинною емоцією, так само, як і будь-яке почуття, на кшталт кохання, або ненависті; готичний роман є відродження емоції в її чистому виді, емоції, яку автори відображають на тлі, або радше у рамках певних архітектурних, або природних елементів, наприклад на

ті похмурого замку, або сонячного луку, тощо. Сюжети готичних романів розробляються виключно для створення та досягнення емоційного ефекту [3].

Проте, разом з готичними романами виникають пародії на них та «чорні» романи, найвідомішим автором яких є Дж. Остін у романі «Нортенгерське абатство» [6, с. 9].

Багато дослідників сходяться на тому, що одними з головних елементів «готичних» романів є: замок, або будь-які старовинні руїни (пасивний елемент, навколо якого розгортається дія роману); і готичний лиходій (активний елемент). З позиції сучасної літератури саме готична література – найважливіше джерело сьгоднішніх детективів і страшилок, один з перших і найбільш успішних масових жанрів.

Основна територія романних подій у готичних романах – замок, старий будинок, підземелля, монастир тощо – це точка у просторі, насичена часом історичного минулого. Звідси – часова «завантаженість» готичного простору як сполучної ланки між минулим та теперішнім, померлим і живим, потойбічним і реальним [7, с. 312].

Ознайомившись із науковими напрацюваннями О.О. Бельського, Н.Я. Дьяконової та інших дослідників, наразі маємо твердження, що «готичний» або «чорний» роман як жанр формувався в Англії наприкінці XVIII століття. Творцем «готичного» роману вважається Г. Уолпол, автор «Замку Оранто». «Готичний» роман вплинув на творчість таких видатних письменників першої половини XIX століття як Е.-Т.-А. Гофмана, Дж. Байрона, О. де Бальзака та інших, що сприяв формуванню нових жанрів у романістиці (сенсаційного, фантастичного роману).

Характерними рисами «готичного» або «чорного» роману є:

1. Будування сюжету роману навколо таємниці – загадковості подій, атмосфера таємниць. Таємниця є обов'язковим організуючим та інтригуючим моментом готичного роману. Основою сюжету стає історія якогось таємного злочину, який розкривається наприкінці роману, зокрема, таємниця народження, яка пов'язана з цим самим злочином або загадкове приречення.

Мотив таємниці визначає і наявність інтриги готичного роману, яка побудована найчастіше на несподіваних поворотах і раптових появах героїв цих романів.

2. Наявність напруженої психологічної атмосфери – роман проникнутий страхом і розгортається у вигляді неперервної серії загроз спокою та безпеці його героїв. Так званий містичний жах при реальній присутності ірраціональних сил або «надприродні» персонажі (міфологічні істоти, чорти, старовинні англійські привиди, оживаючі портрети, статуї, у тому числі крапає кров, живі мерці, неспокійна душа)

є необхідними атрибутами готичного роману з метою створення атмосфери цього жаху.

3. Похмура і зловісна сцена дії підтримує загальну атмосферу таємничості й страху. Більшість романів мають місцем дії древній, покинутий, напівзруйнований замок чи монастир із темними коридорами, таємними кімнатами, запахом тліну і таємничими тінями. Саме такий замок має порушити страх у читача.

4. Природа сюжету вимагає присутності поруч з героїнею і героя-негідника. У міру розвитку готичного жанру негідник витісняє героїню, яка завжди була не стільки особистістю, скільки набором жіночих чеснот (гарна, скромна, доброзичлива) та центром уваги читача.

Вказані риси знайшли у «готичному» або «чорному» романі виразне та ефектне поєднання таємниці, загадковості та страху.

Отже, доходимо до висновку, що саме страх стає психологічною категорією готичних («чорних») романів, а відтак страх – це жанрова особливість таких романів.

Список використаних джерел:

1. Денисюк І. Літературна готика і Франкова проза // Українське літературознавство: Зб. наук. пр. – 2006. – Вип. 68. – С. 33-41.
2. Чамеев А. Про традиції «старого доброго страху» чи про один несерйозний жанр британської літератури. Будинок із привидами. – С-Пб., 2008. – С. 7.
3. Мунтян А.О., Шпак І.В. Angel of the mist – Елементи готичного в романі Карлоса Руїса сафона «The shadow of the wind» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecat.diit.edu.ua/bitstream/123456789/3862/1/Muntian_Shpak1.pdf.
4. Мунтян А. Еволюція готичного роману. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecat.diit.edu.ua/bitstream/123456789/3861/1/Muntian_2.pdf.
5. Бахтин М.М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике. // Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Худож. лит., 1975 – С. 234.
6. Атарова К.Н. Поэзия и правда. Комментарии // Рэдклифф А. Роман в лесу. Остин Дж. Нортэнгерское аббатство. Романы. – М.: Радуга, 1983. – С. 9.
7. Палій О.П. Готичний хронотоп Праги в романі Мі лоша Урбана «Сім костелів» // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2012. – Випуск 19. – С. 312.

Польщак А.Л.

аспірант,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

**ІДЕЙНА СВОЄРІДНІСТЬ ТВОРЧОСТІ Ф. МОРІАКА
ЯК ПИСЬМЕННИКА ФРАНЦУЗЬКОГО
«КАТОЛИЦЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ»**

Франсуа Моріак – нобелівський лауреат та один із найвизначніших представників французького «католицького відродження» в літературі. Його творчість, позначена безперечною своєрідністю, найбільш повно вписується в контекст цього літературного напрямку, який є важливим феноменом духовного та літературного життя, одним із значних художніх явищ та до якого також як найбільш видатні письменники належать Ш. Пегі, П. Клодель, Ж. Бернанос, Ж. Грін. Після епохи позитивізму та торжества атеїзму (яка зокрема знайшла своє вираження в творчості Е. Золя, А. Франса, братів Гонкурів, Г. Мопассана, Г. Флобера), які поширилися в попередні століття, несподіваним виявився резонанс і вплив письменників-католиків. Причину такого резонансу слід шукати в кризі наукового світогляду, морально-етичній кризі [4, с. 121], великою мірою внаслідок потрясіння від першої світової війни. Одних засад розуму виявилось недосить, щоб дати людині не лише сенс життя, а й відчуття цього життя.

Письменники французького «католицького відродження» були шоковані сучасним матеріалістичним поглядом на життя. Однак, на відміну від, скажімо, А. Рембо чи символістів, письменників, які втратили надію і не бачили жодних перспектив для людства, вони знайшли вихід для себе в прийнятті католицизму, а ширше кажучи віри. Дослідниця творчості П. Еммануеля М. А. О'Нейл у своїй книзі окреслює домінуючу ідею «католицького відродження», яка є провідною не лише для письменників-католиків кінця двадцятого століття, а й для письменників-католиків моріаківської доби: «усвідомлюючи загальну потребу релігійної віри, Еммануель висуває християнство як єдиний відповідний та найбільш ефективний антидот від атеїзму та матеріалізму двадцятого століття, які на його думку, є найбільш руйнівними хворобами, якими вражене європейське суспільство його доби [9, с. 13]». Ліком проти матеріалізму «католицьке відродження» бачить усвідомлення важливості ролі духовного, проти атеїзму – ствердження важливості ролі релігії, значення якої великою мірою виявляється в контексті теми духу і плоті, що органічно відображається також у творчості Ф. Моріака [6, с. 28-29].

Уже в першому романі Ф. Моріака «Дитина в ланцюгах» для його героя Жана-Поля постає питання сенсу життя, який він шукає в тому числі в ідеях непевної релігійно-політичної організації. Перший з ранніх романів Ф. Моріака, який приніс йому літературну славу «Поцілунок, дарований прокаженому», представляє читачу головного героя Жана Пелуейра, який опиняється в ситуації в ситуації протистояння з ідеями Ніцше. Випробування ідей Ніцше в своєму житті закінчуються для героя тим, що він повертається до християнства, яке на протигагу німецькому філософу протистоїть жорстокості до слабких.

Іншою точкою відштовхування, яку важливо відзначити, є для Моріака З. Фрейд. Хоч Моріак і познайомився з творами Фрейда ближче до кінця свого життя, ідеї Фрейда були розповсюджені у французькому суспільстві [5, с. 6], і, до того ж, письменник цікавився психоаналізом [11, с. 605]. «Тереза в лікаря» є своєрідною творчою художньою рефлексією над фрейдизмом, який терпить фіаско перед обставинами реального людського життя та потребами душі. Ідея духовного сенсу життя людини яскраво прослідковується і в останньому романі Ф. Моріака «Старосвітський хлопчина». Безсеновне вбивство молодого дівчини, ще дитини Жанети після звалтування Ален, головний герой роману не може пояснити ніяк як тільки через паралель з невинною смертю Спасителя.

Для Ш. Пегі, який виріс в атмосфері провінційної побожності, перехід під час навчання в Паризькому університеті з позицій Католицької ортодоксії до гуманістичного соціалізму закінчився розчаруванням у французькому соціалізмі дев'яностих. У своїх духовних пошуках письменник рухається в сторону своєрідного містичного католицизму. Ш. Пегі у питанні розуміння сенсу людського життя не мислить людину поза духовними категоріями, зокрема поза категорією спасіння, яке пов'язане з проявами Божественної благодаті [3, с. 207-208].

Для П. Клоделя особливо важливим у християнській релігії було те, що вона принесла в світ не лише радість, а й сенс [1]. Сенс, який Клодель бачить у світі, надає сенсу і людському життю також, який виражається передусім у духовному вимірі людського існування. Так, наприклад, назва однієї з найвідоміших драм письменника «Благовіщення Марії» символічно пов'язує події, котрі відбуваються у творі, із подією з християнської історії спасіння – вочленення Христа. У самій п'єсі також ідеться про проблеми людського духовного життя – вміння довіряти і прощати, вірити і віднаходити найважливіше в житті.

Пошук сенсу життя в Ж. Бернаноса виводить нас в царину духовності, яка разом із духом дитинства та надії [10, с. 46] протистоїть невірству, механістичному та стерильному світу [8, с. 40-41], водночас передаючи власний духовний досвід письменника [7, с. 85]. Відомий

французький філософ-персоналіст Е. Муньє підкреслює природність присутності надприродного в світі творів Бернаноса, пов'язуючи з цим присутність божественного життя в бернаносівській людині і зокрема в священику: «І якщо головною діючою особою в книжках Бернаноса є священик, то він зовсім не з тих персонажів, які цураються спільного для всіх життя, перебуваючи поза ним – над ним чи поряд з ним: як Христос, про безсмертя якого він свідчить, священик є головною фігурою, людиною, якою їй слід бути, найбільш типовою і найзвичайнісінькою, оскільки на нього покладено те, в чому і полягає покликання людини, а саме – якнайтісніше поєднати повноту людського життя з повнотою життя божественного [2, с. 169]».

Отже, Ф. Моріак, як і інші письменники французького «католицького відродження» усвідомлює загальну потребу релігійної віри, вбачаючи в християнстві єдиний відповідний та найбільш ефективний антидот від атеїзму та матеріалізму двадцятого століття. Твори письменників-католиків є категоричним запереченням ідеї випадковості чи механічності всесвіту, стверджують глибокий духовний зміст людського життя, яке має своєю основою божественні любов та благодать.

Список використаних джерел:

1. Клодель П. Религия и поэзия [Електронний ресурс] / П. Клодель (цит. по изданию: Клодель, Поль. Избранные стихотворения) ; [пер. с англ. М. Гринберга]. – М.-СПб.: Новая литература. – Итларь, 1992. – С. 54-63 // Кафедра истории зарубежной литературы филологического факультета МГУ. – Режим доступа: <http://forlit.philol.msu.ru/lib-ru/klodel1-ru>.
2. Муньє Э. Исторический сверхнатурализм. Жорж Бернанос [Електронний ресурс] / Э. Муньє // Муньє Э. Надежда отчаявшихся. – С. 168-208. – Режим доступа: http://www.krotov.info/lib_sec/13_m/mun/je_2.htm.
3. Пеги Ш. Дополнительная заметка о Декарте и картезианской философии / Пеги Ш. // Ш. Пеги. Избранное. Проза. Мистерии. Поэзия; [пер. с фр.]. – М.: Русский путь, 2006. – С. 201-231.
4. Derdziak L. Społeczno-wychowawczy aspekt działalności duszpasterskiej błogosławionego Hryhoriya Łakoty (1908-1950) Biskupa pomocniczego greckokatolickiej diecezji przemyskiej / Derdziak L. // Lwów: Liga-Press, 2010. – 323 с.
5. Flower J. E. Introduction [Електронний ресурс] / J. E. Flower // FrançoisMauriac: Psycholectures. European Studies / ред. J. E. Flower. – Exeter : University of Exeter Press, 1995 – С. 5-8. – Режим доступа: https://books.google.com.ua/books?id=I7eeXWTNsDsC&dq=mauriac+freud&hl=ru&source=gbs_navlinks_s.
6. Irwin N. F. Le Christianisme de Mauriac dans Toute Son Oeuvre [Електронний ресурс] / Irwin N. F.– 1938.– 109 с. // McGill UniversityLibrary

and Collections. – Режим доступу: http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1461247386907~795&usePid1=true&usePid2=true.

7. Lorimiere F. Expérience spirituelle et écriture chez Bernanos. Expérience spirituelle et écriture dans le «Journal d'un curé de campagne», de Georges Bernanos [Електронний ресурс] / Lorimiere F. – 103 с. // McGill University Library and Collections. – Режим доступу: http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1461248414556~583&#search=«bernanos»&usePid1=true&usePid2=true.

8. Nelson A. J. Ambiance spirituelle de Georges Bernanos d'après les Themes de ses Romans [Електронний ресурс] / Nelson A. J. – 1951. – 173 с. // McGill University Library and Collections. – Режим доступу: http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1461252590112~235&#search=«bernanos»&usePid1=true&usePid2=true.

9. O'Neil M. A. From Babel to Pentecost: The Poetry of Pierre Emmanuel [Електронний ресурс] / O'Neil M. A. – McGill-Queen's Press – MQUP, 2012. – 296 с. // Google Книги. – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=uyeIIIn0qJw4C&dq=jouve+catholic+revival+in+literature&hl=ru&source=gbs_navlinks_s.

10. Ouellette J. Écrire à partir de la fin : Georges Bernanos et le roman de combat:Thèse de Doctorat soumise à la Faculté des études supérieures et de la recherche en vue de l'obtention du diplôme de Doctorat ès Lettres Département de langue et littérature françaises [Електронний ресурс] / Ouellette J. – Montréal, 2005. – 287 с. // McGill University. Library and Collections. – Режим доступу: http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1418049791015~268.

11. Roux A. Présence, formes et enjeux du démoniaque dans le roman catholique de l'entre-deux-guerres (François Mauriac, Georges Bernanos, Julien Green): thèse pour obtenir le grade de Docteur. Littératures. Spécialité Littérature française [Електронний ресурс] / Roux A. – Université Paris-Est, 2014. – 1065 с. // Le serveur TEL (thèses-en-ligne). – Режим доступу: <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01168240>.

Yakushenko A.V.

Student,

Mariupol State University

THE WRITERS-FORETELLERS

There are a lot of works in the world literature, the artistic significance of which is not so important than the intellectual one.

We know a lot of examples of books that contain the description of the inventions that became real 50, 100 or even more years later after the book's publication.

But not all of the readers pay attention to the fact that the authors of some stories have foretold our way of living, such as Aldous Huxley in «Brave New world» and George Orwell in «1984».

These are the books which were, are and, I think, will be always discussed mainly because of their prophetic words.

We are going to tell you about some striking things from these masterpieces that have been realized in our daily life.

So firstly let's see what Orwell foresaw. His cult novel «1984» is quite modern. For instance, the «newspeak», the language of Orwell's characters, bears a strong resemblance to the modern youth slang.

Moreover, the author predicted the appearance of the video surveillance.

The famous expression «Big Brother is watching you!» [5] is known by almost everybody, even those who aren't interested in works of Eric Arthur Blair (it is the real name of the writer). The phrase has become really oracular. There are a lot of countries that exploit the total surveillance in Orwellian way.

In addition, Orwell clearly described the control of the public views and humans' behavior, generally through the media. And now we can observe the «information warfare» between the powerful countries all over the world.

Now let's pass to Aldous Huxley's «Brave New World». The author called his work «the book about future». And he was right in some ways. The Huxley's characters killed time taking soma, the «ideal pleasure drug» [2]. Some of our contemporaries take drugs and others read inferior literature, watch low-quality films and listen to substandard music trying to deaden the world's noise.

In the novel we can see information overload, simplification of the culture, absolute worship of entertainment – the Big Brother isn't watching but is pleasing the mass if only to draw its attention away from reality which is cheerless.

We can see all of these things in our modern life, too.

Everything (advertising, politics, and entertaining products) is intended for an average person, who reacts to some simple urges, key words, sometimes even averaged humor, a person that isn't inclined to the detailed analyzing.

At the same time, Huxley gave us a recipe for the convalescence. The recipe is simple: we need to be interested in things that can compel our brains to work and our souls to experience the real feelings.

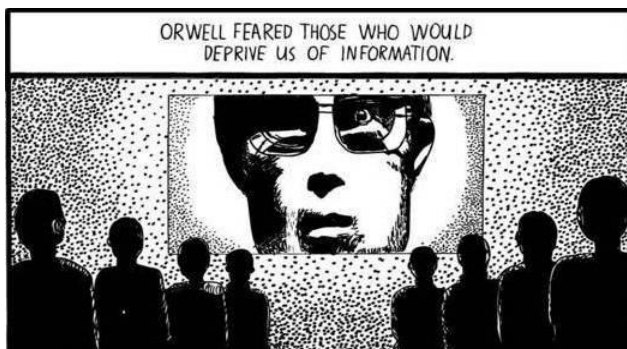
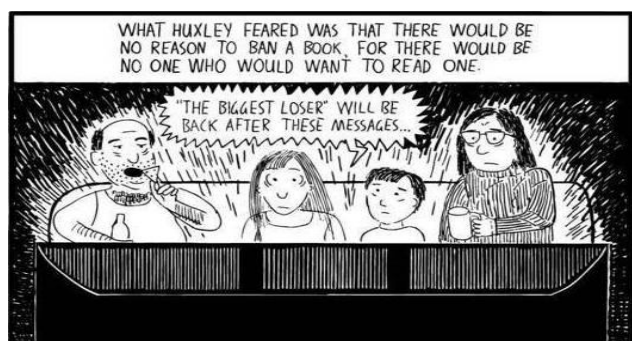
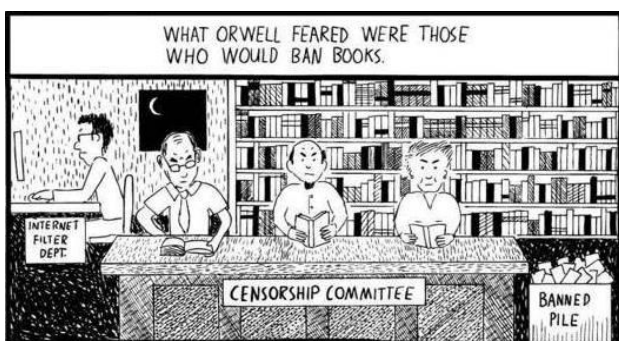
Interesting fact is that in October of 1949, a few months after publication of George Orwell's dystopian masterpiece «1984», he received a letter from Aldous Huxley, who, 17 years previous, had seen his own nightmarish vision of society published in the form of »Brave New World« [3]. Having recently finished reading Orwell's novel, Huxley had a few words to say.

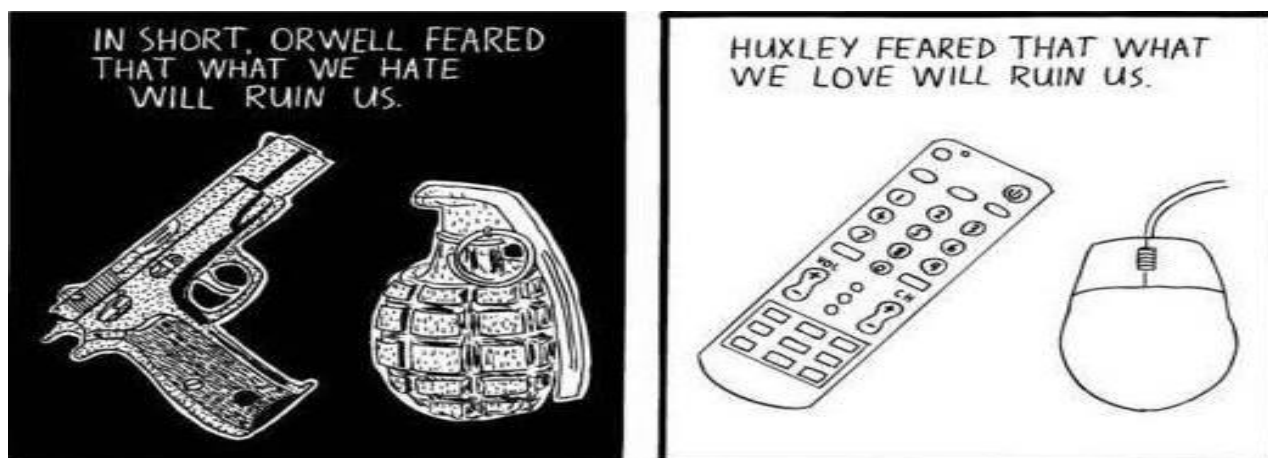
What begins as a letter of praise soon becomes a brief comparison of the two novels, and an explanation as to why Huxley's prediction is more realistic.

After 36 years Neil Postman, an American author, educator, media theorist and cultural critic, published «Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business». The book compares the fantastic visions of George Orwell with Aldous Huxley's ones. It suggests that the greater danger to society is not the iron fist of government from Orwell's vision, but the attention-sapping distractions of technology described by Huxley [4].

And even now these two classic masterpieces are analyzed and compared. Thus, in May 2009, Stuart McMullen on his website posted a comic called »Amusing Ourselves to Death«, based on the Neil Postman's book [4].

Let's look through some of the cartoons [1].

So, having analyzed all the sources, we have come to the point that both Huxley and Orwell were right, one was more, the other was less.

And this is the importance of reading and textual analysis – they give food for our brain so it keeps us from becoming reasonless and manageable society. And having written these books, the authors delayed the coming of the future that they predicted! What an irony!

Список використаних джерел:

1. Amusing Ourselves to Death: Huxley vs Orwell [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://highexistence.com/amusing-ourselves-to-death-huxley-vs-orwell/>
2. Huxley Aldous. Brave New World [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.idph.com.br/conteudos/ebooks/BraveNewWorld.pdf>
3. Jonathan Crow. Huxley to Orwell: My Hellish Vision of the Future is Better Than Yours (1949) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.openculture.com/2015/03/huxley-to-orwell-my-hellish-vision-of-the-future-is-better-than-yours.html>
4. McMillen Stuart. Amusing Ourselves to Death [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.stuartmcmillen.com/blog/cartoon-blog/amusing-ourselves-to-death/>
5. Orwell George. 1984 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://msxnet.org/orwell/print/1984.pdf>
6. Делькин А. Олдос Хаксли. О дивный новый мир! [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.proza.ru/2008/07/28/148>
7. Писатели – предсказатели будущего [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bagira.guru/stati/neizvedannoe/predskazaniya-i-prorochestva/5928-pisатели-predskazатели-budushchego.html>

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Василишин В.В.

студентка,

Науковий керівник: Левченко О.П.

доктор філологічних наук, професор,

Національний університет «Львівська політехніка»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ КОРПУСНОБАЗОВАНИЙ АНАЛІЗ КОЛОКАЦІЙ РОМАНУ ЯННА МАРТЕЛЯ «ЖИТТЯ ПІ»

Сьогодні активно розвиваються корпусні дослідження, результати яких відображені у низці праць [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. Очевидно, що потенціал порівняльних корпуснобазованих досліджень є великий. Роман Янна Мартеля «Життя Пі» ще не ставав об'єктом розгляду в згаданих студіях.

Мета цієї праці – порівняти стрижневі колокації роману Янна Мартеля «Життя Пі» з референтним корпусом (зокрема Британським національним корпусом).

На першому етапі за допомогою інструменту WordSmith Tools (програмне забезпечення розроблене, зокрема, для досліджень у сфері корпусної лінгвістики, яке використовують для порівняльного корпуснобазованого аналізу [1]) сформовано список слів роману Янна Мартеля «Життя Пі». З метою визначити найчастотніші колокації в романі із попередньо згенерованого списку слів за допомогою WordSmith Tools вибрано стрижневі слова. Стрижневими словами вважають ті, які мають високу частотність порівняно з референтним корпусом. Ручним сортуванням зі списку стрижневих слів вилучено власні імена та неповнозначні слова та відібрано 3 найбільш репрезентативних повнозначних слова для подальшого дослідження. Отримані результати наведено в таблиці 1.

Далі за допомогою програми WordSmith Tools створено конкорданси для відібраних стрижневих слів та здійснено їх аналіз щодо ліво- та правобічної сполучуваності.

Слово *lifeboat* вжито в романі 196 разів (відносна частотність 0,19%). Найчастотнішими колокаціями в тексті роману є: *my lifeboat, the lifeboat*, а у Британському національному корпусі: *the lifeboat, a lifeboat*. Правобічна сполучуваність в аналізованому й референтному корпусах є зіставною (*lifeboat and, lifeboat to*).

Таблиця 1

Стрижневі слова роману Янна Мартеля «Життя Пі»

N	Key word	Freq.	%	RC. Freq.	RC. %	Keyness
5	LIFEBOAT	196	0,19	5		1385,10
11	LIFE	364	0,34	1954	0,05	746,47
12	WATER	292	0,28	1179	0,03	728,92
14	ZOO	107	0,10	20		671,92
17	HYENA	87	0,08	5		596,81
18	FISH	168	0,16	446	0,01	529,89
21	TIGER	72	0,07	27		411,23
22	ANIMAL	123	0,12	315		394,80
23	BOAT	124	0,12	329		391,18
24	ANIMALS	126	0,12	363		381,29

Джерело: розробка автора

Слово *life* вжито у романі 364 рази (відносна частотність 0,34%). Серед повнозначних лівобічних компонентів: *my life, see life, marine life, remaining life*. Дані Британського національного корпусу засвідчують зіставну сполучуваність: *his life, my life*. Правобічна сполучуваність у романі: *life jacket, life appeared*, у Британському національному корпусі: *life imprisonment, life habits, life insurance, life style*. Висока частотність словосполучень *see life, marine life, life jacket* зумовлена тим, що події роману розгортаються на морі.

Слово *water* трапляється в романі 292 рази (відносна частотність 0,28%). Аналіз лівобічної сполучуваності в романі виявив такі колокації: *fresh water, sea water, salt water, clear water*, натомість у Британському національному корпусі: *hot water, boiling water, cold water, deep water*. Правобічна сполучуваність у романі: *water pouring, water crashed*, у референтному корпусі: *water industry, water supply, water edge*. Те, що колокація *fresh water* трапляється в романі найчастіше, зумовлено, очевидно, його сюжетом: постійна потреба головного героя в питній воді. Натомість висока частотність словосполучення *hot water* у колективній свідомості носіїв англійської мови (а саме британців) виявляє, можливо, ядрові атрибути одного з профілів концепту Вода.

Отже, корпуснобазований аналіз виявив низку відмінностей у лівобічних правобічних колокаціях роману та референтному корпусі. Аналіз стрижневих слів і їхніх колокацій може дати цінні результати для досліджень ідіолекту того чи іншого автора, моделювання його концептуальної картини світу. Колокації можна розглядати як маркери індивідуально-авторського стилю. У подальшому заплановано здійснити

повний аналіз стрижневих слів та їхніх колокацій у текстах Янна Мартеля.

Список використаних джерел:

1. Білик К. А. Особливості застосування функції логарифмічної правдоподібності для порівняння спеціалізованих корпусів // Київ, 2013. – С. 97-103.
2. Левченко О. П. Порівняльні стратегії в сучасній українській художній прозі (корпуснобазований підхід) // Граматичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Вінниця, 2015. – С. 194-201.
3. Changhu C. A Comparative Corpus-based Study of Semantic Prosody // Journal of Language Teaching and Research, 2010. – Pp. 451-456
4. Jaworska S. A comparative corpus-assisted discourse study of the representations of hosts in promotional tourism discourse // Corpora, 11 (1), 2016. – Pp. 83-111
5. Laviosa S. The Corpus-based Approach: A New Paradigm in Translation Studies // Meta, 43 (4), 1998. – Pp. 474-479.
6. Martel Y. Life of Pi // Canada, 2001. – 354 p.
7. Molavi A. A Comparative Corpus-Based Analysis of Lexical Collocations used in EFL textbooks // Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning. – Colombia, 2014. – P. 66-81.
8. Oenbring R. Corpus Linguistic Studies of Standard Bahamian English: A Comparative Study of Newspaper Usage // The International Journal of Bahamian Studies. – The Bahamas, 2010. – P. 51-62.
9. WordSmith Tools 7.0 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lexically.net/wordsmith>

Гафу Т.Г.

асистент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ FOOD В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У зв'язку з популярним статусом англійської мови у сучасному світі, спостерігається детальне вивчення її особливостей, яке дало поштовх до більш ґрунтовного та всебічного дослідження лексико-семантичного поля на позначення їжі в англійській мові, оскільки іноземні кулінарні культури стають дедалі більше популярними в англосовітних країнах. Дослідженню шляхів поповнення термінологічних систем англійської мови та вивченню етимології слів присвячували свої наукові праці

І.К. Білодід (1980), Р.О. Будагов (1974), Г.Д. Жуковець (2001), Ю.А. Зацний (1997), О.С. Кубрякова (1977, 1988, 1998), О.М. Селівьорстова (1975), С. Хідекель (1964) та ін.

Упродовж століть Британія контактувала з багатьма країнами, піддавалася завоюванням, а пізніше сама стала метрополією для великої кількості колоній. Усе це приводило до інтенсивних мовних контактів, результатом чого є мішаний характер англійського лексичного складу на позначення їжі.

Словник *Merriam-Webster's Thesaurus* фіксує 18 синонімів, включаючи сленгові, застарілі, діалектні і жартівливі варіанти синонімів іменника *food* – *bread, chow, eats, edibles, feed, foodstuff, grub, meat, muckatuck, nurture, provender, viands, victuals, vivres* [Merriam-Webster Dictionary, 1].

Тезаурус *The New Roget's Thesaurus* наводить такі синоніми слова *food*: *eating, mastication, rumination; gastronomy, carnivorousness, vegetarianism, gluttony; meat, nourishment, nutriment, sustenance, nurture, subsistence, provender, corn, feed, provision, ration, board; commissariat, provisions; prey, forage, pasture, pasturage; fare, cheer; diet, dietary; regimen; staff of life, bread* [New Roget, 3].

Залежно від мови-джерела розрізняють за етимологією корінні, запозичені та гібридні слова. Як свідчить етимологічний словник *Online Etymology Dictionary*, слово *food* було запозичене в стародавню англійську мову з германської і походить від слова *foda*, що означало *корм, фураж* від германського корня *fod-*, еквівалентного індоевропейському *ra-* «тримати, захищати, охороняти, годувати». Подібними похідними словами є шведське *föda*, датське *föde*, готське *fodeins*. Згодом слово *food* набуло в англійській мові значення корму не лише для тварин, але й для людей.

Як видно з етимологічних даних, рівень внутрішньої форми **food** свідчить про те, що дана лексема є однією із найстародавніших в англійській мові на називає поняття культури, яке одночасно належить концептосфері цивілізації та національній культурі.

Від слова *food* утворилося слово *feed*, яке зберегло своє початкове значення *корм, фураж* та набуло поряд з ним ще кілька. Слова *fodder* та *forage* походять від однієї лексеми, проте увійшли вони до словникового складу англійської мови в різні періоди. Лексема *fodder* активувалася в період староанглійської мови, тоді як *forage* в середньоанглійський період 14 століття. Це свідчить про те, що лексико-семантична деривація цих слів відбувалася як в синхронії, так і в діахронії.

За матеріалами етимологічного словника *Online Etymology Dictionary*, ми дослідили, що слова *nourishment*,

nutriment і *nurture* утворилися внаслідок лексико-семантичної деривації в діяхронії оскільки вони утворилися в англійській мові в різні періоди: в 14 столітті в англійській мові з'являється слово *nurture* від старофранцузького слова *porture* / *pourreture*, яке в свою чергу походить від латинського *nutritia*; *nourishment* походить від старофранцузького слова *nourish* зі значенням «їжа» і починає вживатись в англійській мові в 15 столітті; *nutriment* від латинського *nutrimentum* з'являється в 16 столітті; іменник *diet* та прикметник *dietary*, за даними *Online Etymology Dictionary* почали функціонувати в англійській мові також в різні періоди. Слово *diet* у значенні «регулярна їжа» входить у англійський вжиток на початку 13 сторіччя із старофранцузької *diete*, яке в свою чергу прийшло до старофранцузької мови із латини *dieta* «щоденна робота та харчування», воно запозичене римлянами у греків *diaita* «спосіб життя, режим». У 14 сторіччі в англійській мові слово розширило своє значення, приєднавши сему «обмеження в їжі», що свідчить про набуття іменником нового значення в історичному процесі розвитку мови. Прикметник *dietary* зафіксовано в письмовій англійській мові в 1610 році, він також латинського походження від латинського прикметника *dietarius* [2].

Ще однією особливістю лексико-семантичного поля їжі є факт, що семантична вмотивованість слів, що позначають рідкі та теплі страви залежить насамперед від етнокультурних чинників, які вплинули на те, що в основі цих страв лежить або значення способу приготування їжі, або інгредієнтів з яких вона складається. Англійською мовою вони були засвоєні як континуанти з готовою семантичною структурою. Це ми бачимо в назвах страв, які відображають способи приготування цих страв, наприклад, *mince* означає порізати на дрібні шматочки, *fricassee* – підсмажити в гарячій олії на пательні, або продукти з яких вони готуються, наприклад, *goulash* – походить від слова м'ясо, *bouillabaisse* – походить від назви риби, з якої ця страва готується.

Дослідники розрізняють три групи власне англійської лексики. Першу групу складають слова, що належать до індоевропейського прошарку. У цьому випадку слово має відповідники за межами германських мов, наприклад, *apple* (Old English *æppel* «apple; any kind of fruit; fruit in general,» from Proto-Germanic **ap(a)laz* (cf. Old Saxon, Old Frisian, Dutch *appel*, Old Norse *eple*, Old High German *apful*, German *Apfel*), from PIE **ab(e)l* «apple» (cf. Gaulish *avallo* «fruit;» Old Irish *ubull*, Lithuanian *obuolys*, Old Church Slavonic *jabloko* «apple»)).

Друга група власне англійської лексики – це слова, які належать до спільногерманського джерела. Ця група ширша за попередню, а слова, що входять до неї, не мають відповідників за межами германської гілки індоевропейської сім'ї мов, хоча їх можна зустріти майже в усіх

германських мовах, наприклад: *sweet* (Old English *swete* »pleasing to the senses, mind or feelings,» from Proto-Germanic **swotijaz* (cf. Old Saxon *swoti*, Swedish *söt*, Danish *sød*, Middle Dutch *soete*, Dutch *zoet*, Old High German *swuozî*, German *süß*), from PIE root **swad-* »sweet, pleasant»). Найбільш своєрідна третя група власне англійської лексики. До неї належать слова, які є чисто англійською комбінацією морфем, кожна з яких може мати паралелі в низці споріднених мов, але сама комбінація за межами англійської мови не зустрічається, наприклад: *eggplant* (1767, from *egg* (n.) + *plant* (n.). Originally of the white variety. Old English *plante* »young tree or shrub, herb newly planted,» from Latin *planta* »sprout, shoot, cutting» (source of Spanish *planta*, French *plante*), perhaps from **plantare* »to drive in with the feet, push into the ground with the feet,» from *planta* »sole of the foot,» from nasalized form of PIE **plat-* »to spread, flat»).

Загальна етимологічна структура англійської мови може бути представлена власними індо-європейськими елементами (*fat*, *bean*), власними германськими елементами (*sweet*, *herring*, *berry*), власне англійськими елементами (не раніше V ст. н.е.) (*sprout*, *cheese*, *eel*), запозиченими кельтськими елементами (V – VI ст. н.е.) (*beet*), латинськими та італійськими елементами (I – XVII ст. н.е.) (*beer*, *artichoke*, *coffee*, *broccoli*, *cauliflower*, *capers*), скандинавськими елементами (VIII – XI ст. н.е.) (*barley*, *cake*), від норманського завоювання – французькими елементами (XI – XVII ст. н.е.) (*almond*, *juice*, *mushroom*), російськими елементами (XX ст. н.е.) (*pelmeni*, *pierogi*, *vodka*), елементами з мови індіанців Америки (*chocolate*, *chili pepper*).

Отже, як засвідчують результати етимологічного аналізу, словник їжі сучасної англійської мови сформований на романській та германській основі з вагомою перевагою власне англійських та французьких елементів, що пояснюється низкою історичних причин. Необхідно також відзначити, що лексика даних семантичних полів відкрита для всіляких індивідуальних утворень.

Список використаних джерел:

1. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/food>
2. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]: етимологічний словник англійської мови. – Режим доступу: <http://www.etymonline.com>
3. Roget's Thesaurus of English Words and Phrases. Original Edition. Lnd., 1992. – 1098 pp.

Демченко А.В.

студент,

*Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара*

ТЕМПОРАЛЬНА СИСТЕМА НЕВЛАСНЕ-ПРЯМОЇ МОВИ В РОМАНІ Е. ФОН ХОРВАТА «ЮНІСТЬ БЕЗ БОГА»

Увесь час, що вивчається явище НПМ, різними науковцями було зроблено багато спроб з метою дати визначення невластно-прямої мови. У своїй дефініції поняття В. Шмід робить сильний акцент на функції НПМ, та зазначає, що даний вид передачі чужого висловлювання являє собою «отрывок повествовательного текста, передающий слова, мысли, чувства, восприятия или только смысловую позицию одного из изображаемых персонажей, причём передача текста повествователя не маркируется ни графическими знаками (или их эквивалентами), ни вводными словами (или их эквивалентами)» [2, с. 225]. Сутність НПМ проявляється у тому, що мова персонажа твору «прихована» під мовою автора, адже, як і мова автора, НПМ ніяк особливо не виокремлюється пунктуаційно, що підтверджується визначенням невластно-прямої мови В. Шміда, і лише зміст речення чи уривку тексту дає змогу зрозуміти, що читач має справу із думками героя літературного твору. Саме в цьому виявляється так звана «двоплановість» НПМ, головна характерна особливість цього типу передачі чужого висловлювання. У невластно-прямій мові автор і персонаж можуть злитися у щось єдине, автор переживає емоції свого персонажу і може виразити їх у вигляді власного слова.

У НПМ є свої, досить чітко виражені граматичні особливості. Ці особливості стають найбільш наочними при зіставленні НПМ з внутрішнім монологом і внутрішнім діалогом – структурами, які виконують аналогічну стилістичну функцію, але різко відрізняються від НПМ граматичними характеристиками. Не дивлячись на те, що в романі Едена фон Хорвата «Юність без Бога» оповідь йде від першої особи, все ж таки і тут можна зустріти багато прикладів саме невластно-прямої мови. Напевне, в цьому й виражається складність цього твору – читачу доводиться слідкувати, коли автор дозволяє головному герою бути оповідачем, а коли головний герой-оповідач є лише посередником, а письменник починає спілкуватися із читачем через невластно-пряму мову.

Заглиблюючись у тему темпоральності в НПМ, К. Я. Кусько стверджує, що найбільш продуктивною структурною моделлю темпоральної системи НПМ є модель «3-я особа однини + претеріт». Причому цей граматичний час використовується для передачі дій у теперішньому часі. Тут лінгвіст також висловлює припущення, чому

саме ця модель найбільш вживана. За її словами, модель «3-я особа однини + претерит» дає можливість вести розповідь опосередковано, тобто дана модель опосередкована авторським словом [1, с. 38]. Незважаючи на широку поширеність претерита в НПМ, в даних конструкціях також можна знайти і презентні форми. Як зазначає К. Я. Кусько, вони з'являються переважно в оповіданні від 1-ї особи однини і множини і 2-ї особи однини, у внутрішніх монологіях і діалогах [1, с. 41]. Саме до таких випадків належить й НПМ в романі «Юність без Бога». Наприклад:

1) *Warum bin ich nur nicht empört? Weil es arme Kinder sind, die nichts zum Fressen haben? Nein, das ist es nicht.* [3, с. 19]

2) *Das von der Aufsichtsbehörde vorgeschriebene Thema der Aufsätze lautet: «Warum müssen wir Kolonien haben?»Ja, warum? Nun, lasset uns hören!»* [3, с. 2]

3) *Sie schämen sich nicht. Ich rede eine andere Sprache. Sie sehen mich groß an, nur der Verprügelte lächelt. Er lacht mich aus. «Schließt das Fenster», sage ich, «sonst regnets noch herein!». Sie schließen es. Was wird das für eine Generation? Eine harte oder nur eine rohe?* [3, с. 4]

Але неможливо оминати той факт, що в своєму творі Е. фон Хорват вживає й перфект та імперфект для вираження дії теперішньої:

1) *Warum fiel mir nur jenes Bild wieder ein?* [3, с. 27]

2) *Was sagte der Pfaffe?* [3, с. 28]

Специфічною формою темпоральної системи НПМ є також Plq, однак він вживається набагато рідше. Якщо сюжетно-композиційна структура твору передбачає не стільки зображення дії, скільки його результативність, плюсквамперфектні часові форми можуть переважати. Проте, додаючи до вище сказаного, К. Я. Кусько на основі дослідницьких праць Т. Ф. Мартинюка, О. О. Гончарової робить висновок, що саме Plq є показником минулого часу в НПМ [1, с. 40-41].

Якщо говорити про використання минулого граматичного часу у вигляді перфекту та імперфекту індикативу у романі, то вони з'являються за умови, коли в самій невластно-прямій мові передається дія, що відбулася у минулому. Наприклад:

1) *Also hier bist du [Flieger] abgestürzt? War es ein Luftkampf oder ein Abwehrgeschütz? Bist du ein Bomber gewesen?* [3, с. 19]

2) *Ist er [Hauptmann] etwa in einem Krieg gefallen? Hat er es gewußt, daß er für nichts fällt? Freute ihn noch sein Beruf?* [3, с. 27]

При цьому необхідно зауважити, що вибір граматичного часу відбувається тим самим шляхом, що й реченнях без НПМ. Таким чином, в першому прикладі останнє речення виражає подію, що відбулася раніше за всі інші, тому можна побачити непритаманне для дієслова «sein» використання часової форми перфекту.

Однак, в романі можна помітити вираження минулої дії за типовою для невластне-прямої мови моделлю:

- 1) *Ich starre ihn an. Hatte ich richtig gehört?* [3, с. 24]
- 2) *Nur der Z blieb stumm. Was war geschehen?* [3, с. 44]

Футуральную семантику Prät(a) в НПМ, за ствердженням К. Я. Кусько, можна помітити значно рідше. Є припущення, що футуральне значення претерита є наслідком подвійної трансформації: претерит набуває презентного значення, а оскільки це значення іноді співвідноситься з майбутнім, то і претерит через презентне значення зміщується в футуральний часовий план. Значно рідше вживаються в НПМ Fut I. Але дану часову форму можна зустріти в поєднанні з іншими темпоральними формами [1, с. 40].

В романі «Юність без Бога» ситуація із вираженням майбутніх дій складається аналогічним образом як із вираженням дій теперішнього часу. Письменник звертається як до футурума індикатива, так і до презенса індикатива. Наприклад:

1) *Und wenn mir der liebe Gott tausend nackte Mädchen schickt!* [3, с. 40]

2) *Ich werde ihr sagen, sie soll sich nur ja nimmer blicken lassen, und diesem dummen Z werde ich ordentlich seinen Kopf waschen – dabei solls dann bleiben! Schluß!* [3, с. 37]

Невластне-пряма мова є ще погано дослідженим, але тим не менш дійсно яскравим мовностилістичним засобом, за допомогою якого письменник може, по-перше, розкрити увесь свій творчий потенціал, а, по-друге, відкрити та трохи поділитися своїм внутрішнім світом. При цьому в творі можуть бути присутні певні темпоральні зрушення, які допомагають показати всю суб'єктивність авторського слова, яка ґрунтується на зв'язку цього авторського слова із словами його ляхоних героїв, що й проявляється в невластне-прямій мові. Але формат оповіді від 1-ої особи в романі «Юність без Бога» також приводить до певної специфіки у використанні граматичних часів. Таким чином, найуживанішими є презенс та претерит індикатив – для дії теперішньої, претерит та плюсквамперфект індикатив – для дії минулої, презенс та футурум індикатив – для дії майбутньої.

Список використаних джерел:

1. Кусько К. Я. Темпоральна система невластне-прямої мови / К. Я. Кусько // Іноземна філологія / За ред. Б. М. Задорожного. – Львів: Вища школа, 1980. – Випуск № 58. – С. 38-43.
2. Шмид В. Нарратологія / В. Шмид. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 225 с.
3. Horváth Ö. von. Jugend ohne Gott / Ödön von Horvath. – Berlin: Suhrkamp, 2008. – 148 s.

Дорофєєва О.М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет*

ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ У АНГЛОМОВНИХ ЗАГОЛОВКАХ

Газети відіграють значну роль в сучасному житті. Газетну публіцистику називають літописом сучасності, адже вона є віддзеркаленням подій і звертається до щоденних проблем суспільства – політичних, соціальних, побутових, філософських тощо. А заголовок є орієнтиром читача у вирі газетних статей. Таке порівняння не є безпідставним, адже без заголовку ми губимося в морі різноманітної інформації, нерідко оминаючи основне та приділяючи увагу незначному. Заголовок – це також і політичне обличчя газети. Він формує наше ставлення до публікації, вказує на авторську позицію в тлумаченні того чи іншого факту. Вдалий заголовок несе в собі велике інформаційне навантаження, що є особливо важливим у наше сторіччя «вибуху інформації». Саме заголовок формує у читача загальне уявлення про матеріал статті та дозволяє обрати найбільш важливе для подальшого ознайомлення [2, с. 40].

Особливостям газетно-публіцистичного стилю, зокрема проблемам вираження експресивності заголовків, присвячено чимало досліджень як англійської, так і німецької, французької, російської преси. Необхідно зазначити, що проблема емоційно-експресивної забарвленості тексту та окремих його одиниць вираження по-різному розглядається у мовознавстві в цілому. Більшість дослідників розглядають емоційність та експресивність мови – ці дві сторони виразності – як невід’ємну єдність. На думку багатьох учених, емоційне в мові служить для вираження почуттів, а експресивне – для посилення виразності та образотворчості; емоційне протиставлено інтелектуальному, а експресія захоплює як інтелектуальне, так і емоційно-вольове [1, с. 29]. У цьому випадку експресивність є ширшою за емоційність. Визначення експресивності Н.М. Разінкіної вважаємо найбільш повним і об’єктивним: «Мовна експресія – це складна лінгвістична категорія, яка опирається на цілий комплекс соціальних і внутрішньомовних факторів, та виявляється як інтенсифікація виразності повідомлення, збільшення (підсилення) діючої сили висловлювання» [5, с. 59].

Метою роботи є визначення та опис експресивних засобів у сфері газетних заголовків на прикладі англійської преси. Предметом нашого дослідження виступають експресивні засоби, присутні в газетних заголовках.

У сфері лексики для заголовків англійських газет характерне використання невеликого числа спеціальних слів, що складають свого роду »заголовний жаргон» або «заголовні кліше»: ban, bid, claim, crack, crash, cut, dash, hit, move, pact, plea, probe, quit, quiz, rap, rush, slash і ін. Особливістю такої «заголовної лексики» є не лише частота її вжитку, але і універсальний характер її семантики. Слово «pact» в заголовку може означати не лише «пакт», але і «договір», «угоду», «операцію» і тому подібне. Дієслово «hit» може бути вжито у зв'язку з будь-яким критичним виступом. «Red» може означати і «комуністичний», і «соціалістичний», і «прогресивний»; «bid» має на увазі і «заклик», і «запрошення», і «спробу досягти певної мети» і т.д. [4, с. 130]:

- *National Gallery Launches Bid to Buy the Titian* – Національна галерея намагається придбати картину Тіціана;

- *Bid to Stop New Police Powers* – Заклик не допустити розширення прав поліції.

Кожного журналіста хвилює питання, як звучатиме його заголовок. Часто доводиться попрацювати, аби добрати необхідні слова та досягти ефекту **алітерації** в заголовку – повтору голосних чи приголосних звуків, що надає заголовку виразності та привабливості: *Chinese City Creates a Cell Phone Lane for Walkers; The Costumed of Comic Con; Knife Games: A Weird Weekend With the World's Top Plastic Surgeons; Long Live Longform.*

Метафора також вживається в заголовках газетних статей, проте, не завжди вона має позитивний відтінок:

- *Is This the Death of the Mass Brand?;*
- *The world economy is flying with only one engine;*
- *How British Supermarkets Are Being Eaten Alive.*

У газетних заголовках часто використовуються **гра слів** та **каламбур**. Гра слів відіграє в заголовку статті важливу роль, враховуючи своєрідність заголовного комплексу, обумовлену тими функціями, які він покликаний виконувати в публіцистичному тексті, зокрема, як ми вже знаємо, заголовок – це структура особливого характеру, її основна мета – привернути увагу потенційного читача до проблеми [4, с. 135]:

- *Feeling a Bit Iffy About 'Abilify';*
- *Why I like leading ladies who don't act ladylike;*
- *Ship Any Item With Shyp Without Putting Your Pants On.*

Найбільш характерними для газети є **неологізми** у зв'язку з їх експресивно-емоційною забарвленістю. Зазвичай журналісти самі винаходять нові слова за допомогою існуючих у мові морфологічних засобів. Такі неологізми є оказіональними:

- *Grexit: three reasons it should not be treated lightly; («Grexit» означає «The Greek euro exit»);*

- *Facts & Figures: Americans Like Their 'Obamacare'*.

Назви та імена досить часто вживаються в газетно-інформаційних матеріалах у скороченій формі. Ці **скорочення** можуть бути невідомими широкому колу читачів і їх значення тут же розшифровуються. Але існує багато таких скорочених назв, до яких читачі газети давно звикли, і тому їх не потрібно тлумачити. Велика кількість таких скорочень – це характерна риса газетно-інформаційного стилю сучасної англійської мови [3, с. 227]. Наведемо приклади: *Fed calls time on QE in the US – charts and analysis* (QE означає «quantitative easing» – введення нової валюти центральним банком в грошову масу); *Permanent TSB fails ECB's EU-wide financial stress test* (TSB означає «Trustee Savings Bank» – британський банк, ECB означає «European Central Bank» – європейський центральний банк); *Labour faces losing up to 20 seats in Scotland as SNP support surges* (SNP означає «Scottish National Party» – шотландська національна партія); *Directors' body backs TUC claim for higher wages* (TUC означає «Trades Union Congress» – Британський конгрес тред-юніонів).

Отже, заголовок у газеті має на меті виразити основну мету повідомлення, встановити контакт з читачем, привернути його увагу, викликати зацікавленість до теми матеріалу. У той же час заголовок актуалізує найбільш важливу інформацію повідомлення. Тому у пресі сформувався окремий стиль газетного заголовку з притаманними тільки йому лексико-граматичними та стилістичними рисами.

Список використаних джерел:

1. Галкина-Федорук Е. М. Об экспрессивности и эмоциональности. Сборник статей по языкознанию / Е. М. Галкина-Федорук. – М. : Изд-во МГУ, 1958. – 124 с.
2. Коваленко А. М. Заголовок англомовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика / А. М. Коваленко. – КНЛУ: К., 2002. – 187 с.
3. Комиссаров В. Н. Пособие по переводу с английского языка на русский / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1965. – 268 с.
4. Малюга Е. Н. Роль заголовков и подзаголовков в англо-американской прессе / Е. Н. Малюга // Язык, сознание, коммуникация. – Москва, 2005. – № 21. – С. 129-138.
5. Разинкина Н. М. Стилистика английской научной речи / Н. М. Разинкина. – М. : Наука, 1972. – 198 с.
6. Imposo J. Newsweek [Електронний ресурс] / J. Imposo. – Режим доступу : <http://www.newsweek.com> – Газета «Newsweek».
7. Martinson J. The Guardian [Електронний ресурс] / J. Martinson. – Режим доступу : <http://www.theguardian.com> – Газета «The Guardian».
8. Smurl P. The New York Times [Електронний ресурс] / P. Smurl. – Режим доступу : <http://www.nytimes.com> – Газета «The New York Times».

Дрібнюк О.Т.

викладач,

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

КОГНІТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОРІВНЯННЯ З КОЛОРОНІМОМ

Категорія порівняння відображає тонке переплетення мислення і мови, що свідчить про пізнання людиною зовнішнього світу і накопичення знань про нього. Важливе місце у формуванні уявлення про навколишню дійсність займає людська свідомість, яка інтерпретує інформацію про світ, яку отримує за допомогою органів чуття і відповідно закріплює її в певних мовних одиницях [1]. «Логічна суть порівняння визначає його гносеологічну значимість, дозволяючи аналізувати однорідні поняття і предмети, враховуючи релевантні ознаки, порівняння дозволяє класифікувати, упорядковувати, оцінювати зміст буття і пізнання» [2].

Явища і об'єкти навколишньої дійсності мають кількісні і якісні характеристики, які відображаються людською свідомістю. Кодування смислу звертається до пам'яті, яка узагальнює попередній досвід людини. «Основним функціональним значенням системи засобів порівняння є відображення психічних процесів, які відбуваються в людській свідомості у відповідь на взаємодію з об'єктивною реальністю» [3, с. 5].

Порівняння з об'єктами навколишньої дійсності можливі завдяки семантичній спорідненості станів, якостей, що характеризують ці об'єкти.

У романі Дж. Д. Селінджера «Над прірвою у житті» виявлено одне порівняння, яке містить колоративний компонент. Розглянемо приклад:

*After they left, I started getting sorry that I'd only given them ten bucks for their collection. But the thing was, I'd made that date to go to a matinee with old Sally Hayes, and I needed to keep some dough for the tickets and stuff. I was sorry anyway, though. Goddam money. It always ends up making you **blue as hell*** [4, с. 59].

Головний герой роману знайомиться з черниціями, які збирають гроші на благодійність. Не зважаючи на поганий настрій хлопця, його душевний дисонанс і негативне сприйняття довколишнього світу, герой отримує задоволення від спілкування з ними. Голден Колфілд (головний герой) дає десять доларів пожертви, проте пізніше жаліє, що дав замало грошей. Він робить висновок, що гроші завжди заставляють його жахливо почуватися (*making you blue as hell*). Отже, негативне ставлення

до матеріального світу виражається за допомогою порівняння з колоронімом, а також іменником *hell* з негативним семантичним значенням.

Ще одним прикладом порівняння з колоронімом є наступний уривок:

*And besides, I didn't even know where I was supposed to go. So what I did, I started walking over to the park. I figured I'd go by that little lake and see what the hell the ducks were doing, see if they were around or not, I still didn't know if they were around or not. It wasn't far over to the park, and I didn't have anyplace else special to go to – I didn't even know where I was going to sleep yet – so I went. I wasn't tired or anything. I just felt **blue as hell** [4, с. 78].*

Потративши всі кошти, Голден не знає куди йти. Психологічний стан головного героя характеризує порівняння *felt blue as hell*, що свідчить про внутрішню кризу пошуку власного «я», пригнічений стан та внутрішню порожнечу.

Отже, порівняння з колоронімом передають замкнутість, дратівливість, стрес, розчарування Голдена Колфілда. Порівняльні конструкції з негативним значенням передають вразливу, емоційно-хворобливу реакцію головного героя на світ.

Порівняльна конструкція з колоронімом характеризує образ головного героя, його психологічний стан. Створюючи художній образ, порівняльна конструкція виконує когнітивну функцію.

Список використаних джерел:

1. Березняк Н. А. Образ человека в когнитивном и семантическом аспектах категории сравнения / Н. А. Березняк // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Филология. – М., 2009. – № 118. – С. 167-172.
2. Ильясова Л. И. Устойчивые сравнения с колоративным компонентом в английском и русском языках : автореф. дисс. канд. филол. наук, спец. 10.02.20. «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». – Казань, 2009. – 10 с.
3. Панфилов В. З. Категория мышления и языка. Становление и развитие категории качества / В. З. Панфилов // Вопросы языкознания. – М.: Наука, 1979. – № 6. – С. 3-18.
4. Salinger J. D. The catcher in the rye / J. D. Salinger. – 73 p. – Режим доступу: www.pu.if.ua/depart/Inmov/resource/file/samostijna_robota/Catcher_In_The_Rye_-_J_D_Salinger.pdf

Журавель М.М.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

СПЕЦИФІКА КОМПАРАТИВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ В РОМАНІ ЕНДІ ВАЙЕРА «МАРСІАНИН»

Порівняння досліджують у межах різних лінгвістичних парадигм та в різних аспектах. Є декілька аспектів вивчення порівнянь: граматичний (І. Кучеренко [10], М. Черемисіна [25], Н. Широкова [31]); фразеологічний (А. Назарян [16], В. Огольцев [17]); ономазіологічний (Х. Леєметс [12]); семасіологічний (Д. Ащурова [1], І. Шенько [29; 30]); функціонально-стилістичний (В. Вомперський [2], Л. Голоюх [4], О. Федоров [23; 24]; Л. Прокопчук [19], Н. Шаповалова [28], Г. Довженко [5], Н. Ярова [32], Л. М'яснянкіна [15], О. Марчук [13]); когнітивний (О. Шаля [27], З. Попова [18]). Із функціонально-синтаксичного погляду порівняльні конструкції вивчали І. Кучеренко [11], М. Заборна [6;7], С. Рошко [20], М. Каранська [8]. Специфіку порівнянь в англійській мовній картині світу досліджено у працях П. Ньюмарка [35], Х. Бредіна [33], Дж. Міллера [34], Е. Ортоні [36], Н. Шадріна [26].

Мета дослідження – проаналізувати концептуальну специфіку порівнянь у романі «Марсіанин». Об'єктом дослідження виступають порівняння в романі Енді Вайера «Марсіанин». Предмет дослідження – концептуальна специфіка порівнянь в згаданому тексті. Методи дослідження: описовий метод, концептуальний і кількісний аналіз. Наукова новизна: з погляду аналізу образних засобів цей текст ще не досліджувався.

Дослідники зазначають, що порівняння є одним із методів пізнання об'єктивного світу за допомогою конкретних образів, а не абстрактних понять, «...один з найважливіших механізмів, якими володіє людина для передавання та породження нових знань» [21, с. 130]; прийом порівняння відіграє значну роль у житті й діяльності людини: порівняння застосовується як метод пізнання дійсності, що веде до встановлення характерних ознак предмета; разом з тим порівняння широко вживається і як прийом художньої мови, службовця одним із засобів замальовки образу [22].

Не існує єдиного визначення порівняння. Автори трактують це поняття залежно від аспектів розгляду цього мовного явища. Мовознавець Л. Мацько описує порівняння, як «тропеїчні фігури, в яких мовне зображення особи, предмета, явища чи дії передається через найхарактерніші ознаки, що є органічно властивими для інших»

[14, с. 359]. Л. Прокопчук стверджує, що порівняння – це мовна одиниця, яка «дає змогу об'єднати різноструктурні побудови в межах простого і складного речення, інтеграційним параметром яких виступає компаративна семантика» [19, с. 12].

Порівняння – важливий прийом вербалізації, який до того ж є одним із найпоширеніших. Його часто використовують у художній літературі для створення певного художнього образу, охарактеризування героїв і їх стосунків, опису обстановки та природи тощо. Роман Енді Вейра «Марсіанин» є багатим на різного типу порівняння. Для опису мовної картини світу, дослідники вживають термін *концептосфера*, який позначає «систему уявлень та знань про світ, що відображає пізнавальний досвід людини, при чому як на домовному, так і на мовному етапах, проте це не зводиться до будь-якої лінгвістичної сутності» [9, с. 30].

З аналізу тексту роману випливає, що до компаративної вербалізації залучено низку концептосфер-джерел. Вербалізація відбувається в термінах таких концептосфер: Артефакт (38%), Людина, її характеристики та дії (29,1%), Природний об'єкт (10%), Рослина (5%), Природний локус (4%), Тварина (4%), Персонаж (4%), Міфологічна істота (4%). Натрапляємо на такі вербалізації в термінах концептосфери Артефакт: *Some are smaller than a Ziploc, while others are as big as a Hefty lawn and leaf bag; It lit up like a match; The MAV is like a communicating machine*; Людина: *Supplies aren't nearly so fragile as humans and can hit the ground really hard; I towed the panel away like a redneck removing a tree stump; I built a ramp out of rocks and sand. Just like the ancient Egyptians did*; Природний об'єкт: *They'll spread out and breed like...well, like a bacterial infection; I'm so close to Schiaparelli, I can taste it. I guess it would taste like sand, mostly, but that's not the point; Lasting less time than the massive first stage, and thrusting much more smoothly, it seemed almost like an afterthought*. Компонентами артефактних порівнянь найчастіше виступають терміни, належні до таких концептів, як Зброя та Спортивне спорядження, як от: куля, м'ячики, гармата (*АПМ сідав на поверхню м'яко (а не як м'ячки-стрибунци з рештою припасів); Він надметься, мов куля, але витримає*).

Отже, особливістю компаративної вербалізації в романі Е. Вайера є переважне використання під час вербалізації концептосфери-джерела Артефакт. Звертає на себе увагу також низька частотність термінів належних до концептосфер ЛЮДИНА і ТВАРИНА. У подальшому заплановано дослідити те, які цільові концептосфери вербалізуються порівняннями.

Список використаних джерел:

1. Ащурова Д.У. Лингвистическая природа художественного сравнения / На материале английского языка / Автореф. дис.канд. филол. наук / Ащурова Д.У. – М., 1970. – 22 с.
2. Вомперский В.П. Стилистическое учение М.В. Ломоносова и теория трех стилей / Вомперский В.П. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1970. – 210 с.
3. Голоюх Л.В. Естетична функція порівнянь у «Лісовій пісні» Лесі Українки / Л.В. Голоюх // Леся Українка і сучасність : зб. наук. пр. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. – Т. 3. – С. 114-124.
4. Голоюх Л.В. Порівняльні конструкції у граматичній системі української мови // Тези ХХХ студ. наук. Конф / Голоюх Л.В. – Луцьк, 1989. – С. 55-56.
5. Довженко Г.Я. Порівняння у простому реченні сучасної української мови / Г.Я. Довженко // Синтаксична будова української мови – К. : Наук. думка, 1968. – С. 52-68.
6. Заборна М.С. Порівняльні конструкції в системі складнопідрядного речення української мови / М.С. Заборна. – Тернопіль : [б. в.], 2001. – 139 с.
7. Заборна М.С. Складнопідрядні порівняльні речення в сучасній українській мові [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Заборна Марія Степанівна ; Тернопільський держ. педагогічний ін-т. – Тернопіль, 1997. – 167 с.
8. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови / Каранська М. У. – К. : НМКВО, 1991. – 400 с.
9. Космеда Т. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки / Т. Космеда. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 350 с. – Бібліогр.: с. 312-336. – укр.
10. Кучеренко І.К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики / Кучеренко І.К. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1959. – 105 с.
11. Кучеренко І.К. Синтаксичні функції порівняльних конструкцій / І.К. Кучеренко // Кучеренко І.К. Актуальні проблеми граматики: Зб. наук. праць. – Львів: Світ, 2003. – С. 136-139.
12. Леэметс Х.Д. Компаративность и метафоричность в языках разных систем // Метафора в языке и тексте / Леэметс Х.Д. – М.: Наука, 1988. – С. 92-107.
13. Марчук О.І. Художнє порівняння як мовне явище / О.І. Марчук // Наук. вісн. Ізмаїл. держ. гуманітарного ун-ту. – 2002. – Вип. 12. – С. 152-155.
14. Мацько Л.І. Стилїстика української мови : Підруч. для студ. вищ. закл. освіти / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.
15. М'ясянкіна Л. Порівняння в системі образних засобів мови / Л. М'ясянкіна // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 2003. – С. 80-85.
16. Назарян А.Г. Устойчивые сравнения французского языка с примерами, переводом и эквивалентами в русском языке – Les logutions comparatives de la langue francaise, illustrees d'exemples, accompagnes de leurs

traductions et equivalents russes : Справ. пособие / А.Г. Назарян. – М. Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 1998. – 334 с.

17. Огольцев В.М. Устойчивые сравнения русского языка / Огольцев В.М. – М.: Рус. яз., 1984. – 173 с.

18. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – 314 с.

19. Прокопчук Л.В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення: Дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.01 / Прокопчук Леся Василівна. – Вінниця, 2000. – 197 с.

20. Рошко С.М. Проблема розрізнення підрядних порівняльних речень та порівняльних зворотів – членів простого речення / С.М. Рошко // Філологічні студії. – 2000. – № 1. – С. 188–193.

21. Туровский В.В. Как, похож, напоминать, творительный сравнения: толкования для группы квазисинонимов // Референция и проблемы текстообразования: Сб. науч. трудов / Отв. ред. Н.Д. Арутюнова / Туровский В.В. – М.: Наука, 1988. – С. 130-146.

22. Ушакова Ю.Ю. Лексична наповнюваність і структурно-семантичні особливості компаративних тропів в російській мові / Ушакова Ю.Ю. – Калуга.: 2005. – 268 с.

23. Федоров А.И. Образное представление и его языковое выражение в семантике сравнений. В кн.: Вопросы языка и литературы / Тематический сборник Новосибирского гос. ун-та, вып. 2, ч. I. -Новосибирск, 1968. – С. 34-49.

24. Федоров А.И. Семантическая основа образных средств / Федоров А.И. – Новосибирск: Наука, 1969. – 92 с.

25. Черемисина М.И. Сравнительные конструкции русского языка / Черемисина М.И. – Новосибирск, 1976. – 253 с.

26. Шадрин Н.Л. Русско-английский словарь устойчивых сравнений / Н.Л. Шадрин. – СПб.: ООО «Издательство «Золотой век»», 2003. – 528 с.

27. Шаля О.І. Когнітивна структура категорії порівняння / О.І. Шаля // Вісник ХНУ. – 2010. – № 897. – С. 77-87.

28. Шаповалова Н.П. Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Н.П. Шаповалова. – Дніпропетровськ, 1998. – 20 с.

29. Шенько И.В. Синтаксис и семантика образного сравнения: Автореф. дис. канд. филол. наук / Шенько И.В. – Л.: ЛГПИ, 1971. – 24 с.

30. Шенько И.В. Синтактико-смысловые разновидности предметно-логических сравнений. В кн.: Язык и стиль английского художественного текста / Шенько И.В. – Л., 1977. – С. 152-161.

31. Широкова Н.А. Сравнительные частицы в современном русском литературном языке/Дчен.зап. Казанского ун-та / Широкова Н.А. – Казань: КГУ, 1957. – Т. 117. – Кн. 2. – Вып.1. – С. 100-106.

32. Ярова Н.В. Особливості функціонування художнього порівняння в поезії С. Плат (експресивно-емоційний аспект) / Н.В. Ярова // Вісн. Київ. лінгвістичного ун-ту. – 2000. – Т. 3. – № 1. – С. 174–178.

33. Bredin, Hugh. 1998. Comparisons and Similes. *Lingua*, 105, 67-78.

34. Miller, George A. 1993. Images and Models, Similes and Metaphors. In Andrew ORTONY (ed.). Metaphor and Thought. Cambridge: Cambridge University Press, 2nd edn., 357-400.

35. Newmark, Peter. 2001. A Textbook of Translation. London: Longman

36. Ortony, Andrew. 1993. The Role of Similarity in Similes and Metaphors. In Andrew Ortony (ed.). Metaphor and Thought. Cambridge: Cambridge University Press, 2nd edn. [1st edn. 1979], 342-356.

Манютіна О.І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри;*

Бортник С.Б.

*асистент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ТА ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ

Вивчення іноземної мови стало невід'ємною частиною інтегрованої підготовки сучасних спеціалістів, а також частиною всежиттєвого навчання (яке було проголошено ЮНЕСКО базовим принципом їх реформ в 1972 році). Метою навчання протягом всього життя є не тільки набуття знань, а й також отримання досвіду незалежного навчання, що готує студентів до міждисциплінарної та міжфункціональної діяльності. Знання тільки мови не є достатнім для хорошого фахівця, йому слід бути обізнаним в термінології своєї спеціалізації, вміти спілкуватись зі своїми колегами з інших країн та адекватно відповідати на виклики їх майбутньої кар'єри. І саме в цьому аспекті можна знайти мотивацію, тому що переклад завжди буде відставати від оригіналу; будь-який переклад не може повністю передати «живий» інформаційний простір, а буде лише його відбитком. Хороший фахівець повинен володіти найновішою інформацією, що підвищує його конкурентоспроможність на сучасному ринку праці. Крім того, перекладач через свою необізнаність в певній сфері, не завжди зможе адекватно передати всі нюанси оригіналу, особливо, якщо він стосується дуже вузької спеціалізації. Враховуючи виклики сучасності, викладачі іноземної мови для спеціальних цілей повинні проходити спеціальну підготовку щодо певних навичок, особливо таких, як аналіз потреб та підготовка матеріалів. Тому

підготовчі курси до та під час викладання іноземної для спеціальних цілей можуть бути доцільними для викладачів спеціальної англійської. Викладач повинен володіти як технікою володіння мовою, так і технікою викладання мови. На жаль, деякі вважають, що це тотожні поняття, або такі, що легко заміняють один одного. Це зовсім не так. Одна із особливостей наявності техніки викладання – здатність повторювати з кожним студентом свій успіх в засвоєнні мови разом з переконаністю в реальності поставлених завдань.

Викладач іноземної мови для спеціальних цілей виконує різноманітні ролі – організатора навчального процесу, культурного інтерпретатора, радника та координатора. Він повинен мати знання «світу студентів», а також усвідомлювати різницю між різноманітними академічними або професійними культурами, готуючи матеріали, складаючи програму для певних курсів та навчаючи групу.

В загальному, поширення саме іноземної для особливих цілей значно вплинуло на методику викладання так званої загальної іноземної. Основна найголовніша особливість полягає в тому, що іноземна мова для спеціальних цілей є більше сконцентрованою на студентів, крім того, студенти іноземної для спеціальних цілей часто є старшими за студентів що вивчають загальну іноземну та інколи вони знають значно більше (в сфері своєї спеціалізації) ніж викладач, який їх навчає.

Зрозуміло, що абсолютно авторитарний не є прийнятним, рекомендованими є співпраця та співробітництво. І одне з основних завдань – переконати студентів, що знання іноземної мови є доступом до інформації без якої сучасна людина не зможе існувати.

Мову слід вчити як певний комплект навичок (класична четвірка – читання, письмо, слухання, говоріння; зараз додається ще одна, п'ята, навичка – переклад), а не як один академічний предмет чи науку. Навчаючи студентів, викладач змінює на краще їх ставлення до мови, а також допомагає відчувати прогрес у засвоєнні мови. Психологічний фактор є однією з основних та першочергових складових в процесі вивчення мови. Якщо у студента не буде психологічного комфорту, то навряд чи засвоїться навичка, яка розглядається на занятті.

Навчання іноземної для спеціальних цілей надає учневі чудову можливість набути хороші навички іншомовного читання. Студенти повинні навчитись читати самотійно та незалежно, і регулярно. Можна знайти цінні публікації в майже всіх сферах наукових досліджень, деякі є наявні тільки онлайн. Студенти самі обирають матеріали для самотійного читання, розвиваючи при цьому навички спеціалізованого читання. Але те, що студенти читають, а також де і як, відноситься до мети читання та необхідного рівня концентрації. Науковці стверджують, що читаючи з мінімальними перешкодами від незнайомої лексики,

студент потребує вокабулярій приблизно від 150000 до 20 000 слів. Тобто, чим більше студенти читають, тим швидше та краще вони зможуть читати з розумінням. Відповідних та relevant підручників не завжди можна підібрати, тому викладачі повинні розробити та надати навчальні матеріали, що будуть відповідати потребам та вимогам студентів. На даному етапі студенти підходять до так званого зрілого читання, яке в підсумку завершується написанням рефератів, складанням анотацій та виступами з доповідями та повідомленнями.

Таким чином, процеси глобалізації та інтернаціоналізації впливають і на систему освіти вищої школи, вимагаючи змін в структурі та змісті навчальних програм, особливо в викладанні іноземної мови для спеціальних цілей. Нові вимоги та критерії роботи постають і перед викладачами іноземної, як посередниками (медіаторами) в міжкультурній та професійно-діловій комунікації.

Список використаних джерел:

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. – Київ: ІНКООС, 2005. – 315 с.
2. Мерхелевич Г.В. Настольная книга преподавателя. – Донецк: АРПИ, 2009. – 209 с.
3. Digumarti Bhaskara Rao. Methods of Teaching English/Digumarti Bhaskara Rao. – New Dehli: Discovery Publishing House. – 2007. – 302 p.
4. Johns A.M. Text, Role and Context: Developing Academic Literacies. – NY: Cambridge University Press, 1997. – 171 p.
5. Hutchinson T. & Waters A. English for Specific Purpose. A Learner-Centered Approach – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 188 p.
6. Mehdi Haseli Songhori. Introduction to Needs Analysis/ English for Specific Purposes World, issue 4, 2008. – www.esp-world.info. – 25 p.
7. Trimble L. English for Science and Technology: a Discourse Approach. – NY: Cambridge University Press, 1992. – 180 p.

Міхненко О.В.

студентка;

Чувардинська О.В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ЛЕКСИЧНІ МАНІПУЛЯТИВНІ ПРИЙОМИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ДЖ. ОРВЕЛА

На сучасному етапі розвитку мовознавства вчені приділяють все більшу увагу питанню функціонування мови, мовним і психологічним механізмам породження повідомлень, ефективним способам впливу на співрозмовника. Проблема мовленнєвого впливу, пов'язана з питаннями функціонування мови, є комплексною і зачіпає мовця, адресата, їхню міжособистісну взаємодію в комунікації. Значний інтерес і висвітлення останнім часом отримало таке явище міжособистісного мовного впливу, як маніпуляція.

Деякі питання вивчення феномена мовної маніпуляції знайшли своє відображення в науковій літературі. Так, наприклад, низка вчених: Л. А. Федорова (1991), М. Ю. Федосюк (1997), Т. С. Кабаченко (2000), С. Г. Кара-Мурза (2000) та ін. розглядають різні аспекти мовної маніпуляції як способу здійснення впливу на співрозмовника.

Мета статті полягає у визначенні лексичних маніпулятивних прийомів у художньому дискурсі Дж. Орвела.

Мова надає найбільші можливості для здійснення маніпулювання. Оскільки за допомогою мови можлива не тільки передача інформації, а й здійснення впливу (переконання, навіювання, наказ) на психіку (думки, почуття, волю і поведінку) людини. Мова як система має певну структуру, специфічна властивість якої «полягає в тому, що вона утворює ієрархію рівнів, які формуються власними типами мовних одиниць – фонемами, морфемами, словами і т. ін., що знаходяться в розпорядженні фонетичного, лексичного, граматичного ладу» [1].

Складові субмови маніпуляції можуть містити додаткові конотації, висловлювати яскравість, експресію, або двозначно трактувати ситуацію, відводити від суті. Адже вербальна маніпуляція здійснюється, переважно зачіпаючи емоційну сферу об'єкта маніпуляції. Таким чином, «наявність стилістичних параметрів мовних одиниць (від нейтральності до експресивності) свідчить про існування особливого коду, що реалізує емотивну функцію мови. Емотивний код як лінгвістична універсалія формується в кожній мові своїм набором засобів, серед яких є

експресиви та емотиви всіх рівнів – від фонологічних до структурних» [11, с. 9].

Найбільшою мірою очевидний мовленнєво-впливаючий потенціал лексики, так як «можливість маніпулятивного використання слова в мові закладене в самій системі мови як знакової системи» [9]. В його основі лежить уявлення про невизначеність, абстрактність значення слова, а також полісемія слова (багатозначність або двозначність, яка може бути навмисною основою для прийомів маніпулювання), конотативні відтінки значення і так далі. Положення домінування, підпорядкування, відображені на лексичному рівні, досить прозорі і є маркером певного комунікативного наміру. Так, наприклад, наступний ряд слів: «переконання, побажання, застереження – відображає партнерський тип взаємодії, а примус, розпорядження, заборона, вимога – відображає домінування» [2, с. 157].

В рамках нашого дослідження розглянуто особливості лексики, що використовується маніпулятором для здійснення впливу. Аналіз матеріалу творів Дж. Орвела дозволяє припустити, що на лексичному рівні маніпулятивний вплив здійснюється за допомогою:

- 1) емоційно забарвленої лексики (як позитивної, так і негативної);
- 2) повторів.

Наведемо відповідні приклади.

1) Емоційно забарвлена лексика:

Слід зауважити, що в розглянутих нами мовних маніпуляціях персонажів роману «1984» Дж. Орвела, були виявлені випадки використання як позитивно, так і негативно забарвленої лексики.

Прикладом вживання позитивно забарвленої лексики з метою маніпулювання можна вважати лексему «beauty» в нижче поданому висловлюванні, що використовується мовцем для переконання співрозмовника у своїй правоті:

*In the end the whole notion of goodness and badness will be covered by only six words– in reality, only one word. Don't you see the **beauty** of that, Winston? It was B.B. 's idea originally, of course, ' he added as an afterthought [13, с. 66].*

Негативно забарвлена лексика використовується у наступному висловлюванні, де Вінстон оперує цими лексичними засобами маніпуляції, намагаючись вмовити своїх катів припинити тортури:

*Do anything to me!' he yelled. 'You've been **starving** me for weeks. Finish it off and let me **die**. **Shoot** me. **Hang** me. **Sentence** me to twenty-five years. Is there somebody else you want me to give away? Just say who it is and I'll tell you anything you want. I don't care who it is or what you do to them. I've got a wife and three children. The biggest of them isn't six years*

old. You can take the whole lot of them and cut their throats in front of my eyes, and I'll stand by and watch it. But not Room 101!' [13, с. 299].

2) Повтор:

На нашу думку важливу роль в маніпулятивних контекстах грає повтор лексичних одиниць у висловлюваннях маніпулятора, оскільки, як зазначав Ю. М. Скребньов, «функція повтору як навмисного стилістичного засобу (на відміну від випадкового повторення при невідготовленому усному мовленні) завжди є підсилювальною: повторюване слово підкреслюється відправником повідомлення; до поняття, що виражається цим словом, залучається особлива увага адресата мовлення» [7, с. 139].

Повторення на початку рядків, строф або речень однакових чи співзвучних слів, синтаксичних конструкцій називається анафорою, яку спостерігаємо у висловлюваннях О'Браєна, який окрім катування фізично, намагається маніпулювати свідомістю Вінстона, наприклад:

'How many fingers, Winston?' 'Four.' The needle went up to sixty. 'How many fingers, Winston?' 'Four! Four! What else can I say? Four!' [13, с. 315].

Повтор може бути дистантним, оскільки одна і та ж конструкція повторюється О'Браєном через певний час, що надає ще більшого драматизму ситуації, наприклад:

'How many fingers, Winston?' 'Four! Stop it, stop it! How can you go on? Four! Four!' *'How many fingers, Winston?' 'Five! Five! Five!'* *'No, Winston, that is no use. You are lying. You still think there are four. How many fingers, please?'* *'Four! five! Four! Anything you like. Only stop it, stop the pain!'* [13, с. 315].

Отже, на лексичному рівні маніпуляція відбувається за допомогою використання емоційно забарвленої лексики (як позитивно, так і негативно забарвленої) та лексичного повтору. Для здійснення певного психологічного впливу маніпулятор свідомо використовує дані лексичні засоби, адже передумови для здійснення впливу пов'язані з багатозначністю слів в системі мови, можливістю вживання слова в переносному значенні і т. ін.

Список використаних джерел:

1. Блох М. Я. Типы коммуникации и актуальное членение предложения разговорной речи / М. Я. Блох // Теория и практика лингвистического описания разговорной речи. – Горький, 1976. – С. 55–62.
2. Кабаченко Т. С. Методы психологического воздействия / Т. С. Кабаченко. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 544 с.
3. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М. : Алгоритм, 2000. – 688 с.

4. Киселева Л. А. Вопросы теории речевого воздействия / Л. А. Киселёва. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1978. – 160 с.
5. Левин Ю. И. О семиотике искажения истины / Ю. И. Левин // Информационные вопросы семиотики, лингвистики и авторского перевода. – М., 1974. Вып.4. – С. 108–117.
6. Никитин М. В. Курс лингвистической семантики / М. В. Никитин. – СПб. : Научный центр проблем диалога, 1997. – 757 с.
7. Скребнев Ю. М. Очерк теории стилистики / Ю. М. Скребнев. – Горький : Изд-во Горьк. госуд. педагог. института, 1975. – 175 с.
8. Федосюк М. Ю. Исследование средств речевого воздействия и теория жанров речи / М. Ю. Федосюк // Жанры речи. – Саратов, 1997. – С. 66–87.
9. Фёдорова Л. А. Типология речевого воздействия и его место в структуре общения / Л. А. Фёдорова // Вопросы языкознания. – 1991. – № 6. – С. 46–50.
10. Формановская Н. И. Коммуникативно-прагматические аспекты единиц общения / Н. И. Фомановская. – М. : Изд-во ИКАР; 1998. – 292 с.
11. Шаховский В. И. О лингвистике эмоций / В. И. Шаховский // Язык и эмоции. – Волгоград: Перемена, 1995. – С. 3–15.
12. Экман П. Психология лжи / П. Экман. – СПб. : Изд-во «Питер», 1999. – 272 с.
13. Orwell G. 1984 / G. Orwell. – Signet Classic, 1961. – 328 p.

Мокрицька З.М.

студентка,

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНІМІВ У СКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Зацікавленість науковців та лінгвістів у дослідженні походження фразеологізмів зростає з кожним днем. Це не викликає здивування, адже ця складова частина мови тісно переплітається з історією та культурою окремої нації. Особливо яскраво це відображено у фразеологізмах, компонентами яких є оніми.

Фразеологічний фонд є одним з найцікавіших та найзагадковіших елементів мовного простору, який дає можливість не тільки розширити словниковий запас слів, але й краще пізнати менталітет нації, її звичаї і традиції. Ідіоматичні вирази, що містять власні імена, увійшли в англійську мову з повсякденного життя людей, фольклору, прози та

поезії, міфів, казок, байок, пісень, сленгу та інших джерел. Кожен з них містить певну інформацію, розуміння якої необхідне для правильного вживання цих висловів у різних ситуаціях.

Актуальність дослідження цього питання полягає у необхідності поглибленого вивчення наукового матеріалу, у зв'язку із швидким поширенням фразеологізмів, які містять оніми, у мовному та культурному просторі.

Фразеологізми, які самі виступають власними назвами, є нечисленними. Зокрема до них належать такі одиниці, як: *the Man of Destiny* «Наполеон»; *the Iron Lady* «Маргарет Тетчер»; *the Silent Highway* «ріка Темза»; *the mistress of Adriatic* «Венеція»; [1, с. 30].

У складі фразеологічного фонду є одиниці, в яких роль оніма зводиться до його категоріальних властивостей – вказувати конкретну особу, об'єкт (реальний чи вигаданий). Наприклад, виникнення фразеологізму *Hobson's choice* «примусовий вибір» пов'язано з іменем власника конюшень у Кембріджі в XVI ст., який примушував своїх клієнтів або брати крайнього від входу коня, або ж не дозволяв брати взагалі.

У деяких фразеологізмах простежується поєднання різних видів онімів. Яскравим прикладом може слугувати вираз *the vicar of Bray* – «безпринципна людина, регенерат», у якому *Bray* вживається як назва населеного пункту. Але антропонім *Vicar of Bray* – ім'я напівлегендарного вікарія XVI ст., який чотири рази змінював свою релігію: двічі був протестантом і двічі католиком. Як бачимо, така поведінка цієї особистості сприяла утворенню фразеологізму для позначення рис характеру людини загалом [1, с. 31].

На підставі участі у складі певних фразеологічних одиниць багатьом онімам приписують різноманітні якісні оцінки. Наприклад: дратівливість, бундючність – *to turn Turk* – «стати зарозумілим, жорстоким»; розгнuzданість – *to catch a Tartar* – «зустрітися з людьми, сильним суперником, взяти за дружину справжню фурію»; *young Tartar* – «важка, примхлива дитина»; нещирість – *to weep Irish* – «вдавати смуток»; черствість – *as hard hearted as a Scot of Scotland* – «безсердечний»; хитрість – *to come Yorkshire over one* – «обманути когось» та ін [1, с. 41].

Особливою рисою англійців є схильність до позитивного сприймання всього, що стосується їхньої держави: *merry England* – «добра стара Англія», (ідеалізоване уявлення про Англію другої половини XVI століття під час правління королеви Єлизавети Першої); *to turn (put) the best side to London* – «проявити себе з кращого боку»; З іншого боку, навпаки, вони здатні бачити недоліки в своїй поведінці: *Turkey, heresy, hops, and beer came into England all in one year* – «Індики, ересь, хміль і пиво з'явилися в Англії протягом року» [3, с. 247].

Вкрай рідко можна зустріти позитивні оцінки у фразеологізмах з чужими власними назвами: *Paris is worth a mass* – «Париж вартий меси; варто піти на компроміс заради очевидної вигоди» (вживається як жартівливе виправдання угоди або компромісу заради особистої вигоди) [3, с. 248].

Поява великої кількості фразеологізмів з власними іменами датується історичним періодом англо-голландської конкуренції на морях та війни XVII ст. Ці події стали причиною утворення ряду фразеологізмів на базі етноніма *Dutch*, які наділені негативно забарвленим значенням: *Dutch bargain* – «угода, що закінчується випивкою»; *Dutch courage* – «п'яна хоробрість»; *Dutch defence* – «удавана оборона»; *to talk to one like a Dutch uncle* – «докоряти, повчати когось»; *Dutch gold* – «руда, що нагадує золото» [1, с. 40-41].

Однак позитивна оцінка в англійських фразеологізмах з топонімом *Рим (Італія)* свідчить про сприйняття англійцями Римської імперії як центру світу з розвиненою мережею доріг і панівної релігією – католицизмом, а також про шанування Папи Римського: *all roads lead to Rome* – «всі дороги ведуть в Рим» (зв'язок із центральним положенням міста, яке в середні століття було «столицею світу»); *it is ill sitting at Rome and striving with the Pope* – «недобре сидіти в Римі і боротися проти Папи Римського» [3, с. 249].

У багатьох англійських фразеологізмах вжито вигадані власні назви, які утворені за допомогою стилістичного прийому – каламбуру або гри слів, яка розглядається як культурне явище, оскільки для розуміння каламбурів реципієнту необхідно відтворити у пам'яті культурні дані: *the land of Cockaine* – «казкова країна достатку і неробства, рай земний»; *live in Easy Street* – «бути багатим» (букв.: «жити на Безтурботної вулиці»). [2, с. 159].

Отже, досліджуючи семантичні особливості онімів у складі фразеологізмів можна з впевненістю відмітити важливість цієї категорії у складі фразеологізму. Стаючи частиною фразеологізмів, вони здатні утворити унікальну та неповторну у своєму роді одиницю, що неодмінно призводить до збагачення словникового складу мови та її удосконалення. Ці фактори дають можливість людині підвищити рівень комунікативного процесу, замінити загальноприйняті фрази новими виразами, які здатні зацікавити та внести нотки свіжості у повсякденне спілкування.

Список використаних джерел:

1. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні / Б. М. Ажнюк; АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – Київ: Наукова думка, 1989. – 133 с.

2. Уразметова А. В. Каламбур как стилистический прием при образовании фразеологизмов с топонимами (на материале английского и французского языков) / А. В. Уразметова // Вестник Челябинского государственного университета / гол. ред. А. Ю. Шатин. – Серия Филология. Искусствоведение. – № 10 (225) Вып 52. – Челябинск: ЧелГУ, 2011. – С. 159-161.

3. Хохлова В. А. Этноспецифика оценочной семантики английской и украинской топонимической фразеологии / В. А. Хохлова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / гол. ред. П. Ю. Саух. – Вип. 4(76). – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 246-251.

Мухіна В.П.

студентка,

Науковий керівник: Карпенко О.Ю.

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЙОМУ НОМІНАЛІЗАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА США БАРАКА ОБАМИ У ПЕРІОД ЙОГО ПЕРШОЇ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМΠΑНІЇ)

XXI століття ознаменувалося швидким стрибком у розвитку науки та техніки. На початок століття нараховувалось понад трьохсот мільйонів користувачів мережі Інтернет, з появою якої все стрімкіше набирає обертів маніпулятивний вплив на свідомість користувача цією мережею. Радіо й телебачення так само вийшли на новий рівень, адже з'явилася можливість трансляції не тільки по телевізору, а й за допомогою Інтернету. Тому, не дивно, що редактори Інтернет-ЗМІ, автори сайтів чи блогів вдаються до будь-яких хитрощів, маніпуляцій чи вивертів, метою яких є привернути увагу та спродувати необхідну поведінку. Частіше за все, на першому етапі це відбувається засобами використання обценної лексики у назві сайту, де *«Автори сайтів епатують потенційних користувачів, шокують їх, викликають специфічну зацікавленість їх інформаційним наповненням»* [1]. Складніший випадок, коли ці маніпуляції приховані, і реципієнт не може дати собі раду, що відбувається. Довівши наявність великої кількості лінгвістичних засобів впливу в політичних промовах Б. Обами [2], було вирішено дослідити функціонування окремого засобу Мілтон-моделі – номіналізації.

Метою цієї статті є визначення не тільки наявності лінгвістичного засобу впливу – номіналізації, а й дослідження частоти й особливості його використання. Об'єктом дослідження виступає політичний дискурс як вид комунікативної діяльності. Предметом дослідження постає маніпулятивний лінгвістичний вплив на свідомість реципієнта з метою формування необхідної думки та поведінки. Для досягнення поставленої мети було проаналізовано низку праць відомих дослідників нейролінгвістичного програмування таких, як Бендлер Р., Гриндер Д., О'Коннор Дж., Сеймор Дж., Ковалевська Т. Ю.

О'Коннор Дж. та Сеймор Дж., зазначають, що патерн номіналізації з'являється тоді, коли дієслово, що зображує процес, перетворюється в іменник [3]. Оскільки дієслово містить в собі безпосередньо дію або довготривалий процес, то, трансформувавшись у іменник, дієслово номіналізується й перетворюється в статичний іменник, таким чином знищуючи велику кількість інформації. Тобто, мета цієї моделі – уникнення конкретизації. Частіше за все в англомовному дискурсі випадки номіналізації представлені герундієм чи віддієслівним іменником.

Проаналізувавши заяву Б.Обами стосовно своєї участі в передвиборчій кампанії, ми знайшли 27 проявів номіналізації: «*reaching for what's possible*», «*building that more perfect union*», «*building a better America*» (було використано двічі), «*building a working consensus*», «*plant closings*», «*meaning of my Christian faith*», «*despite working*», «*meeting these challenges*», «*preference for scoring cheap political points*», «*rolling up our sleeves*», «*instilling an ethic of achievement in our children*», «*adapting to a more competitive economy*», «*strengthening our communities*», «*sharing some measure of sacrifice*», «*focusing on prevention*», «*providing better treatment*», «*using technology*», «*capping greenhouse gases*», «*rebuilding our alliances*», «*rebuilding the military*», «*exporting those ideals*», «*providing the care*», «*reclaiming the meaning of citizenship*», «*restoring our sense of common purpose*», «*realizing that few obstacles can withstand*», «*perfecting our union*» [5].

Видається цікавим, що наявно багато герундіальних форм, які утворились від дієслів, що позначають активні конкретні фізичні дії: «*build*», «*rebuild*», «*work*», «*close*», «*meet*», «*roll up*», «*provide*», «*strengthen*», «*use*», «*cap*», «*export*», «*restore*», хоча поєднані вони були із абстрактними іменниками, тобто, якщо будувати, то ідеальну єдність (а не будинок як предмет матеріальний, наприклад); якщо перебудувати, то союзи; якщо зустрічати, то випробування; якщо посилювати, то громаду; якщо експортувати, то ідеали і т.д. Використання герундіальних форм, утворених від дієслів, що позначають процеси ментальної діяльності, виявляється значно меншим і представлене такими дієсловами, як «*instill*», «*adapt*», «*share*», «*reclaim*»,

«*realize*», «*perfect*». Також нами було помічено вживання віддієслівних іменників, які містять префікс *re-*, наприклад, у «*rebuilding*», що несе конотативну функцію виконання дії заново, тобто перероблення наново. Це, в свою чергу, включає пресупозицію, що дія, яку потрібно переробити, вже колись була почата. Отже, все вищезазначене свідчить про інтенцію мовця донести до свідомості реципієнта: по-перше, про необхідність діяти (а закінчення *-ing*, яке властиве для позначення довготривалої дії чи стану, – про необхідність постійно знаходитися в дії) і, по-друге, сформулювати асоціацію між дією та тим, хто говорить про цю дію, таким чином, щоб людина стала символізувати певного політика з тими дієсловами, які він вживав.

У процесі обробки інавгуральної промови були виявлені випадки номіналізації у таких словосполученнях: «*rising tides of prosperity*», «*sapping of confidence*», «*reaffirming the greatness of our nation*», «*standing pat*», «*protecting narrow interests*», «*putting off unpleasant decisions*», «*remaking America*», «*understanding between nations*», «*inducing terror*», «*slaughtering innocents*», «*ushering in a new era of peace*», «*silencing of dissent*», «*suffering outside our borders*», «*find meaning in something greater*», «*meaning of our liberty*» [6]. Тобто, всього 15 випадків використання цього патерну, що майже вдвічі менше від першопочаткових промов Б.Обами, причому більшість з них використана або в негативних сенсах або у контексті війни з образним ворогом. У порівнянні з попередньою промовою значно менше присутні дієслова на позначення активних фізичних дій, до яких можна віднести тільки «*stand*», «*protect*», «*remake*», «*usher*» та «*slaughter*». Стосовно дієслів на позначення ментальної активності, то були використані такі дієслова як «*understand*», «*put off*», «*induce*», «*silence*», «*mean*». Всі інші дієслова «*rise*» і «*reaffirm*» вважаємо доцільним віднести до категорії абстрактних. Знову помічено було застосування герундіальних форм від дієслів, що утворилися шляхом додавання префіксу *re-*, наприклад у «*reaffirming*» та у «*remaking*». Поданий факт свідчить про комбіноване використання Мілтон-моделі номіналізації та пресупозиції.

Для обох виступів характерно, що при використанні номіналізації втрачається суб'єкт дії, формуючи таким чином лауну в підсвідомості реципієнта, яку він повинен заповнити своїм власним досвідом, а точніше, сам постати виконавцем. Друга риса, яка здається нам властивою у цьому контексті, являє собою той факт, що використання герундія утвореного від кінестетичних дієслів значно перевищує випадки використання останнього – від дієслів ментальної та розумової активності, ніби у комунікативний простір реципієнта відсилається сигнал: «Більше роби – менше міркуй!».

Така ситуація свідчить про те, що Б.Обама як талановитий оратор та відмінний маніпулятор і популіст прекрасно усвідомлював потреби народу в період своєї передвиборчої кампанії і вибудовував так свій мовленнєвий дискурс, наповнений варіативними сугестивними засобами, щоб досягти не тільки найбільшого впливу на свідомість кожного американця, а й змусити кожного вірити словам промовця. Всім відомо, що його намагання були успішними, і що президентське крісло він займав двічі, тож засоби Мілтон-моделей відіграли у його перемозі не останню роль. У доказ цьому твердженню можна навести дослідження агентства Gallup, яке зазначило, що у 2011 «був зафіксований різкий стрибок [довіри до ЗМІ]: рівень довіри піднявся до 27%» [4]. Погодимося з думкою авторів «Введення у НЛП» О'Коннором Дж. та Сеймором Дж., що перетворення процесів у номени являє собою чи не наймогутніший патерн, який здатний більш за все вводити людей в оману [1]. У майбутньому плануються подальші дослідження функціонування різних видів Мілтон-моделей у політичному дискурсі видатних політиків США, зокрема, Гілларі Клінтон та Дональда Трампа.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М. Ю. Інвективні сайтоніми / [Електронний ресурс] / М. Ю. Карпенко, О. Ю. Карпенко // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. Сер. : Педагогічні науки. Психологічні науки. Лінгвістичні науки. – 2011. – № 13 : Лінгвістичні науки. – С. 145-151.
2. Мухіна В. П. Використання засобів нейролінгвістичного впливу на свідомість реципієнта в аспекті політичного мовлення / В. П. Мухіна // «Сучасна філологія: теорія і практика» (м. Одеса, 18-19 березня 2016 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 79–83
3. О'Коннор Дж. Введение в нейролингвистическое программирование. Новейшая психология личного мастерства. [Електронний ресурс] / Дж. О'Коннор, Д. Сеймор. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.lib.ru/NLP/nlp.txt>
4. Рівень довіри американців до теленовін впав до історичного мінімуму [Електронний ресурс] // Корреспондент.net. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://ua.korrespondent.net/>.
5. Eidenmuller M. Great Speeches For Better Speaking [Електронний ресурс] / Michael Eidenmuller // McGraw-Hill. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://americanrhetoric.com/speeches/barackobamacandidacyforpresident.htm>.
6. Phillips M. President Barack Obama's Inaugural Address [Електронний ресурс] / Macon Phillips. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.whitehouse.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>

Тарасюк І.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет

КОНЦЕПТ *menace* У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Сучасний світ перебуває під постійною загрозою, як можливістю або неминучістю «виникнення чогось небезпечного, прикрого, важкого» [4]. Така ситуація змінює поведінку людей, ставлення до життя, посилює відчуття дискомфорту і невпевненості перед майбутнім. Слово *menace* зі значенням загрози у французькій мові є репрезентантом відповідного концепту. Концептуальний аналіз слів (у термінах О.С. Кубрякової [3, с. 371]), що позначають загрозу у французькій мові, який є *метою нашого дослідження*, передбачає виявлення тих змістів, які означаються цими словами та обумовлюють особливості їх використання.

Отже, об'єктом дослідження є концепт «*menace*» (загроза) у французькій лінгвокультурі, як структуроване певним чином знання про сукупність факторів і явищ, що можуть порушити звичні умови існування людини. Предметом дослідження виступають засоби вербалізації даного концепту у французькій мові.

Лінгвоконцептуальний підхід до вивчення концепту «*menace*» передбачає виокремлення його структури, яка задається концептами, що входять до основної дефініції слова-репрезентанта [1, с. 18], яким є слово *menace*. У словнику «Le Petit Robert» слово *menace* має два основних значення:

1. «*Manifestation par laquelle on marque à qn sa colère, avec l'intention de lui faire craindre le mal qu'on lui prépare*» [5, с. 1382]. Як бачимо, на базовому рівні концепт «*menace*» має такі класифікатори і ознаки: «джерело: гнів адресанта», «прояв: наочний», «спрямованість: на адресата», «інтенція адресанта: примусити адресата боятись лиха, яке він йому готує». Перша дефініція лексеми *menace* збігається з визначенням мовленнєвого акту загрози, що підтверджується синонімами – *avertissement* (попередження), *intimidation* (залякування), *chantage* тощо.

Вивченню загрози як мовленнєвого акта присвячено декілька досліджень на матеріалі різних мов. Так, у дослідженні І.Вель мовленнєвий акт загрози визначається як твердження-асертив директивно-промисивного характеру та одночасно експресивний мовленнєвий акт, спричинений образою або агресією [6, с. 86]. Дослідниця припускає, що акт загрози сприймається як такий тільки мовцем, оскільки інші учасники комунікації намагаються не вбачати у ньому те, що він собою представляє. Д.О. Жуков також наголошує, що успішність мовленнєвого акту загрози залежить

переважно від мовця: він зобов'язується здійснити заявлену дію, спрямовує її у майбутнє та виступає гарантом потенційної шкоди від заявленої дії для адресата [2, с. 8].

2. «*Signe par lequel se manifeste ce qu'on doit craindre de qch; indice d'un danger; ce danger*» [4, с. 1382]. Друге значення будується навколо концепту *danger* (небезпека) з наступними класифікаторами і ознаками: «прояв: знак \ показник небезпеки», «мета небезпеки: викликати страх», який пов'язаний з різними джерелами (*menace de guerre, d'invasion, d'épidémie; menace nucléaire, terroriste etc.*). Синонімами виступають словосполучення: *le danger, le péril, une situation d'insécurité*.

Отже, концептуалізація загрози як мовленнєвого акту та як небезпеки (природної або штучно створеної) впливає на вживання слова *menace*. Розглянемо декілька прикладів, взятих з франкомовних Інтернет сайтів. У висловах «*proférer (professer) des menaces de mort à l'encontre de qn*» (висловлювати, відкрито говорити про загрозу), «*qn menace de démissionner, de frapper les sites touristiques, rompre tout lien avec qn/qch, de ne plus payer ses impôts*» (хтось загрожує подати у відставку, вдарити по туристичних місцях, перервати будь-який зв'язок з ким-небудь, не платити більше податки) іменник *menace* та дієслово *menacer* використовуються як класифікатори для мовленнєвого акту загрози. Так, після цих слів можливе цитування менасивного акту, висловленого мовцем, яке позначається комами: «*La mère d'une victime des attentats du 13 novembre menace de «geler ses impôts» afin de protester contre l'aide juridictionnelle accordée à Salah Abdeslam,...*» (<http://www.bfmtv.com/societe/frais-de-justice-de-salah-abdeslam-la-mere-d-une-victime-menace-de-ne-plus-payer-ses-impots-971463.html>). У вживанні з підметом-неістотою відбувається персоніфікація загрози, наприклад, хвороба, яка має здатність повертатись, загрожує: «*La maladie de la langue bleue menace de réapparaître*».

Серед інших можна виокремити наступні концептуальні ознаки загрози у французькій мові: 1) «тривалість» та «навмисність» у вислові «*soutenir une menace sur un territoire*» (підтримувати загрозу на певній території); 2) «здатність до розповсюдження в усіх напрямках» – «*une menace diffuse*» (дифузна загроза); 3) «бути гнітом, чимось важким» – «*être/faire qch sous la menace de qn/qch*» (бути під загрозою когось-небудь/чого-небудь), «*les menaces qui pèsent sur qn/qch*» (загрози, що тяжіють над ким-небудь, чим-небудь).

Отже, аналіз дефініцій слова-репрезентанта концепту «*menace*» у французькій лінгвокультурі показав, що лексикалізованими є ознаки загрози як відповідного мовленнєвого акту та як небезпеки, що виникає внаслідок природних явищ, або деструктивних дій людини. Особливості функціонування слова *menace* зумовлюються його металінгвістичними

ознаками в ситуації непрямого передавання мовленнєвого акту загрози. Інші випадки вживання вербалізують загрозу як щось важке, або, навпаки, рухливе, здатне заповнити певний простір. Наступні розвідки можуть бути спрямованими на комплексний опис всіх ознак концепту «menace» у французькій лінгвокультурі.

Список використаних джерел:

1. Антология концептов / Под. ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. – Том 1. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 352 с.
2. Жучков Д.О. Речевой акт угрозы как объект прагмалингвистического анализа (на материале английского языка): автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. н.: спец. 10.02.04 «германские языки» / Д.О. Жучков. – Воронеж, 2010. – 22 с.
3. Кубрякова Е.С. Язык и знание / Е.С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 555 с.
4. Словник української мови в 11 томах: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/zaghroza> (дата звернення: 08.05.2016).
5. Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française / J. Rey-Debove, A. Rey. – Paris: Dictionnaires Le Robert, 1993. – 2552 р.
6. Weill I. La menace comme acte de langage: étude diachronique de quelques formules de français / E. Weill // Linx. – 1993. – V. 28(№ 1). – С. 85-105.

Фесенко І.Л.

студентка,

Національний авіаційний університет

РЕАЛІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Будь-який народ у ході свого історичного розвитку набуває певну кількість особливих рис, що є характерними лише для нього і не є властивими для іншого. Ці риси знаходять своє відображення в різноманітних сферах матеріального та духовного життя та актуалізуються у формі окремих слів і словосполучень, які характеризують національні традиції, свята та звичаї, адміністративні та політичні системи, грошові одиниці, позначають певні географічні назви та особливості життя народу. Такі лексичні одиниці називаються реаліями. Реалії становлять певну складність для перекладача, оскільки при їх відтворенні має відобразитися колорит та особливості існування певного народу [1, с. 53].

Дуже багато дослідників займалося вивченням реалій, у багатьох вчених різний погляд на їх переклад та класифікацію, але ми вважаємо класифікацію Р.Зорівчак найоптимальнішою. Вона поділяє реалії в двох площинах: історико-семантичному та структурному.

В історико-семантичного поділі виокремлюються

- 1) власне реалії: «коломийка»;
- 2) історичні реалії: українською «підбрехач» – другий сват у давніх українських весільних обрядах.

У структурному плані виділяються:

- 1) реалії одночлени: укр. «вечорниці» (в українському селі восени та взимку – вечірні зібрання молоді, на яких у будні дні поряд із розвагами виконувалась і певна робота, а в святкові – влаштовувалися гуляння);
- 2) реалії-полічлени номінативного характеру: укр. «курна хата», «разовий хліб», «троїста музика»;
- 3) реалії-фразеологізми: укр. «купати в барвінку» – (мити відваром пахучих трав дитину, щоб вона вирости вродливою і щасливою) [2, с. 16].

Також Р. Зорівчак пропонує вивчати реалію компонентним аналізом. Компонентний аналіз – це будь-який аналіз, який базується на виявленні окремих елементів або компонентів. Вона висуває смислову структуру реалії, яка передбачає денотативну, конотативну та локальну інформацію. Однак, як зазначає Р. Зорівчак, конотативне значення домінує над денотативним, яке іноді анулюється.

Одним із найбільш наглядних матеріалів для дослідження особливостей мовних реалій та їх перекладу є народні казки.

У ході дослідження перекладів українських казок англійською мовою (перекладач І. Железна) було виявлено такі прийоми перекладу реалій, як транскрибування, гіперонімічне перейменування, калькування, контекстуальне тлумачення, описовий переклад. Наведемо приклади: *Ішло, два **козаки степом**, надибали дерево й сіли в холодку. Один на **бандурці** пограває, а другий слухає.* – *One day, two **Cossacks**, who were crossing a **steppe**, came to a tree and decided to sit down under it and rest in its shade. One of them began playing a **bandore**, and the other sat there and listened to him.* З уривку бачимо, що аж три слова були перекладені методом **транскрипції** – *козаки, степ, бандура*. Ці слова не мають відповідників у мові перекладу через те, що стосуються культурної, історичної спадщини та географії України. На нашу думку, такий переклад є вдалим, оскільки при описовому перекладі буде загублено відчуття казки, при цьому буде доречно зробити зноски в кінці казки, де пояснити, що, наприклад «*Bandore*» – is a Ukrainian, plucked string, folk instrument.

Розглянемо інший приклад: *Колись була птиця-жайворонок царем, а царицею – миша, і мали вони своє поле. Посіяли на тім полі пшеницю.* – *In the days when the Lark was king and the Mouse was queen they had a field of their own which they planted with wheat.* При перекладі було застосовано метод **калькування**. Перекладач застосовує нейтральні слова «*king*» і «*queen*». Суть слів передано вірно, але втрачається відчуття національної приналежності.

Проаналізуємо такий приклад: *А коло Дніпра побудуй комори: щоб байдаки туди приставали й щоб ти ту пшеницю продавав на байдаки.* – *Build the storehouses near the Dnieper – the boats will come sailing up and bringing merchants to trade with you.* Для цього уривку перекладач використав метод **гіперонімічного перейменування**, який є досить поширеним при передачі реалій. У цьому випадку збережене лише денотативне значення реалії – слово «байдаки» відтворене денотацією (*boats*), при цьому вживання в перекладі слова *merchants* допомагає зрозуміти, що мова йде про торговельне судно.

Вважаємо, що гіперонімічне перейменування є найкращим прийомом перекладу реалій, оскільки не втрачається відчуття цілісності тексту та певного національного калориту.

Список використаних джерел:

1. Михайлова В.И. О структурных характеристиках реалий / В.И. Михайлова, Е.И. Гурьянова. – Калинин: Лингвистика, 1988. – 90 с.
2. Зорівчак Р.П. Граматико-конотаційна реалія як перекладознавча категорія / Зорівчак Р.П. – К.: Освіта, 1986. – 44 с. (Теорія і практика перекладу; № 14).
3. Українські народні казки. / [упорядкув., ст., пер. і прим. В.О. Шевчук]. – К.: Веселка, 1988. – 285 с.
4. Ukrainian Folk Tales / [Transl. from the Ukrainian by Irina Zheleznova]. – Kiev: Dnipro, 1981. – 384 p.

Шишкіна К.І.

аспірант,

Харківський національний педагогічний університет

НОМІНАТИВНІ СФЕРИ ЕВФЕМІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТАБУ У ВІКТОРІАНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

У сучасному розумінні табу – це негативний припис / категорична заборона на поведінку людей, що виникає як соціальне обмеження

поведінки індивіда, яка може викликати дискомфорт, призвести до шкоди, образити [4]. У лінгвістичному аспекті табу визначається як заборона на вживання певних слів, що зумовлюється певними екстралінгвістичними чинниками [1, с. 345], серед яких – й соціокультурні. Виникнення соціокультурних табу спонукається існуванням у суспільстві регулятивів нормативної поведінки, що йменуються соціокультурними нормами, завдяки яким у суспільстві формується позитивну або негативну оцінку тих чи інших предметів і явищ і визначається прийнятність/неприйнятність їх іменувань у відповідних соціальних ситуаціях [2, с. 170].

У колі наукових інтересів цього дослідження – мовні соціокультурні табу у вікторіанському художньому дискурсі. Соціокультурне середовище вікторіанського художнього дискурсу – соціокультура британців часів правління королеви Вікторії (у хронологічному плані – з 1837 по 1901 рр.). Вибір матеріалу дослідження обумовлюється тим, що Вікторіанська культура сформувала власні моральні цінності, в результаті чого певні предмети і явища опинилися під забороною прямого іменування, тобто стали табуйованими. Це, у свою чергу, породило «вікторіанський синдром делікатної та уникливої манери висловлювання» [5, с. 142], а вікторіанську культуру стали називати «культурою, схильною до евфемізмів» [6]. У свою чергу, прагнення письменників вікторіанської епохи відтворити реальне життя на сторінках своїх романів спонукало їх дотримуватися штучного коду, в цілому схваленого і прийнятого читачем епохи, що відбивав канони суспільної моралі і залежав від суспільно узгодженої комунікативної поведінки [7].

Евфемізм у роботі розуміємо як слово/вираз-субститут, що замінює тематично стигматичний або соціально некоректний антецедент, змінюючи спосіб його конотації з метою вуалювання його негативних ознак через кодекс соціокультурних цінностей, що існують у суспільстві. Евфемізми є майже єдиним способом називання табу. Завданням цього дослідження є семантична типологізація евфемізмів на позначення соціокультурних табу у вікторіанському художньому дискурсі. Сфери побутування табуйованих понять різноманітні, тому основним критерієм, за яким проводиться відбір, є семантика табуйованого слова. Систематизація слів в окремі семантичні групи найбільш прийнятна, оскільки в основі механізму табу закладено принцип сакральності, чітко визначеної семантики забороненого слова [3].

Аналіз вікторіанського художнього дискурсу дозволив виявити такі номінативні сфери евфемізмиї соціокультурних табу:

Номінації частин тіла. Основоположною моральною цінністю вікторіанства був пуризм, що проголосив прагнення до чистоти та

суворості звичаїв. Це, насамперед, стосувалося непорочності, чистоти жінки. Особливо ретельно вікторіанці ховали жіночу наготу, тому табуйованим стало пряме згадування жіночого тіла: (1) *Upon this beautiful feminine tissue... [was] traced such a coarse pattern* (Hardy T., Tess of d'Urbervilles). Евфемістичній субституції підлягали й назви частин тіла: ноги іменувалися *limbs, extremities*; жіноча груди – *bust, bosson*; інтимні частини – *the right places*: (2) *...her figure was both plump and slender – presumably in the right places* (Bronte E, Wuthering Heights).

Номінація інтимних стосунків. Вікторіанство характеризувалося моральним осудом і суворою регламентацією сексуальності. Слово *sex* було табуйованим і підлягало евфемістичній субституції: (3) *You ought to take hold of a pretty woman* (James H., The Portrait of a Lady). Табуйованим у вікторіанську епоху був навіть номен *bed*, який також пов'язували із сексом: вікторіанці не йшли до ліжка, вони «лягали відпочивати» (*retire to rest*): (4) *«I believe Mrs Mellish has retired to rest,» Mrs. Powell answered* (Braddon M.E., Aurora Floyd). Жінки у вікторіанську епоху не повинні були нічого знати про непристойну поведінку, що могла скомпрометувати їх, проституцію. Ці теми, що стосувалися сексу, вважалися непристойними. Так, у вікторіанському романі жінку, репутація якої була заплямована, ефемістично називали *polluted*: (5) *She was a poor, lost, polluted wretch who must not be admitted into the holy atmosphere of a Christian gentleman's home* (Braddon M.E., Aurora Floyd). Соціально і релігійно затвердженим кліше, що експлуатувалося романістами вікторіанського періоду на позначення проститутки, був евфемізм *fallen woman*: (6) *It may not be a woman's fault if she falls, but it is always a man's.* (Gaskell E., Mary Barton). Безмірно ображав вікторіанську моральність й вид вагітної жінки. Вагітність вважалась доказом статевих зносин, тому номінації *pregnant, pregnancy* табувалися і підлягали евфемістичній субституції: вагітна жінка була (8) *in «a interesting state»* (Dickens Ch., Martin Chuzzlewit); *of «a fine size»* (Austen J., Sense and Sensibility). У вікторіанському дискурсі також знаходимо такі евфемістичні номінації «цікавого становища», як *expectation, expecting situation*: (9) *Charlotte should not have undertaken an exhausting journey in her situation. She expects to be confined in February* (Austen J., Sense and Sensibility). Ще однією темою, пов'язаною з вагітністю і, відповідно, із статевими відносинами, була тема грудного годування: (10) *The twins no longer derive their nourishment from Nature's founts...* (Dickens Ch., David Copperfield). Про народження дітей також не було прийнято говорити відкрито: діти у вікторіанську епоху не народжувалися, а «дебютвали на сцені життя»: (11) *...his daughter's first appearance on this mortal scene...* (Braddon M.E., Aurora Floyd).

Номінації шлюбу і шлюбних відносин. Вікторіанська норма наказувала жителям Туманного Альбіону вступати у шлюбні відносини, адже будь-які стосунки поза шлюбом вважалися гріховними. Існувала велика кількість зовнішніх обставин, що регламентували поняття рівні при вступі у шлюб, тому поняття мезальянсу було доведено до абсурду і пряма номінація нерівного шлюбу була під заборноюю: (12) *By what hellish witchcraft had she been ensnared into the degrading alliance recorded in this miserable sheet of paper* (Braddon M.E., Aurora Floyd). На чолі вікторіанської сім'ї стояв патріарх, жінка вважалася істотою безправною і мала підкорятися чоловікові. Про порушення цієї жорсткої сімейної ієрархії висловлюватися «відкрито» вважалося неприйнятним: (13) *Such big blustering fellows are not created to be the much-enduring subjects of petticoat government...He loved her and he laid himself down to be trampled by her gracious feet* (Braddon M.E., Aurora Floyd).

Номінація почуттів. Під заборноюю у вікторіанську епоху була не тільки нагота фізична, але й чуттєва: слово *love* повністю табувалося: (14) *«I fear that your heart is much involved in your engagement to Miss Floyd»* (Braddon M.E., Aurora Floyd). За часів правління королеви Вікторії також заборонявся відкритий прояв будь-яких почуттів. Так, у наступному фрагменті героїня ретельно приховує свої відчуття у присутності своєї сестри та її майбутнього чоловіка, в якого вона закохана: (15) *Heaven help her! – she was to join: but she bore her cross meekly...* (Braddon M.E., Aurora Floyd).

Номінації соціального статусу. У вікторіанську епоху виставляти напоказ багатство і успіх вважалося дурним тоном, тому про привілейований соціальний статус говорили манівцем: (16) *Here is a wife for you...with beauty, as you can see for yourself, with rank and belongings of the highest* (Tropolle A., The Duke's Children); (17) *His father was a Cornwall squire of comfortable means...* (Tropolle A., The Duke's Children).

Номінація смерті. Ще одним табу вікторіанства була тема смерті. У вікторіанській Англії релігія вказувала причину не лише життя, але й смерті. Смерті боялися у всі часи, але вікторіанці шукали втіхи у факті закінчення життя, що базувалася на християнській вірі у воскресіння померлого. Віра у воскресіння означала сподівання на нове існування у Раю – благословенному призначенні, що репрезентувало для вікторіанців втілення у реальності християнської віри [8, с. 6-13]. Тому вікторіанці не вмирили, а «навіки завмирили» (*become still evermore*), «від'їжджали» (*pass away*): (18) *...she stretched her arms, and then fell back very still for evermore* (Gaskell E., Ruth); (19) *Charles Evremonde, called Darray, had reason to know the usage; he had seen hundreds pass away so* (Dickens Ch., The Tail of Two Cities).

Таким чином, у вікторіанському художньому дискурсі функціонують евфемізми, що виконують вуалюючу функцію у достатньо широкому колі номінативних сфер.

Список використаних джерел:

1. Варбот Ж.Ж. Табу / Ж.Ж. Варбот // Русский язык: Энциклопедия. – М., 1979. – С. 345-346.
2. Мороховский А.М. Стилистика английского языка / А.М. Мороховский. – Киев: Вища школа, 1991. – 270 с.
3. Рутер О.А. Проблема выделения и типологии языковых табу (на примере фольклорных поэм М. Цветаевой) [Электронный ресурс] – Режим доступа: conf.esp-centr.sfedu.ru
4. Allan K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language / K. Allan, K. Burrige. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – 314 p.
5. Bloom H. Victorian Fiction / Harold Bloom. – N.Y.: Chelsea House Publishers, 1989. – 511 p.
6. Keys R. Euphemania: Our Love Affair with Euphemisms / R. Keys. – N.Y.: Little, Brown and Company, 2010. – 288 p.
7. Pearsall R. The Warm in the Bud: The World of Victorian Sexuality. – London: Sutton Publishing, 2009. – 592 p.
8. Wheeler M. Heaven, Hell, Heaven and the Victorians / Michael Wheeler. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 312 p.

Штихно Л.В.

асистент,

Навчально-науковий інститут бізнес-технологій

Української академії банківської справи

Сумського державного університету

ПРОБЛЕМА ТЕРМІНА ЯК МОВНОГО ЗНАКА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Термінологічна лексика є предметом дослідження майже всіх розділів лінгвістики, а також конкретної науки при розробці нею свого понятійного апарату. Вивчення різних аспектів проблеми терміна відбувається у відповідності до спеціально поставлених завдань, що вирішуються кожною наукою. У термінології знаходять безпосереднє відображення основні шляхи розвитку людського пізнання. Існування вузькоспеціальної, міжгалузевої та загальноновживаної лексики визначається процесами диференціації й інтеграції науки на сучасному

етапі її розвитку. Дослідження галузевої термінології вносить певний вклад у вирішення актуальних питань семантики, соціолінгвістики, прагматики – тобто стоїть у центрі більшості лінгвістичних дисциплін.

Відомо, що вивчення будь-якої наукової дисципліни в першу чергу пов'язане з вивченням її основних понять. Аксиомним у термінознавстві є твердження про те, що основою семантики терміна є поняття. Співвіднесеність з тим чи іншим поняттям науки й техніки зумовлює відмінні риси терміна і перш за все – його значення. Поняття складає ядро значення терміна. Розкрити значення терміна – означає встановити зміст поняття, що співвідноситься з даним терміном.

Термін, як форма існування не побутового, а наукового поняття, має чітко визначене місце в системі наукових знань. Ця система базується на наукових теоріях, де дефініціям відведено одне з перших місць. Тому для адекватного розкриття суті певного наукового поняття варто здійснити диференціацію близьких до нього понять і тих понять, які з ним пов'язані.

Так, щоб розкрити зміст поняття *des actifs*, необхідно встановити найближче родове поняття. Ним буде поняття *une balance des comptes* – основна форма бухгалтерської звітності, що показує в грошовій формі процес обігу господарчих засобів та їх участь у розширеному відтворенні.

Поняття *des actifs* як підрядне входить до складу родового поняття *une balance des comptes*. Але в структурі цього родового поняття міститься ще одне видове поняття *des passifs*. Поняття *des actifs* та *des passifs* – супідрядні в системі єдиного родового поняття, і у складі цього ж родового поняття вони входять у зміст ширшого за об'ємом поняття – *balance*.

Таким чином, зміст поняття, яке співвідноситься в економічній теорії з терміном *des actifs* розкривається, за нашими спостереженнями, не однією дефініцією, а сукупністю дефініцій споріднених родових і видових понять. Для виявлення всього розмаїття аспектів наукового предмета, процесу, явища необхідно зіставити декілька дефініцій, аналітична сукупність яких може претендувати на адекватне відображення сутності наукової реалії.

Аналіз нашого фактичного матеріалу дає можливість припустити, що значення терміна – це лише частина наукового поняття, яка виникає в результаті його номінації. Термін як одиниця терміносистеми своїм значенням охоплює лише основні ознаки наукової реалії, які необхідні для її диференціації у процесі подальшого пізнання.

Отже, термінознавець, досліджуючи значення терміна в межах системи значень відповідної терміносистеми, не втручається у систему наукових понять. Він досліджує лише ту частину поняття, яка є

доступним об'єктом лінгвістичного спостереження. А оскільки мовним знаком наукового поняття є термін, то логічно припустити, що знакова функція терміна теж є доступним об'єктом лінгвістичного дослідження.

Обґрунтовуючи своє розуміння знакової функції терміна, вважаємо, що доцільним є диференційований підхід до термінів з погляду їх семіотичної насиченості. Кожний термін як мовний знак на рівні мовної системи підпорядкований окремій понятійній мікросистемі, що входить до більшої за обсягом макросистеми, яка, в свою чергу, є складовою терміносистеми даної сфери знань. Ієрархічно підпорядковані родові підсистеми виражають певну ієрархію наукових понятійних величин.

Очевидно, що термінологічність мовного знака перебуває у прямій залежності від рівня спеціалізації поняття, що асоціюється з його значенням. Але при встановленні термінологічності чи нетермінологічності мовного знака практично неможливо визначити ступінь спеціалізації поняття, співвідносного із значенням мовного знака у кожному випадку його вживання. Показником термінологічності знака, здатного виконувати термінологічну функцію, є вже сам факт його вживання у спеціальній літературі, поза якою він втрачає функціональну й семантичну специфіку і перестає бути терміном.

Разом з тим, сам факт уживання мовного знака в спеціальній літературі не є достатнім обґрунтуванням для висновку про його термінологічну чи нетермінологічну спроможність, тому що не всі знаки мають притаманну термінові властивість виражати наукове поняття [2, с. 96; 4, с. 57].

Таким чином, специфіка терміна як мовного знака лежить не в плані вираження, а в плані змісту, в специфіці його змістової структури. Іншими словами, терміну притаманні такі властивості, які роблять його словом, що виконує особливу функцію. Тому вивчення таких специфічних властивостей спричиняє велику теоретичну зацікавленість дослідників [2; 3].

Список використаних джерел:

1. Bammesberger A. English Linguistics. – Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1989. – 208 p.
2. Гринев-Гриневич С.В. Терминоведение: учеб. пособие / С.В. Гринев-Гриневич. – М.: Академия, 2008. – 303 с.
3. Загоровская О.В. Термин и терминология / О.В. Загоровская, Т.Н. Данькова. – Воронеж: Научная книга, 2011. – 136 с.
4. Овчаренко В.М. Структура і семантика науково-технічного терміна. – Харків: Вид-во Харк. ун-ту, 1968. – 72 с.

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Васильєва А.М.

аспірант,

Бердянський державний педагогічний університет

ДИСКУРС БЕЗУМСТВА В РОСІЙСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ 20-40-Х РОКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ

Мета – дослідження дискурсу безумства в англійській та російській прозі 20–40-х років ХІХ століття.

Предмет – дискурс безумства.

Об'єкт – твори: «Двійник» А. Погорельського, «Мельмот Блукач» Ч. Метьюріна, «Талісман», «Удова шотландського горця» В. Скотта, «Пікова дама» О. Пушкіна, «Записки божевільного» М. Гоголя, «Посмертні записки Піквікського клубу» Ч. Діккенса, «Двійник» Ф. Достоевського, «Джейн Ейр» Ш. Бронте.

Постійна зміна та взаємодія історичних, соціокультурних, літературних, наукових фактів у динамічному процесі інтелектуального й духовного розвитку в Росії та Великобританії в 20–40-х роках ХІХ століття зумовила формування індивідуальних авторських епістем, які, у свою чергу, інспірували постійну проблематизацію теми безумства в російській і англійській літературах даного періоду й нові аспекти її осмислення: від розгляду безумства у зв'язку з проблемою переваги та достовірності раціонального й ірраціонального способів пізнання світу у А. Погорельського, В. Скотта до онтологізації безумства як симптому хворого світу у М. Гоголя, Ч. Діккенса й утвердження непізнаваності безумства у Ф. Достоевського.

Актуалізація та індивідуально-творче переосмислення міфопоетичних уявлень (від розуміння безумства як переходу з реального світу в інфернальний шляхом територіального переміщення у А. Погорельського до перенесення межі між своїм і чужим, реальним та інфернальним простором усередину людської душі у Ф. Достоевського) призвело до відповідних варіантів побудови просторової картини світу та використання мотивів і образів, що володіють демонологічним потенціалом (жінка, чорт, привид, собака, кіт) поряд з характерними для романтичної літературної традиції образами жінки-ляльки, мотивами непередаваного, мовчання.

У повісті А. Погорельського представлено безумство не тільки як психічне захворювання, але і як відсутність норми в розвитку світу і в житті людини. У «Двійнику» безумство виступає як одна з форм осягнення і пояснення світу. У трьох з чотирьох вставних новел повісті безумство є результатом нещасного кохання і душевних переживань. Безумство мотивується по-різному: присутністю в житті непояснюваних, неосяжних до кінця явищ; зміною ціннісних орієнтирів у суспільстві, яка потягнула за собою сплеск інтересу до ірраціонального; формою художньої умовності у творі.

У романі «Мельмот Блукач» Ч. Метьюріна безумство виступає деструкуючим суспільство фактором, що вносить у нього дисонанс. Автор наголошує на небезпеці безумства та необхідності ізоляції. Дається детальна характеристика поступової втрати розуму людиною, стану безумних: описані симптоми, поведінка, причини хвороби, серед яких страх, потрясіння, митарства душі, релігійні та політичні переконання, любовне потрясіння (усе те нагальне, що турбувало в той час кожного).

Безумство в романі «Талісман» В. Скотта з'являється у вигляді різного розуміння і ставлення до предмета або явища представниками різних культур. Автор відображає безумство фізіологічного плану як нестандартну поведінку в межах однієї культури, як прояв святості в образі відлюдника-ченця. Автора цікавить співвідношення віри та здорового глузду в поведінці лицаря. В. Скотт характеризує різні аспекти теми безумства: неможливість чи небажання перебороти свої пристрасті, пересилити сліпий потяг до них. Зображення пристрасті в контексті безумства стає анахронізмом для роману та наближає образ до похмурого героя романтичної епохи.

У романі «Удова шотландського горця» В. Скотт висловив думку про відносну рідкість безумства в жінок, а твір локалізує цю проблему в безумній. Його безумна є продуктом виняткових історичних сил і подій, зіткнень, пов'язаних із катаклізмами між протиборчими віруваннями, культурою, цінностями, зображеними в романі. Розумовий стан героїні може бути продуктом деструктивних способів мислення. Безумство зображене як наслідок душевного потрясіння та митарства душі. Героїня страждає на мономанію.

Інтерпретація теми безумства в «Піковій дамі» О. Пушкіна була новаторською в порівнянні з романтичною традицією. Це проявилось у двох планах: у зображенні письменником безумства як психічного захворювання з урахуванням досягнень психіатрії; у протиставленні «високому» романтичному безумству, співвідносному з мудрістю і духовною свободою, безумства як найбільшого нещастя, пов'язаного зі втратою духовної та фізичної свободи, і, головне, розуму, який робить

людину людиною. Безумство – це своєрідна кара за скоєні моральні злочини. Герой страждає на мономанію.

Повість М. Гоголя представляє собою новий етап у розробці теми безумства. «Записки божевільного» – «психічна історія хвороби». Автор відображає соціальне безумство, породжене ненормальним устроєм суспільства, в якому людина з легкістю перетворюється на нуль, а ступінь цінності людської особистості визначається його статусом у соціальній ієрархії. У творі простежено тісний взаємозв'язок між інтерпретацією теми безумства та романтичною традицією. Подібно до романтичного безумця герой знаходить свободу у вчинках, думках, словах. Проте навіть у безумстві цінність людської особистості він співвідносить насамперед з її становищем на соціально-ієрархічній драбині. У повісті індивідуальне безумство обертається безумством колективним – безумством соціальних порядків і ненадійності ідеологічних конвенцій. Герой страждає на манію величі.

У «Посмертних записках Піквікського клубу» Ч. Діккенса безумство виступає як рецидивуючий мотив, що використовується для передачі, посилення емоційної реакції від шоку, горя або почуття провини; як вираз моральної недостатності та людської слабкості, а безумні постають жертвами обставин. Досліджуючи світ безумства, Ч. Діккенс використовував стан безумства як один із засобів оскарження звичайних норм і очікувань. Митець досліджує проблему безумства, маячні ідеї або манії, вираження некерованих емоційних проявів, будь-то переданих у гніві, глибокому відчаї, люті, окремими особами або групами. Роман вивчає широкий спектр причин безумства та показує особисте ставлення автора до лікування психічнохворих членів суспільства (у новелі «Рукопис безумного»). Безумство сприймається ним як форма покарання та попередження. Ч. Діккенс вивчав використання безумства в контрастах характеру мудрості та дурості (на прикладі містера Піквіка). Для письменника безумство символізувало людську слабкість і розбитість. Він представляє безумство як наслідок злодійства і різних форм морального падіння, використовуючи ряд драматичних прийомів, узятих з фарсу, комедії, мелодрами, готичної традиції.

У «Двійнику» безумство стає матеріалом, що дозволяє найбільш повно вивищити ідеал соціальної свободи. Ф. Достоевський відкриває проблему екзистенціального концепування ескапізму, розглядаючи його як спосіб набуття я-екзистенції та реалізуючи в нарративі безумства стратегію набуття екзистенціальної свободи. Герой знаходить свою екзистенцію, отримує повну свободу безумця від соціальної залежності.

Соціально-психологічний роман «Джейн Ейр» Ш. Бронте, одночасно поетичний і нещадний, відкриваючи психологічний світ почуттів людини, став новим словом в англійській літературі

XIX століття. Письменниця торкається актуальної для педагогіки проблеми «moral insanity». Вона поставлена і вирішена у Ш. Бронте як проблема середовища. Очевидним прикладом безумства в романі є Берта Мейсон-Рочестер. Цей образ є двояко-амбівалентним і стоїть на стику двох текстів роману – романтичного і реалістичного. У формульній романтичній площині цей образ не більше ніж функція, яка починає і завершує любовну історію в романі, причина гріхопадіння байронічного героя, з якою пов'язаний найтемніший бік таємничої історії містера Рочестера. У реалістичній площині ледь окреслений образ Берти Мейсон набуває рис жертви обставин, нещасної дитини з сім'ї зі спадковою хворобою; приреченої на загибель жінки.

Для літератури 20–30-х років XIX століття характерна смислова багатозначність безумства й різне наповнення цього поняття у складі різних опозицій, що характеризують етапи романтизму. У дискурсі безумства 30–40-х років відбувається перетворення метафоричної високої хвороби романтиків, що служила знаком винятковості, інакшості героя, – в патографію психічного розладу, який досліджується в його клінічному, соціальному, філософському аспектах. Література робить значний крок в еволюції психологізму, принципів художнього зображення людини, її буття у світі та взаємодії з іншими [1]. Письменники реалістичної епохи дивляться на божевільного як на подібного собі. Безумство перетворилося в небезпеку, загрозу для суспільства, і тому воно при перших же ознаках розпізнається і обеззброюється.

Художніми засобами втілення психосвіту персонажів є динамічні портрети; мовлення; характеристики поведінки, світу, суспільства; потік свідомості як умовна межа між реальним та ірреальним, «денні й нічні» фантазування, онейричні візії; дзеркальність. Персонажі перебувають у неврівноваженому психічному стані.

Залучивши твори 20–40-х років, ми прагнули проаналізувати особливості створеного авторами безумного дискурсу, охарактеризувати специфіку художнього пошуку.

Список використаних джерел:

1. Зими́на М. А. Дискурс безумия в исторической динамике русской литературы от романтизма к реализму: автореф. дис. канд. филолог. наук / М. А. Зими́на. – Барнаул, 2007. – 22 с.
2. Иоскевич О. А. На пути к «Безумному» нарративу: (безумие в русской прозе первой половины XIX века) / О. А. Иоскевич, монография. Учреждение образования ГрДУ імя Янкі Купали. – Гродно : 2009. – 161 с.

Калініченко М.М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

АМЕРИКАНСЬКИЙ РЕНЕСАНС І ПОПУЛЯРНА РОБІТНИЧА ЛІТЕРАТУРА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОРІЧЧЯ

Добре відомо, що найяскравіший зразок літератури аболіціонізму – популярний реформаторський роман Г. Бічер-Стоу «Uncle Tom's Cabin», викликав у демократичному суспільстві Сполучених Штатів запеклі суперечки між противниками і захисниками інституту рабовласництва. Втім, якщо ми порівняємо той суспільний резонанс, який спричинила, говорячи словами президента Лінкольна, «книга маленької жінки, котра розпочала велику війну», з тим огромом розголосу, що впродовж десятиліть супроводжував розвиток іншого напрямку реформістської літератури, він видасться не дуже значним. Одним з найпотужніших генераторів ідейної напруги і художньої амбівалентності національного мистецтва першої половини дев'ятнадцятого сторіччя була популярна робітнича література. Зауважимо, що традиційна історія північноамериканського красного письменства не враховує цієї обставини: потужний вплив робітничої літератури на соціальне й духове буття суспільства залишається недостатньо поцінованим.

Американський робітничий рух повторював загальний шлях розвитку, типовий для більшості тогочасних реформістських трендів: від раціоналізму до популярного євангелізму. До середини 1830-х років провідними робітничими письменниками й активістами в Америці були так звані «раціоналісти», котрі своїми ідеями і політичними гаслами кореспондували з республіканською філософією доби Просвітництва.

Піонером висвітлення робітничої тематики в американській літературі був перший американський професійний письменник Чарльз Брокден Браун. У його оповіданнях «Arthur Mervyn» і «Ormond» традиційна для цього автора атмосфера готичних жахів поєднувалася з розповіддю про злиденне існування простих робітників у похмурих нетрях американських мегаполісів.

У 1840-х роках унаслідок економічної депресії і поглиблення класової нерівності великі міста на східному узбережжі США перетворилися на епіцентр жахливих погромів так званих «нейтивістів» або «локофоко демократів» (прибічників радикальних американських націоналістів), кривавих сутичок між членами бандитських угруповань, що ворогували за територію, та галасливих виступів соціальних реформаторів і проповідників-євангелістів, котрі віщували загибель

Америку у вогні невідворотного апокаліпсису, зумовленого всеосяжною економічною кризою. Цей демократичний хаос, що панував на вулицях, привніс значні зміни в тексти авторів популярної робітничої літератури. Народилася пристрасна і безпощадна викривальна риторика, котра зривала маски з багатіїв-нероб і новоявлених псевдо-аристократів.

Надруковані в Америці на початку 1840-х років романи французького письменника Ежена Сю «The Mysteries of Paris» і популярного англійського автора Дж. М. Рейнольдса «The Mysteries of London» також стали потужним імпульсом для створення низки американських романів про національні «міські таємниці», у яких зображувалися розпуста і корупція багатіїв та нестерпні умови існування робітничого простолюду. Американські романи відразу перевершили європейські аналоги своєю життєвою силою, стилістичною нестримністю і свободою зображення жахливих і відразливих подробиць соціальної несправедливості. В американському культуральному просторі «роман таємниць» сформувався внаслідок поєднання колосальної енергії соціального протесту 1840-х років із емоційністю популярної євангелістської риторики і демократичним політичним радикалізмом, які були невідомі у Старому Світі.

У популярній робітничій літературі 1850-х років вражаючий контраст між «неробами» багатіями та злидінними робітниками набув особливого загострення і привернув увагу фундаторів американського романтизму. Повість Натаніеля Готорна «The House of Seven Gables», оповідання Германа Мелвілла «The Two Temples», «The Poor Man's Pudding and The Rich Man's Crumbs», «The Paradise of Bachelors and The Tartarus of Maids» виникли внаслідок прямого впливу настроїв соціального протесту, що панували у тодішній популярній робітничій літературі.

Найгучнішу славу автора популярних творів зажив скандально відомий літератор і захисник інтересів робітників Джордж Ліппард. Його бестселер «The Quaker City» (1845) вважався не лише «найаморальнішою книгою доби», але й твором, який читали і засуджували частіше за всі інші книги, будь-коли видрукувані в Америці.

Роман «The Quaker City» відтворив тиражовану тодішньою сенсаційною пресою історію пристрасного кохання і кривавого вбивства. Події розгортаються у Філадельфії. Покинута дівчина розповідає братові про свого зрадливого коханця. Обурений брат у стані афекту жорстоко вбиває кривдника. Згодом Герман Мелвілл також скористався цією історією, частково відтворивши обставини злочину в романі «Pierre» (1852).

Ліппард поєднав трагічну філадельфійську любовну історію з традиційним для робітничої літератури мотивом викривання пороків

суспільної еліти. Він також значно посилив, інтенсифікував не менш традиційну атмосферу «міської таємниці». Внаслідок цього доволі проста історія кохання і злочину перетворилася на розповідь, у котрій запанував моральний релятивізм. Не лише багатій-звabник, але й скривджена дівчина та її брат-месник постали уособленням порочності, лицемірства, мазохізму, садизму й схильності до інцесту. Художній світ роману – світ моральних викривлень, тут добро беззахисне перед силами темряви, тут релігія і високий соціальний статус приховують невблаганне, всемогутнє зло.

Жанр «міських таємниць», найяскравішим представником якого став сенсаційний бестселер Ліппарда, трансформувався у гетерогенне змістище ідейних і художніх невизначеностей, двозначностей і протиріч, притаманних тогочасній популярній літературі. Лише за десятиріччя Готорну і Мелвіллу вдалося створити великі прозові тексти, котрі перевершили романи «міських таємниць» інтенсивністю проникнення у глибини невирішувального співіснування добра і зла у світі та людській душі. Але перш ніж ці твори з'явилися у літературі Американського Ренесансу, їм проклали шлях популярні робітничі романи. Роман «The Quaker City» постає у цьому сенсі справжньою квінтесенцією естетичних та ідейних засад популярної робітничої літератури, адже у цьому творі у нескінченному суперечливому діалозі співіснують її найважливіші сюжети й образи. Звісно, Ліппарду не вдалося органічно поєднати ці конфліктні елементи й створити насправді великі і багатозначні образи-символи. Проте він спромігся здійснити сміливий прорив у напрямку до появи у дискурсивному просторі літератури доби романтизму діалогічної арени, на якій сходилися у протиборстві та взаємодії «голоси» популярних трендів демократичної культури Америки. Наступний крок до увиразнення невирішувальностей буття людини у великому американському місті зробили послідовники і, водночас, антагоністи Ліппарда – класики національної літератури доби Американського Ренесансу.

Татьяніна Ю.В.

аспірант,

Науковий керівник: Скочиляс І.Я.

доктор історичних наук, професор,

Український Католицький Університет

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПЕРСПЕКТИВА СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПАНЕГІРИКІВ В УКРАЇНІ

Дослідники аналізують літературні твори похвального характеру у межах різноманітних контекстів. Натомість, міждисциплінарні розвідки є дуже рідкісним явищем. Історикам, літературознавцям, філологам та усім, хто зацікавлений у цій тематиці, слід об'єднатися, щоб спільними зусиллями розкрити особливості цих літературних джерел у всій їх повноті.

Для того, щоб зрозуміти чому міждисциплінарні дослідження ще не стали розповсюдженою практикою, розглянемо загальні риси розвитку досліджень панегіриків в Україні. Вони розпочалися ще у ХІХ ст. Можемо згадати історико-філологічні розвідки М. Максимовича [1], К. Студинського [2], В. Перетца [3] та Н. Пилип'юк [4]. Слід відзначити, що ХХ ст. було непростим для українського літературознавства. Провадити фахові ідеологічно незалежні дослідження ренесансної та барокової літератури було складно. Саме в таких умовах провадив свою діяльність Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка в Києві, який став фундаментом для «київської школи» дослідників давньої української літератури» [5, с. 15]. Цей осередок здійснив публікацію важливих джерел протягом 70-90 рр. ХХ ст. Дані видання є помічними для дослідників панегіричного жанру, котрі з певних причин не мають прямого доступу до оригінальних джерел [6]. На часі потреба нових джерелознавчих публікацій, адже як слушно відзначають К. Балашов та Л. Шевченко-Савчинська передмови до цих збірників ідеологічно застарілі [7, с. 73].

З відновленням незалежності України кількість розвідок присвячених панегіричній тематиці якісно зросла. Близько п'яти років тому термін «панегірик» як ключове слово зрідка зринало у статтях та монографічних дослідженнях. Сьогодні ж, «панегірик» став відомим та загальноновживаним терміном. Найпоширенішою формою публікацій на тему літератури панегіричного характеру все ще залишаються статті [8]. Рідше, але все ж панегірики зринають серед джерелознавчої бази монографічних досліджень [9]. Ключовою характеристикою згаданих досліджень є їхня вузькогалузевість. Прикметно, що такий

дослідницький інтерес до панегіричної тематики випередив дискусію навколо терміну «панегірик». Найчастіше цей термін вживається до будь-якого поетичного чи прозового твору похвального характеру (як філологами, так й істориками). Людмила Шевченко-Савчинська у своїй монографії «Латиномовна література в Україні. Загальний огляд» виступила з критикою цієї ситуації. Вона пропонує включити термін «панегірик» до ширшого семантичного поля «етикетної літератури» (мова йде про жанрове різноманіття творів з нагоди, або ж приурочених до певної події) [10, с. 75]. На її думку, означення «панегіричний» слід вживати «щодо прозових творів, які прославляють окремих звитяжних вчинок героя, оскільки панегірики – це один із видів етикетної прози [...]» [10, с. 82]. Дослідниця закликає до внесення ясності у поняття шлюбного панегірика, оскільки для твору з нагоди одруження слід використовувати термін «епіталама» [10, с. 82]. З цієї перспективи заголовок статті Ю. Рудакової «Шлюбні панегірики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: особливості примірників» виглядає некоректним [11].

Наші колеги, польські дослідники, обстоюють зовсім іншу дослідницьку позицію. Домінуючим підходом у стосунку до панегіричного жанру є його широка інклюзивність (іншими словами присутність похвальної топіки у епіталамах чи епіцедіях включає їх у простір панегіричного жанру). У цьому контексті, знаковою є книга краківського філолога Якуба Неджведжя «*Nieśmiertelne teatra sławy*» [12]. Її автор роз'яснює різницю між енкомієм, похвалою та панегіриком в античній риторичній та характеризує ранньомодерні литовські пангірики. Принагідно можемо згадати статтю Бартоша Авіановича, яка стала своєрідною реакцією на цю книгу. Так, він пише, що згідно античної теорії похвала (*laus* чи *ἔπαινος*) – це проста оповідь-хвалення; енкомій (*laudatio* чи *ἐγκώμιον*) – це малий панегірик, який містить певні фігури риторичні і топіку [13, s. 186]. Похвала є короткою формою, певною мірою складовою енкомію. Дослідник відзначає, що топічна структура енкомію подібна до структури панегірика: вступ, похвала роду, виховання, вчинки, якості душі, тіла та закінчення [13, s. 188]. На думку Богуслава Авіановича, під енкомієм слід розуміти сконструйований з певних топосів прозовий чи поетичний твір, який демонструє якості чогось чи когось [13, s. 193]. Панегірик є прозовим чи поетичним різновидом енкомію, спрямований до великої кількості слухачів чи читачів, метою якого є восхвалення якоїсь особи, її діянь та вчинків [13, s. 193]. У підсумку, дослідник вважає, що сучасна дефініція панегіричного жанру має охоплювати широкий окрес творів (від епіталам до езуїтської драми) [13, s. 276]. Таке визначення панегірика співзвучне із «Словником старопольської літератури», у якому згадані

такі риси панегірика: понаджанровість, довільна структура та спільна різним творам панегірична топика (похвала особи чи речі) [14, s. 613-614]. Можемо підсумувати, що польським дослідникам йдеться радше про певну дифузю між жанрами протягом XVI–XVIII ст., в результаті якої елементи панегіричного жанру присутні у творах інших жанрів. Це ширша інтерпретаційна перспектива.

Українським дослідникам панегіричних творів вкрай необхідно дійти згоди у термінологічній дискусії. Така дискусія є своєрідною перепоною на шляху до міждисциплінарної перспективи досліджень панегіричної літератури. На даний момент дуже вдалим практичним втіленням міждисциплінарного підходу є збірник доповідей, виголошених на конференції «Львівська братська школа: тексти і контексти (до 420-річчя «Просфоними» у жовтні 2014 р. [15]. Українські дослідження панегіриків мають великий потенціал стати цілісним калейдоскопом, зображення у якому зіткане за допомогою численних дослідницьких підходів (історія, історія літератури, історія ідей, філологія, тощо).

Список використаних джерел:

1. Максимович М. Латино-польские сочинения писателей малороссийских / Михаил Максимович // Киевлянин. – 1850. – Кн. 3. – С. 81-94.
2. Студинський К. Панегірик «Евфонія велобремячая» посвячений Петрові Могилі в р. 1633 / Кирило Студинський // ЗНТШ. – 1895. – С. 1-14; Студинський К. Три панегірики XVII віку / Кирило Студинський // ЗНТШ. – 1896. – Т. 12. – С. 1-32.
3. Перетц В. Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI–XVIII веков / Владимир Перетц. – Москва: Издательство Академии наук СССР, 1962. – 255 с.
4. Пилип'юк Н. Перший панегірик Києво-Могилянської школи: його зміст та історичний контекст / Наталія Пилип'юк // ЗНТШ. – 1992. – Т. 224. – С. 25-43.
5. Трофимук, М. Латиномовна література України XV–XIX ст.: жанри, мотиви, ідеї / Мирослав Трофимук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 379 с.
6. Українська поезія, кінець XVI – початок XVII ст. / упор.: В. Колосова, В. Кречотень. – Київ: Наукова думка, 1978. – 432 с.; Українська поезія, середина XVII ст. / упор. В. Кречотень, М. Сулима. – Київ: Наукова думка, 1992. – 680 с.
7. Шевченко-Савчинська Л., Балашов К. Давня література: з полону стереотипів / Людмила Шевченко-Савчинська, Костянтин Балашов. – Київ, 2012. – 132 с.
8. Наприклад: Александрович В. «Богоявлення» новий київський графічний панегірик гетьманові Іванові Мазепі / Володимир Александрович / Гетьман Іван Мазепа: постать, оточення, епоха. Зб. наук. праць. – Київ, 2008. –

С. 301-311; Корнієнко В. Латиномовний панегірик XVI–XVII століття / Віра Корнієнко // *Studia Linguistica: збірник наукових праць*. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2009. – Вип. 3. – С. 125-129; Лучук Т. Природа панегіричного жанру в українській поезії (XVII – початок XIX ст.) / Тарас Лучук // *Вісник Львівського університету*. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – Вип. 33: Серія філологічна. – Ч. 2. – С. 82-86; Шевчук В. Панегірик Богдану Хмельницькому та Івану Виговському з 1649 року / Валерій Шевчук // *Наука і культура. Україна: щорічник*. – Київ, 1996. – Вип. 29. – С. 110-119; Шевчук В. Про панегірик Івана Орновського «Скарбниця дорогого каміння», присвячений І. Обідовському / Валерій Шевчук // *Сіверянський літопис*. – № 3. – 2008. – С. 75-82.

9. Криса Б. Пересотворення Світу: українська поезія XVII–XVIII століть / Богдана Криса. – Львів: Свічадо, 1997. – 216 с.; Яковенко Н. Паралельний світ: дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI –XVII ст. / Наталія Яковенко. – Київ: Критика, 2002. – 416 с.

10. Шевченко-Савчинська Л. Латиномовна українська література. Загальний огляд / Людмила Шевченко-Савчинська. – Київ: Медієвіст, 2013. – 218 с.

11. Рудакова Ю. Шлюбні панегірики у фондах національної бібліотеки України імені В. В. Вернадського: особливості примірників / Юлія Рудакова // *Рукописна та книжкова спадщина України*. – Вип. 16. – С. 94-116.

12. Niedźwiedz J. Nieśmiertelne teatru sławy / Jakub Niedźwiedz. – Kraków, 2003. – 379 s.

13. Awianowicz B. Pochwała-enkomion-panegiryk: glosa terminologiczna na marginesie książki Jakuba Niedźwiedzia «Nieśmiertelne teatru sławy» / Bartosz Awianowicz // *Barok: historia, literatura, sztuka*. – R. 11. – Nr. 1. – 2004. – S. 185-193.

14. Słownik literatury staropolskiej / red. T. Michałowska. – Wrocław, 1998. – S. 613-614.

15. ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ: текст і контекст. Зб. наук. праць / за ред. Б. Криси. – Львів: Свічадо, 2013. – 324 с.

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Ільченко І.І.

кандидат філологічних наук, доцент;

Ісачук Н.В.

студентка,

Запорізький національний університет

БІНАРНІ ОПОЗИЦІЇ В ТОПОНІМІЇ НАДВЕЛИКОЛУЖЖЯ

Топонімія кожного народу – це продукт його історії й культури в широкому розумінні. Розвиток власних назв закладений в історичному потенціалі різноманітних сфер людської діяльності. Топоніми виникають у колективі виходячи з його потреб і відображають головні риси способів мислення на певному ступені історичного розвитку [4, с. 7].

Говорячи про конкретний регіон ми не повинні забувати про його самобутність. Топонімія Надвеликолужжя, як і всієї України, сформувалася в процесі складного історичного розвитку. Численні племена і народи за довгі століття свого перебування на території Нижньої Наддніпряни залишили свої назви, пов'язані не тільки з природнокліматичними умовами і господарським побутом, але й з окремими подіями. Історія Великого Лугу сама по собі складна й суперечлива. Мабуть, важко знайти ще такий регіон, який зазнав би впливу стількох міграцій народів, які спричинилися до корінних змін у політичному, соціально-економічному й культурному житті краю. Проте вони, як і історична строкатість етнічних комплексів Надвеликолужжя, не пішли в небуття, а знайшли відображення в мовних фактах, що часто накладалися на попередні, поступово пристосовуючи їх до нових мовних стосунків [1, с. 10].

Джерелом топонімічного матеріалу став словник В. А. Чабаненка «Великий Луг Запорозький», словник енциклопедичного типу, в якому подано історичні, географічні, археологічні, лінгвістичні, фольклорні та інші відомості про топонімічні об'єкти, абсолютна більшість яких назавжди зникла з карти Надвеликолужжя.

Найпоказовішими в плані відбиття опозицій є топоніми. Оскільки спочатку головною природною функцією топонімів була адресна, тобто така, що містила відомості про сам об'єкт і про його зв'язки з іншими об'єктами, тому система протиставлень часто базується на відношеннях

типу «*верхній – нижній*», «*ближній – дальній*», «*старий – новий*», «*малий – великий*» «*мокрый – сухий*». Досліджуючи типи гідронімів, І. Муромцев зазначає: «Неабияке місце серед гідронімів басейну, що співвідносні з фізико-географічними ознаками території, посідають назви вод і потоків, що характеризуються їхніми розмірами – довжиною, шириною, глибиною, формами та особливостями прирічкового рельєфу, вказівкою на місцеположення» [5, с. 48].

Часто такого роду топоніми фіксуються в межах одного району. Усі ці види називання є типовими для слов'янської ойконімії, а розбіжності мають здебільшого регіональний характер і проявляються передусім в лексичній та морфологічній площинах.

Серед топонімів Надвеликолужжя, як і в системі топонімів інших слов'янських і неслов'янських територій, є чимало найменувань, які утворюють бінарні опозиції структурно-семантичного плану. Суть таких опозицій полягає у протиставленні одиниць одномірного характеру, що мають генетично спільні та відмінні ознаки, їх виникнення є одним із шляхів розвитку системи топонімів [2, с. 30].

Цікавим є той факт що бінарні опозиції представлені в усіх топонімічних класах: ойконімах (назвах поселень), мікротопонімах (назви ярів, плавнів, гряд, урочищ, мисів, кутів, балок, байраків, островів) та гідронімів Надвеликолужжя:

назви островів – *Великі Кучугури – Малі Кучугури, Верхня Хортиця – Нижня Хортиця, Великий Татарчук – Малий Татарчук; гряди* – *Велика Піскувата – Мала Піскувата; заказники* – *Великі Кучугури – Малі Кучугури; миси (роги, кути)* – *Великий Кут – Малий Кут; назви поселень* – *Верхня Хортиця – Нижня Хортиця, Верхня Криниця – Нижня Криниця; озера* – *Велике Піскувате – Мале Піскувате, Велике Сліпоконове – Мале Сліпоконове.*

Бінарні опозиції за структурою поділяються на складні та складені. Першу групу становить невелика кількість топонімів, в яких обидва члени опозиції мають такі диференціюючі елементи – *мало-, вище-, ново-, верхнє-* (***Вищетарасівка, Верхнетарасівка, Малокатеринівка, Нововоронцовка, Новоолександрівка, Новопавлівка***). Складні назви, як відомо, виникли із топонімічних словосполучень у результаті загальнономовного процесу універбізації, що пояснюється як бажанням простішого і економнішого вираження назви одним словом, так і більшим ступенем прояву термінологічної ролі ойконіма, тобто прояву саме називної функції [3, с. 71]. Проте на території Надвеликолужжя у цей період процес творення таких назв ще не завершився, про що свідчать їх пізніші фіксації у формі складених ойконімів: *Мала Катеринівка, Мала Павлівка*. Таким чином творення ойконімів з диференціюючим елементом можна пояснити відповідним періодом у

розвитку мови (процес універбізації), а також територіальним впливом іншої топонімічної системи.

До другої групи відносяться опозиції, в яких спільним компонентом обох членів є іменник або прикметник, що має диференціюючі доповнення, які Л. Білецький називав «топонімічними епітетами», а А. Корепанова – «топонімічними означеннями» [2, с. 32]. Ця група є найбільш чисельною в топонімії Надвеликолузжя. Опозитивність у них виражається переважно у таких антонімічних означеннях, як «старий – новий», «великий – малий», «верхній – нижній».

Дуже влучно зазначає А. Корепанова: «Бінарна протиставність в ойконімах останніх двох груп може виражатися не лише повними членами опозиції з диференціюючими доповненнями чи композитними елементами, а й відношенням назв, що мають чисті основи, до назв, які є основами з диференціюючими доповненнями чи елементами» [2, с. 31].

Протиставлення в топонімії відбувається під впливом екстралінгвістичних факторів – це зумовлюється потребами суспільства, а саме виражати мовними засобами відношення нових назв до існуючих, в більшості опозиція – «старий – новий». Всього на території Надвеликолузжя є тільки один топонім зі словом «старий», а зі словом «новий» нараховується до 10. Бінарну співвіднесеність «старий – новий» має одна пара – *Старий Базар – Новий Базар*, крім того, в 3 парах співвіднесеність лексично не виражена: *Запоріжжя – Нове Запоріжжя, Нова Більбатова, Нове Поле* (не представлено слово «старий»). Перевага визначення «новий» (майже в 5 разів більше, ніж «старий») викликана: 1. пропуском визначення «старий» в парах найменувань; 2. тим, що старий об'єкт, ім'я якого перенесено на нове поселення, знаходиться за межами досліджуваної області, таким чином, член бінарної опозиції міг залишитися на колишній території. Саме такий системний аналіз може наштовхнути на пошуки відповідних населених пунктів.

Топонімів зі словом «великий» – 14, зі словом «малий» – 16. Всього пар, що співвідносяться – 16, із них 14 пар лексично виражених (*Великі Кучугури – Мали Кучугури, Великий Дубовий – Малий Дубовий, Великий Пурисів – Малий Пурисів, Великий Татарський – Малий Татарський, Великий Татарчук – Малий Татарчук, Велика Піскувата – Мала Піскувата; Великий Затін – Малий Затін, Великий Кут – Малий Кут, Велике Закітне – Мале Закітне, Велике Котове – Мале Котове, Велике Криве – Мале Криве, Велике Свирівське – Мале Свирівське, Велике Сліпоконове – Мале Сліпоконове, Велике Ямкувате – Мале Ямкувате*), 2 пари з пропущеним словом «великий» (*Павлівка і Мала Павлівка, Плавні і Мала Плавня*). Неважко помітити, що співвідношення «великий – малий» більш чітке і реальне, ніж співвідношення «старий – новий».

Показовим є і той факт, що всі 16 бінарних пар «великий – малий» знаходяться в межах однакових районів.

Ще більш чітким є співвідношення між визначеннями-диференціаторами «верхній – нижній». Всього топонімів зі словом «верхній» на поданій території 6, зі словом «нижній» – 5. Відповідно 4 пари: *Верхня Хортиця – Нижня Хортиця, Верхній Демський – Нижній Демський, Верхня Криниця – Нижня Криниця, Верхній Токмак – Нижній Токмак*. Без співвідношення залишився острів *Нижній Просеред* та село *Верхня Терса*, хоча на території Великого Лугу є річка *Нижня Терса*.

Слід відзначити, що топонімія Надвеликолужжя не виявляє великої різноманітності щодо засобів творення бінарних опозицій. Дуже обмеженим є коло диференціюючих означень, не вирізняються багатством щодо семантики диференціюючі елементи у бінарних опозиціях контекстуального характеру. Тому протягом усього періоду на даній території домінуючими були складені бінарні опозиції. Вони поширені практично на всій його території, хоч опозиції з диференціюючими означеннями «верхній – нижній» більш властиві передгірським і гірським районам.

Список використаних джерел:

1. Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини. Навчально-методичний посібник. – Запоріжжя, 2014. – 84 с.
2. Корепанова А.П. Протиставлення як засіб утворення слов'янських ойконімів // Мовознавство. – 1973. – № 4. – С. 30.
3. Корепанова А.П. Процес універбізації у власних назвах // Мовознавство. – 1972. – № 6. – С. 70-74.
4. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень. – К.: Наукова думка, 1981. – 241 с.
5. Муромцев І. Вибрані праці / І. Муромцев. – Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2009. – 310 с.
6. Чабаненко В.А. Великий луг Запорозький: Історико-топонімічний словник. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999. – 330 с

Коваленко А.М.

аспірант,

Бердянський державний педагогічний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

У другій половині ХХ століття введення у науковий обіг терміну дискурс спричинило появу нових напрямів та методів дослідження мовного спілкування. Стійкий інтерес лінгвістів до аналізу політичного дискурсу зумовив вихід останнього за рамки академічного курсу.

Кількість фундаментальних праць присвячених вивченню політичного дискурсу, як особливої форми спілкування, дає можливість говорити про появу нового напрямку в мовознавстві – політичної лінгвістики, яка займається вивченням політичної сфери комунікації, розглядом засобів та методів боротьби за політичну владу в процесі комунікативного впливу на політичну свідомість суспільства, та дослідженням політичного дискурсу зокрема. Основним завданням лінгвістичного аналізу політичного дискурсу є розкриття механізмів складних взаємовідносин між мовою, владою та суспільством.

Виникнення дискурс-аналізу мало об'єктивні передумови виникнення:

1) статична модель тексту є надто простою і не відповідає його природі;

2) динамічна модель мови повинна ґрунтуватися на комунікації, тобто спільній діяльності людей, які намагаються виразити свої почуття, обмінятися ідеями, досвідом або вплинути одне на одного;

3) спілкування відбувається в комунікативній ситуації, що повинна розглядатися в культурному контексті;

4) центральна роль у комунікативній ситуації належить людям, а не засобам спілкування;

5) комунікативна ситуація охоплює докомунікативну і посткомунікативну стадії;

6) текст як продукт комунікації має кілька вимірів, головними з-поміж яких постають породження й інтерпретація тексту [2, с. 276].

Дослідники акцентують увагу на наявності цілого спектру підходів до дослідження політичного дискурсу. Основні підходи систематизовано у таблиці.

Таблиця 1

Спектр підходів до дослідження політичного дискурсу

№ з/п	Прізвище дослідника	Підходи	Сутність методу
1	Демянков В.З. [1]	філологічний	аналізується як будь-який інший текст, але із урахуванням політичної та ідеологічної дійсності
		соціопсихолінгвістичний	визначається ефективність прихованих чи явних політичних цілей автора дискурсу
		індивідуально-герменевтичний	для з'ясування особистісних смислів автора чи інтерпретатора дискурсу
2	Шейгал О.Й. [4, с. 9]	дескриптивний	класична методика риторичного аналізу мовної поведінки агентів політики, мовленнєвих засобів, риторичних прийомів тощо
		критичний	вивчення соціальної моралі, прямо чи опосередковано вираженої у політичному дискурсі, тенденція до розгляду мовлення як засобу контролю
		когнітивний	опис та моделювання структури свідомості учасників дискурсу
3	Халатян А. Б. [3, с. 53]	системний	політична комунікація розглядається з позицій взаємодії елементів системи та пов'язується із соціальним контролем
		лінгвістичний	розгляд мови як засобу соціального контролю
		символічний	розкриває процеси породження та розповсюдження символів.
		функціональний	дослідження значення політичної комунікації для політичної системи
		організаційний	розгляд інформаційних потоків та факторів, що їх визначають у середині політичного інституту
		екологічний	вивчення впливу політичної системи на політичний дискурс

Таким чином лінгвістична наука пропонує широкий спектр підходів для аналізу текстів політичної направленості. Заявлені напрями дають можливість вивчення не лише теоретичної структури мови, а надають можливості аналізу прагматичної складової: комунікативного акту,

ПРОЦЕСУ, мети та умов комунікації, визначення ментальних структур, що задіяні у процесу ідентифікації істинних інтенцій, маніпулятивних можливостей політичного дискурсу тощо.

Список використаних джерел:

1. Демянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В.З. Демянков // Политическая наука. Политический дискурс : История и современные исследования. – № 3. – М., 2002. – С. 32–43 <http://www.philology.ru/linguistics1/demyankov-02.htm1010>].
2. Карасик В.И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
3. Халатян А.Б. Особенности организации современного политического дискурса [Текст] / А.Б. Халатян // Вестник МГОУ. Серия «Лингвистика». – № 6. – М. : Изд-во МГОУ, 2010. – С. 51–54.
4. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса / Е.И. Шейгал. – М. : Гнозис, 2004. – 326 с.

Trofymova A.I.

Student;

Kushmar L.V.

Ph.D., Docent,

State Economy and Technology University of Transport

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF LEXICAL AND ASSOCIATIVE VALUES OF THE ECONOMIC CONCEPTS (BUSINESS, COMPANY, MONEY, TAX, INFLATION)

There are *linguistic* and the *conceptual pictures of the world*. *Conceptual picture of the world* is all prescientific and scientific knowledge about the world which saved up for the history of the people speaking language existence. The meaning of the term *conceptual picture of the world* doesn't coincide with the meaning of the term *linguistic picture of the world* [6].

Conceptual picture of the world consists of many levels of signs. There are *arkhaization* and *desemantization* processes which are peculiar to language. In *conceptual picture of the world* everything accumulates that was once learned, called and mastered. Knowledge archaic, relic (prescientific) forms the first level in it, it is knowledge of the preliterate period. Further there is a level of knowledge which is partially fixed in any texts. The following levels are knowledge of different sciences, both systematized, and

unsystematized. Language «remembered» and kept this knowledge in the signs and categories [6].

Language picture of the world is the system of knowledge imprinted in language signs about the world, and also ways of receiving and interpretation of new knowledge. At such approach language is considered as a certain conceptual system and as means of registration of conceptual system of knowledge of the world. Linguality of the world consists first of all that existence of «the world of events organized by language», that is existence «performative lingualic life of society and the subject». According to Sapir-Worf's hypothesis, their existence is caused by that the structure of language defines thinking and a way of knowledge of reality. However for other scientists «a large number of cases of provoking by language signs of the wrong assessment of the situation is the basis for the statement about representation in semantic structure of language of two worlds – ontologic, reference, that is the world of extra language signs and the events recorded in language, and lingualny, that is the world created by language. In other words, not language defines thinking, and the world created by language, is the world of our human existence. Our behavior is caused by laws of this world, though has, at the same time, an ontologic framework. Both of these worlds are in close interaction. On crossing of these worlds also there is a person as the personality, on the one hand, defining forms of existence of ontologic and lingualic life, and with another, defined, formed by these worlds» [6].

The aim of the article is the comparison of lexical and associative meanings of some words from the economic spheres (BUSINESS, COMPANY, MONEY, TAX, and INFLATION) that makes it possible to reproduce the structure of the linguistic and conceptual pictures of the world.

All reactions to the appropriate stimulus provide an opportunity to establish the structure of *conceptual picture of the world*. *Linguistic picture of the world* is formed by lexical meanings of the corresponding stimulus.

A comparison of lexical meanings with associative meanings of the analyzed stimuli occurred according to the following algorithm: I. Fixing the lexical meaning of the relevant stimulus from online resources, books and encyclopedias of the economic sphere. II. Structural-semantic analysis, which has allowed to define principal components in the structure of lexemes. III. Establishing the total number of reactions to the relevant stimulus, reflecting the relevant picture of the world. IV. Establishing the total number of reactions, which are the same as the dictionary meaning. V. Statistical analyses: the total number of nuclear reactions was divided by the number of nuclear according to the formula: $A / B = C$, where A is the total number of nuclear reactions, B – the nuclear reactions, which are the same as the dictionary meaning. VI. Formation of concepts groups on levels of intimacy lexical and associative values by the formula: – if $C = 1$, then the stimula

lexeme belongs to the first level of approximation; – if < 2 , then the stimula lexeme refers to the second level of approximation; – if > 2 , then the stimula lexeme belongs to the third level of approximation.

BUSINESS: I.1. It is an entity involved in the provision of goods and/or services to consumers [8]. 2. It is an organization or enterprising entity engaged in commercial, industrial or professional activities [4]. 3. It is an organization or economic system where goods and services are exchanged for one another or for money [3]. II. Main components: economic activity, organization, economic system. III. The total number of nuclear reactions – 504. IV. The total number of nuclear reactions, the corresponding dictionary value is 274. V. $504/274=1.8$. VI. $1.8 < 2$.

COMPANY: I. 1. It is an association or collection of individuals, whether natural persons, legal persons, or a mixture of both [8]. 2. It is any entity that engages in business. Companies can be structured in different ways [2]. 3. It is an organization, especially a business, or a difficult and important plan, especially one that will earn money [3]. II. Main components: collection of individuals, association, entrepreneurial activity. III. The total number of nuclear reactions – 547. IV. The total number of nuclear reactions, the corresponding dictionary value is 307. V. $547/307=1.78$. VI. $1.78 < 2$.

MONEY: I. 1. It is any item or verifiable record that is generally accepted as payment for goods and services and repayment of debts in a particular country or socio-economic context or is easily converted to such a form [8]. 2. It is at the heart of every financial transaction, including our calculations of output, profits, and every measurement of our financial health [7]. 3. It is a good that acts as a medium of exchange in transactions. Classically it is said that money acts as a unit of account, a store of value, and a medium of exchange [1]. II. Main components: mental construct, medium of exchange. III. The total number of nuclear reactions – 694. IV. The total number of nuclear reactions, the corresponding dictionary value is 601. V. $694/601=1.15$. VI. $1.15 < 2$.

TAX: I.1. It is a financial charge or other levy imposed upon a taxpayer (an individual or legal entity) by a state or the functional equivalent of a state to fund various public expenditures [8]. 2. It is compulsory monetary contribution to the state's revenue, assessed and imposed by a government on the activities, enjoyment, expenditure, income, occupation, privilege, property, etc., of individuals and organizations [2]. 3. It is a fee charged («levied») by a government on a product, income, or activity [5]. II. Main components: monetary contribution. III. The total number of nuclear reactions – 602. IV. The total number of nuclear reactions, the corresponding dictionary value is 436. V. $602/436=1.38$. VI. $1.38 < 2$.

INFLATION: I. 1. It is a sustained increase in the general price level of goods and services in an economy over a period of time [8]. 2. It is defined as

a sustained increase in the general level of prices for goods and services [4]. 3. It is the rate at which the general level of prices for goods and services is rising and, consequently, the purchasing power of currency is falling [4]. II. Main components: increase in prices, percentage change. III. The total number of nuclear reactions – 642. IV. The total number of nuclear reactions, the corresponding dictionary value is 496. V. $642/496=1.29$. VI. $1.29 < 2$.

So, comparing the associative value of five economic words with lexical value one feature was defined – all associative value is fully corresponding to lexical. It means that some fragments of *linguistic and conceptual pictures of the world* are identical.

Further research must involve the extension of the circle of economic spheres words in lexical and associative values mapping and associative fields structuring of lexemes.

References:

1. About Education [Electronic resource]. – Access mode : <http://economics.about.com>.
2. Business Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com>.
3. Cambridge Dictionaries [Electronic resource]. – Access mode : <http://dictionary.cambridge.org>.
4. Investopedia [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.investopedia.com>.
5. InvestorWords [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.investorwords.com>.
6. Pimenoa M. V. Etnogermenevtik naive linguistic picture of the inner world of man : Monograph [Electronic resource] / M. V. Pimenoa // Etnogermenevtika and etnoritorika. – Vol. 5. – Kemerovo : 1999. – 262 p. – Access mode : <http://webcache.googleusercontent.com/>.
7. The Economic Times [Electronic resource]. – Access mode : <http://economictimes.indiatimes.com>.
8. Wikipedia The Free. Enciclopedia [Electronic resource]. – Access mode : <https://en.wikipedia.org>.

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Санду М.П.

студентка,

Науковий керівник: Сивак Л.М.

кандидат філологічних наук, викладач,

Фінансово-економічний коледж

Буковинського державного фінансово-економічного університету

СТРАТЕГІЯ МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ

Доля української мови, в тому числі і як державної, залежить насамперед від долі України як держави. Для всіх народів рідна мова – це не лише засіб спілкування, це – Дім буття, це – національна сутність. В Україні українська мова – це, на жаль, для багатьох фактор відчуження.

Що ж таке комунікативна стратегія і в якому відношенні вона перебуває до українського прагнення будувати свій національний дім?

Якщо розглядати комунікацію як стратегічний комплекс, то комунікативні стратегії є її невід'ємною складовою. Існують різні підходи до визначення комунікативних стратегій і тактик в цілому та в межах політичного дискурсу зокрема. Комунікативну стратегію розуміють як головну лінію мовленнєвої поведінки в межах конкретної комунікативної події, що визначається загальною метою комунікації, ситуативним контекстом і уявленням про адресата. Реалізація комунікативної стратегії здійснюється за допомогою різних тактик – сукупності прийомів і засобів для досягнення поставленої мети.

О. Іссерс наголошує на тому, що мовна комунікація – це стратегічний процес, базою для якого є вибір оптимальних мовних ресурсів. Стратегія мовної поведінки охоплює всю сферу побудови процесу комунікації, коли метою є досягнення певних результатів.

Дейк описує комунікативну стратегію як «ознаку когнітивних планів, які являють собою загальну організацію певної послідовності комунікативних дій і включають ціль або цілі взаємодії, реалізація яких передбачає декілька способів, вибір яких регулюється комунікативною стратегією» [5, с. 330].

Отже, стратегія мовленнєвого спілкування – оптимальна реалізація інтенції мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто контроль і вибір дієвих ходів спілкування та гнучкої їх видозміни в конкретній ситуації.

Складовими стратегії спілкування є комунікативна інтенція, комунікативна мета, комунікативна компетенція.

Нагадаємо, що комунікативна компетенція – сукупність комунікативних стратегій і комунікативних правил, постулатів, якими володіють учасники спілкування.

«Стратегії спілкування є гнучкими і залежать від прагматичних чинників: віку комунікантів, їх статі, соціальних ролей, національно-культурної належності й передбачають певну комунікативну тактику» [7, с. 308].

Комунікативна мета – стратегічний результат, на який скероване конкретне спілкування, комунікативний акт. Мета багато в чому визначає перебіг спілкування, рух у ньому інформації, взаємодію учасників. Людське спілкування ґрунтується на взаємній необхідності.

Російський лінгвіст Юрій Караулов зазначає: «Недостатність особистості в якомусь аспекті є ніби імпульсом, що спонукає шукати доповнення в іншій особистості» [8, с. 38]. Це і є джерелом комунікативних потреб, які усвідомлено чи неусвідомлено втілюються в комунікативні інтенції.

Комунікативна інтенція – осмислений чи інтуїтивний намір адресанта, який визначає внутрішню програму та спосіб її втілення.

Якщо розглядати, наприклад, діалог, то саме завдяки інтенціям він підтримується, членуючись на конкретні відносно завершені частини, що характеризуються досягненням (чи недосягненням) мети спілкування. Саме типом інтенціональності визначається, наприклад, такі типи міжособистісного спілкування, як переконування, аргументація, з'ясування, випитування, обговорення, сварка та інше [4, с. 495].

Серед чинників, що обумовлюють комунікативну інтенцію, найважливішими є:

- 1) мотивація як система мотивів з домінуючим мотивом;
- 2) обставини, умови спілкування, оточення тощо;
- 3) імовірнісний досвід, пов'язаний з моделлю майбутнього, можливістю прогнозування;

Комунікативна тактика – визначена поведінка на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного; мовленнєві прийоми, які дають змогу досягнути комунікативної мети.

Комунікативні тактики виконують функцію способів здійснення стратегії мовлення: вони формують складові діалогу (полілогу), групуючи й чергуючи відтінки розмови – оцінку, радість, горе тощо [1, с. 33].

У різних ситуаціях спілкування використовують різні тактики: одні більш дієві в побутовому спілкуванні, інші – у діловій сфері. Комунікативна тактика зумовлена комунікативними намірами.

Комунікативний намір (комунікативне завдання) – тактичний хід, практичний засіб руху до відповідної комунікативної мети. Правильність обраної комунікативної тактики великою мірою залежить від комунікативного досвіду.

Комунікативний досвід – сукупність знань про вдалі та невдалі комунікативні тактики, які сприяють або не сприяють реалізації відповідних комунікативних стратегій.

Складовими стратегії можуть бути також аргументація, мотивація, оцінка, висловлювання емоцій (симпатій, антипатій), міркування вголос, виправдання, підбурювання тощо.

Дослідники розрізняють два типи стратегій спілкування: власне комунікативну та змістову. Власне комунікативна стратегія – це правила й послідовність комунікативних дій, яких дотримується адресант. Змістова стратегія – це покрокове змістова планування мети з урахуванням наявного «мовного матеріалу» (мовного коду) у межах кожного ходу (кроку) у комунікації.

У лінгвістичній літературі виділяють також кооперативні та некооперативні стратегії мовленнєвого спілкування.

Єдиної типології стратегій спілкування немає. Так, Т. Ван Дейк залежно від дискурсів виокремлює такі стратегії: когнітивні, контекстуальні, розуміння, мовленнєві, семантичні, синтаксичні, схематичні, тощо. Він вважає, що саме мовленнєві стратегії визначають загальний «стиль» взаємодії комунікантів, тобто, як і якими засобами може бути досягнута мета [3, с. 312].

Отже, вивчення комунікативних стратегій і тактик посідає важливе місце в сучасній комунікативній лінгвістиці, проте вони не мають однозначної дефініції і типології. Проаналізувавши підходи дослідників до визначення явища мовленнєвих стратегій, можна зробити висновок, що комунікативні стратегії – комплекс мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення цілей комунікантів. Використовуючи комунікативну компетенцію, мовець ставить перед собою комунікативну мету і, спираючись на певну комунікативну інтенцію, формує комунікативну стратегію, яка перетворюється (або не перетворюється) на комунікативну тактику як сукупність комунікативних намірів (комунікативних завдань), збагачуючи комунікативний досвід мовця. Залежно від мотивів і цілей, зокрема, а також комунікативної ситуації в цілому, мовці обирають ті мовні засоби, які найбільш відповідають поставленій меті в процесі спілкування.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Я. О. Прагматичні параметри дискурсу мовної особистості: від конфлікту до гармонії / Я. О. Бондаренко // Мова і культура. Культурологічний компонент мови. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2002. – Т. 2. – Вип. 4. – С. 33-41.
2. Гладуш Н. Ф. Прагматичні аспекти висловлювання і дискурсу : навч. посіб. / Н. Ф. Гладуш. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. – 200 с.
3. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. Дейк ; [пер. с англ. В. В. Петрова; под ред. В. И. Герасимова]. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
4. Дискурс іноземної комунікації : кол. моногр. / К. Кусько, М. Полюжин, Т. Кияк, О. Огуй та ін. – Л. : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 495 с.
5. Демьянков В. З. Конвенции, правила и стратегии общения (интерпретирующий подход к аргументации) / В. З. Демьянков // Изв. АН СССР : сер. «Лит. и яз.». – 1982. – Т. 41, № 4. – С. 327-337.
6. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
7. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов ; [2-ге вид., доп.]. – К. : Вид. центр «Київ. ун-т», 1999. – 308 с.
8. Янко Т. Е. О понятиях коммуникативной структуры и коммуникативной стратегии / Т. Е. Янко // Вопр. языкознания. – 1999. – № 4. – С. 37-43.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Бевз Д.К.

студент,

Науковий керівник: Дорошенко Н.С.

доцент,

Харківський національний університет імені М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАННЯ Г. ЛАВКРАФТА «ДАГОН»)

Переклад певної інформації є важливим елементом міжнаціональної та міжетнічної комунікації. Зокрема, найважливішим у сучасному світі є переклад з англійської мови, що стала «Lingua Franca» у всесвітньому масштабі і представляє найбільший мовний масив інформації. Саме необхідність перекладу незліченної кількості книг, статей, оповідань, тощо, що проблематично зробити без відповідних знань, обумовлюючи актуальність цієї роботи. Загалом, переклад можна визначити як збереження основного змісту повідомлення при одночасній зміні його мовної форми [1, с. 4].

Існує декілька видів письмового перекладу, що класифікуються насамперед за тематичною направленістю. Такі тексти будуть перекладатися відповідно до різних норм і правил, що були сформовані спеціально для перекладу того чи іншого виду інформації [2, с. 11].

Ледь не найважливішим для суспільства є переклад художніх творів. Важливу роль у художньому перекладі відіграють перекладацькі трансформації, що допомагають точніше передати суть оригіналу мовою, якою перекладається твір, максимально зберігаючи авторський задум. Важливість художнього перекладу обумовлюється тим простим фактом, що завдяки ньому широкі людські маси мають змогу ознайомитися з незліченними працями іноземних письменників, не знаючи при цьому мови оригіналу.

Можна сказати, що перекладачу необхідно постійно слідкувати за семантичною та стилістичною складовими тексту, бо прийнятним перекладом певного художнього твору може вважатися лише той, що передає ідейно-образну суть оригіналу через відображення його семантико-стилістичної структури засобами іншої мови, а всі важливі складові вихідного тексту у взаємозв'язках між собою та художньою цілісністю твору мають бути також відтворені і в перекладі [3, с. 5].

У нашій роботі виконано переклад оповідання Говарда Лавкрафта «Дагон». Для роботи було обрано саме цей твір, оскільки він не видавався українською мовою, а також написаний у характерній для даного автора стилістиці, збереження якої під час перекладу є ледь не однією з найважливіших задач перекладача. Саме забарвлений авторський стиль і створював найбільші складності під час роботи з оповіданням.

Говард Філіпс Лавкрафт – американський письменник, що на початку минулого століття створив свій піджанр: так звані «Лавкрафтівські жахи», характерними рисами яких стала тематика зустрічі буденного світу з чимось неосяжним для «відсталого» та «примітивного» людства, наповненість переживаннями перед невідомим. Сам він вважав себе прихильником і послідовником Едгара По. За життя товаришував з багатьма відомими авторами фентезі та фантастики того часу, зокрема з Робертом Говардом. Його творчість сильно вплинула як на жанр жахів, так і на жанр фантастики, по мотивах його творів було знято багато фільмів, відбитки його ідей можна знайти у творах безлічі письменників, художників, режисерів. Зокрема, Стівен Кінг вважає себе послідовником Лавкрафта і завжди надихався його книгами під час написання своїх.

Для авторської стилістики, що була використана у написанні твору, перекладеному та проаналізованому у даній роботі, характерним є використання нестандартної (найчастіше архаїчної та книжної) лексики, великої кількості метафор і порівнянь. З точки зору синтаксису Лавкрафт є прихильником ускладнених конструкцій. При цьому, деякі переклади його творів повністю не співпадають з його літературним стилем. Автор роботи вважає, що він хоча і не повністю, але зміг відтворити стиль, максимально наближений до стилю оригіналу у своєму перекладі.

На основі проведеної роботи було зроблено висновок про те, що максимально точний (семантичний за класифікацією П. Ньюмарка) переклад такого стилістично-забарвленого тексту є неможливим, а вибір відповідних трансформацій у нашому перекладі в більшості випадків припадав на модуляцію, компенсацію і синонімію, які, хоча і не повною мірою, але дозволяли зберегти своєрідність авторського стилю, уникаючи зайвого ускладнення сприйняття змісту. Певна втрата емоційного забарвлення тексту була, очевидно, викликаною розбіжностями в конотації словникових еквівалентів та слів оригіналу, внаслідок чого в перекладі зросла доля нейтральної лексики.

Отримані висновки можна поширити на переклад художньої прози зі складними синтаксичними зворотами, ярко вираженою авторською стилістикою, високою емоційною забарвленістю та рідковживаною лексикою.

Список використаних джерел:

1. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу // Київ, 2003. – 279 с.
2. Калинина В. Д. Теория и практика перевода // Москва, 2008. – 178 с.
3. Пиввуева Ю. В. Справочник по теории перевода // Москва, 2004. – 302 с.

Hotsynets M.S.

Student,

Supervisor: Nahlik Ya.Ye.

Assistant,

Lviv Polytechnic National University

**TRANSLATION OF ENGLISH AND UKRAINIAN IDIOMS
EXPRESSING LUCK, SUCCESS, PROSPERITY AND HAPPINESS**

This article seeks to outline general problems of semantics and ways of conveying the meanings of phraseological units.

The aim of this report is to present the process and results of the investigation, deal with the peculiarity of idiomatic translation. This investigation includes a lot of classifications; it attempts to find out the best ways of idioms translation.

Idiomatic or phraseological expressions are structurally, lexically and semantically fixed phrases or sentences having mostly the meaning, which is not made up by the sum of meanings of their component parts. [3, с. 58] Translation of English and Ukrainian idioms were investigated by I. Корунець, E. Nida, Th. Savory.

There have been found 135 English and Ukrainian idioms expressing luck, success, prosperity and happiness. In order to collect idioms for the analysis, 6 Ukrainian and English dictionaries have been used.

A faithful translation of phraseological/idiomatic expressions depends upon some factors:

- whether the idiomatic expression in the source language and in the target language is of the same/different source of origin;
- whether the idiomatic expression has in the target language only one, more than one or all componental images in common;
- whether the componental images, when translated, are perceived by the target language speakers;
- whether the structural form of the idiomatic expressions can be retained in the target language without any transformations;

- whether there exists an analogous/similar in sense idiomatic expression in the target language, etc.. [3, с. 188].

The ways of translating of these idioms have been analyzed according to the following classifications: by choosing absolute/complete equivalents, translation of idioms by choosing near equivalents, translating idioms by choosing approximate analogies, descriptive translation of idioms.

83 English idioms expressing luck, success, prosperity and happiness were investigated:

- 13 with absolute/complete equivalence (*to be born under lucky star* – народитися під щасливою зіркою/ *fortune is like glass* – щастя як скло, легко розбивається/ *to live like a king* – жити як король/ *to be the first past the post* – першим дійти до фінішу)

- 7 with near equivalents (*to depend on the luck of the draw* – надіятися на випадок/ *where there's a will there's a way* – де є наполегливість, там буде й успіх/ *to stand on one's own feet* – міцно стояти на ногах)

- 5 by choosing analogies (*success attend you* – бажаю успіху/ *to take pot luck* – покластися на удачу/ *to carry a day* – перемогти/ *to go the distance* – досягнути мети)

- 58 by descriptive translation (*be saved by the bell* – бути врятованим в останній момент/ *to fall on one's feet* – бути везучим/ *to strike lucky* – щасливий випадок/ *to carry the day* – перемогати/ *to go the distance* – досягнути мети/ *to sweep the board* – виграти всі призи, завоювати всі місця)

52 Ukrainian idioms were investigated:

- 2 with near equivalents (*не родись вродливий, а родись щасливий* – better be born lucky than rich/ *зірвати джекпот* – to hit the jackpot)

- 3 by choosing analogies (*не пасти задніх* – don't lag behind)

- 47 by descriptive translation (*все йде до рук* – to be lucky/ *сухим з води вийти* – to have a big success in sth/ *вибитися в люди* – to achieve success/ *вирости в очах* – gain respect)

As we see from the results sometimes it is not so easy to find near equivalents (7 English and 2 Ukrainian), analogies (5 English and 3 Ukrainian) and absolute equivalents (13 English and 0 Ukrainian). The biggest group is phraseological units that can be rendered only with the help of descriptive translation (58 in English and 47 in Ukrainian language).

The translation of the text that has a lot of idioms is very difficult. Phraseologism – first of all is a language acquisition, the reflection of history and culture given by nation. And rather rarely phrasological units of one language will have the identical equivalent in the other. We can generalize all this and say that though English and Ukrainian are different but simultaneously they have a lot in common.

Список використаних джерел:

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник – К.: «Знання», 2006. – 1056 с. – (3-те вид.).
2. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С., Дятчук В. В., Неровня В. Н., Федоренко Т. О. Словник фразеологізмів української мови / відповідальний ред. Винник В. О. – К.: Наукова думка, 2003. – 788 с.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. – В. Видавництво Нова Книга, 2001. – 448 с.
4. Литвинов П. П. Англо-русский фразеологический словарь. – М.: Яхонт, 2000 – 767 с.
5. Удовиченко Г. М. Словник українських ідіом. – К.: Радянський письменник, 1968 – 464 с.
6. Cambridge International Dictionary of Idioms. Cambridge University Press, 2001 – 1568 р.
7. Longman Pocket Idioms Dictionary. – Harlow, Pearson Education Limited, 2002 – 1347 р.

Кащий У.Л.

студент;

Шундель Т.А.

преподаватель,

*Донецкий национальный медицинский университет
имени Максима Горького*

ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА СПЕЦИАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА ПРИМЕРЕ МЕДИЦИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)

Медицинская наука представляет собой специальную отрасль, насыщенную сложными терминами и терминологическими элементами. Одной из главных характеристик медицинских терминов является устойчивость, определенность, т.е. полное отсутствие двусмысленности. В медицинской литературе наблюдается широкое использование латинских терминов. Нужно отметить, что медицинские термины находятся в постоянном развитии, поэтому какая-то их часть устаревает и уже не функционирует в полном объеме, а другая часть изменяется, иногда наполняясь новым смыслом.

Актуальность проблемы перевода медицинской литературы на английский язык заключается в стремлении говорящего к обмену профессиональным опытом между представителями разных стран. Так, потребность в создании единой универсальной терминологической

системы, которая могла бы помочь избежать всех трудностей, возникающих при переводе медицинских текстов, остается одной из наиболее острых.

Прежде чем говорить о трудностях перевода специальных текстов, надо сначала изучить вопросы, на что нужно обратить внимание при переводе. Во-первых, медицинским текстам свойственна деперсонализация, отсутствие прямого характера речевого выражения и личной эмоциональной оценки, а также высказывание каких-либо суждений.

В последнее время мы встречаем достаточно большое количества заимствованных из английского языка терминов, которые являются по своей сущности транскрипцией или транслитерацией английских слов. Такие термины как «прецизионный» (от англ. *precise* – точный, определенный), «креативный» (от англ. *creative* – творческий) не вызовут сомнений у людей, владеющих английским языком. Однако медицинские термины, которые образованы при помощи метода транслитерации, осложняют понимание специального научного текста. Приведем следующие примеры, «генетический фингерпринтер» (*фингер* – от нем. *finger* – палец; *принтер* – от англ. *printer* – печатающее устройство) необходимо переводить как «индивидуальный генетический отпечаток», а термин «триггер» (англ. *trigger* – спусковой крючок) – пусковой процесс, который обеспечивает резкий переход клетки [1].

Способ транскрипции, который не менее популярен в последнее время при образовании специальной лексики, также часто встречается в медицинских английских текстах. Например, «ресетинг почек» (англ. *reseting*) – при переводе на русский язык звучит как «перестройка почек» [1]. Серьезным препятствием при переводе специальной медицинской литературы является использование синонимов. Например, слово «затылочный» – *occipital, cervical*, рак – *carcinoma, cancer*. Интересен тот факт, что к одному слову может быть более 10 синонимов, что и становится проблемой. Например, в английском языке слово «лечебный» обозначается терминами *curative, medical, therapeutic, medicinal, wholesome, healing, remedial, sanative, salutary, iatric*.

Существенные расхождения наблюдаются при переводе межъязыковых омонимов, слов сходных по написанию и произношению, но отличающихся в значении. Эти слова известны в языке как «фальшивые друзья переводчика» [3]. Следующие примеры могут подтвердить вышеизложенное высказывание *articulation – это сустав, а не артикуляция, tent – тампон, а не тент*.

По мнению Я. И. Рецкер, важнее хорошо знать язык, на который делается перевод, чем тот, с которого переводят [4, с. 37]. Подводя

итоги, отметим, что при переводе специальной медицинской литературы нужно не только в совершенстве владеть иностранным языком или иметь непосредственное отношение к медицине, но и консультироваться с опытными практикующими врачами. От правильности перевода зависит точная постановка медицинского диагноза, назначаемое пациенту лечение и, как следствие, его здоровье и жизнь.

Список использованных источников:

1. Адашкевич И. В. О проблемах использования научной медицинской терминологии [Электронный ресурс] / И. В. Адашкевич. – Режим доступа : [file:///D:/Downloads/20130801150326problem%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/20130801150326problem%20(1).pdf)
2. Воронец М. В. Особенности письменного перевода медицинских текстов [Электронный ресурс] / М. В. Воронец. – Режим доступа : <http://www.alba-translating.ru/index.php/ru/ru/articles/2012/gumenyuk-dabagyan.html>
3. Солнцев Е. М. Общие и частные проблемы перевода медицинских текстов [Электронный ресурс] / Е. М. Солнцев. – Режим доступа : <http://www.thinkaloud.ru/science/solnts-med.pdf>
4. Рецкер Я. И. Теория и практика перевода с английского языка на русский / Я. И. Рецкер. – М, 1989. – 224 с.
5. Шелухина А. С., Коломиец Е. А. Особенности перевода медицинских текстов [Электронный ресурс] / А. С. Шелухина, Е. А. Коломиец – Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2015/pdf/17224.pdf>

Кот В.Ю.

студентка,

Національний авіаційний університет

ВІДТВОРЕННЯ ФОРМИ І ЗМІСТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ПРАВНИЧИХ ДОКУМЕНТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Переклад правничих документів має свою специфіку, яка полягає в використанні юридичної термінології і спеціальної ділової мови. Саме тому, перекладач повинен бути дуже уважним до формулювань, адже за найменшої помилки правничий документ може тлумачитися зовсім інакше, що призведе до негативних наслідків.

Важливим аспектом перекладу правничих документів є наявність у перекладача основних знань з юридичної мови та правознавства, а також розуміння перекладачем того, який вплив це може мати на переклад [1, с. 15].

Майстри перекладацької діяльності – В. І. Карабан, В. Коптілов, І. В. Корунець, Г. Міраль, В. Рецкер, Н. Шеремета відносять переклад правничих документів до перекладу офіційно-ділової мови. Варто зазначити, що під час перекладу правничого документу перекладач багатократно зустрічається з повторюваною лексикою, що пов'язана з темою чи предметом документу, чіткою структурою, яка забезпечує поділ документу на пункти, багатозначністю елементів лексики та фразеології, відсутністю емоційно забарвлених висловлювань, широким використанням інфінітивних конструкцій, складними багатокомпонентними реченнями тощо [2, с. 189].

За загальним правилом, тексти англо-українських правничих документів мають бути формально та змістовно ідентичними. Досягненню такого ефекту має сприяти переклад вихідного тексту оригіналу правничого документу англійською мовою, при якому текст перекладу повністю відповідає оригіналу. При співставленні текстів оригіналів правничих документів та їх перекладів українською мовою виділяють три основні критерії оцінки якості такого ефекту: структура, семантика (зміст) та потенціал впливу.

При цьому, текст англійською мовою та перекладений текст українською повинні бути рівноцінними за здатністю викликати аналогічні реакції у своїх адресатів, таким чином, здійснюючи регулятивний вплив, тобто, певним чином змінюючи їх мислення, емоції, поведінку.

При перекладі правничих документів необхідно зберегти структуру самого вихідного тексту договору. При відтворенні форми та змісту правничого документу на англійській мові на форму та зміст правничого документу на українській мові неминуче постає питання про вибір між суворим дотриманням текстуальної форми. Для вирішення цього питання необхідно здійснювати перекладацький аналіз застосовуваної термінології конкретного правничого документу, що перекладається. Буквальний переклад в контексті юридичного перекладу не обов'язково розкриває зміст перекладеного юридичного терміну або вислову. При перекладі рекомендується не робити вільної інтерпретації тексту документу та застосовувати перекладацькі трансформації [3, с. 2].

Під час перекладу правничих документів, перекладач зустрічається з «*legalese*» – особливим стилем, специфічними формулюваннями і конструкціями, на основі яких побудовано велику кількість правничих документів. Англійському «*legalese*» притаманні такі риси:

1. Використання слів та виразів, які не несуть жодного смислового навантаження в звичайному, повсякденному розумінні. Тим не менш, в «*legalese*» вони мають конкретне значення, наприклад: *nemo dat (nemo dat quod not habet)* – принцип, згідно з яким ніхто не може передати або

продати те, право власності на що він не має в своєму розпорядженні; *replevin* – позов про повернення володіння рухомого майна, віндикаційний позов.

2. Використання слів та виразів, які, крім звичайного, повсякденного значення, мають ще й особливе юридичне значення, зокрема: *represented by* – в особі, *acting on the basis* – діяти на підставі, *jointly referred to* – разом іменуються, *consideration (valuable consideration)* – зустрічне задоволення; один з необхідних елементів договору для того, щоб той міг бути примусово виконаний у судовому порядку.

3. Використання формальної лексики, яка вважається архаїзмами і дуже рідко вживається в повсякденному спілкуванні: *witnesseth* – в свідчення того, що/преамбула, *hereinafter* – надалі за текстом, *whereas* – оскільки, *herein* – в даному документі, *whereby* – на основі, в силу тощо.

4. Побудова дуже довгих речень, що містять велику кількість оборотів, що доповнюють або характеризують первісне твердження, наприклад, речення з типового ліцензійного договору у сфері гральної діяльності: *All instant lotteries' designs will be presented to the Company in a set of draft Working Papers, which will describe in detail how the instant lottery is to be played, what will constitute winning combinations of play symbols, the instructions and rules to be printed on the back of the ticket, the structure of the prize (winning) fund of an instant lottery (number and size of prizes) the price of, the ticket, colors, packaging specifications, and shipping schedule* – Всі розробки миттєвих лотерей буде презентовано Компанії в комплекті проектів Робочої Документації, в яких детально описуватиметься як грати в миттєву лотерею, виграшні комбінації ігрових символів, інструкції та правила, які буде надруковано на зворотній стороні білета, структура та розмір призового (виграшного) фонду миттєвої лотереї (кількість та суми призів), вартість білета, кольори, специфікації пакування та графік доставки.

5. Частотність вживання модального дієслова *shall*: «*All disputes shall be resolved* – всі спори повинні вирішуватися...», «*License Fee shall have the meaning set forth in Section 5 hereof*» – «Ліцензійна винагорода має значення, визначене в п. 5 цього Договору».

6. Наявність великої кількості пасивних конструкцій: «*The Licensee is not entitled to grant third parties the right to use the Objects of Intellectual Property Rights*» – «Ліцензіат не має права надавати право на використання об'єктів права інтелектуальної власності» [4, с. 324].

Отже, особливістю перекладу правничих документів з англійської мови є орієнтація перекладу на українську мову на зміст та форму правничого документу. Усі ці аспекти є рівнозначними, на відміну від інших типів текстів, де домінує лише один з них. Найбільш коректний переклад правничих документів стає можливим завдяки наявності

універсальних концептів, які виражаються клішованими мовними формулами правничих документів. Правничі документи англійською мовою та їх переклади на українську мову повинні розглядатись як рівноавтентичні тексти, в перекладі яких та в процесі відтворення текстової та комунікативної інформації, що міститься у документі, слід зберігати еквівалентність концептуальної та референційної інформації та адекватність [5, с. 38].

Правничі документи являють собою окрему стилістично-змістову групу текстів, які володіють власними лексико-граматичними особливостями. У зв'язку із зазначеним, необхідно застосовувати вищезазначені техніки перекладацької майстерності, щоб мати можливість найбільш точно та вірно відтворити форму та зміст правничого документу на англійській мові при перекладі на українську мову.

Список використаних джерел:

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської юридичної літератури : навчальний посібник / В.І. Карабан ; [за ред. Л.М. Черноватого, В.І. Карабана]. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 656 с.
3. Антонюк Н.М. Правничі термінологія у змісті викладання іноземних мов / Н.М. Антонюк [та ін.] // Вісник Академії адвокатури. – К., 2010. – № 4. – С. 189.
4. Власенко С.В. Договорное право: практика профессионального перевода в языковой паре английский-русский / С.В. Власенко. – М. : Вольтерс Клувер, 2006. – 320 с.
5. Орлова І. Принципи перекладу текстів міждержавних угод / І. Орлова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2007. – 41. – С. 37–39.

Мацегора М.В.
магістр філології,
преподаватель новогреческого языка и литературы,
английского языка,
Мариупольский государственный университет

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ В ДЕТСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ СКАЗОК ДЖОЗЕФА ДЖЕЙКОБСА)

При переводе английского текста возникает проблема правильной передачи собственных имен, так как сопоставляются не только два языка, но и две культуры в широком понимании этого слова. То, что совершенно ясно получателю оригинального текста, может вызвать непонимание у получателя текста перевода. Таким образом, задачу переводчика входит не только отыскание эквивалентных соответствий для передачи коммуникативной установки отправителя, но и предоставление получателю необходимых пояснений, когда на пути правильного восприятия целей общения стоят межкультурные различия. Перевод является тождественным, или эквивалентным, в том случае, если реакция иноязычного получателя во всех существенных чертах соответствует реакции получателя сообщения на исходном языке [1, с. 9]. Выбор приема перевода имени собственного зависит от характера текста и жанровых особенностей. В нашем случае должен учитываться возраст читателя и его уровень лингвострановедческих знаний.

Имя литературного героя – это средство, создающее художественный образ. Оно помогает читателю получить информацию о социальной принадлежности персонажа, его национальной принадлежности. Автор литературного произведения подбирает имена героев, зная их личные характеристики и представляя их внешность. Иногда сам писатель подбирает имя персонажа так, что они становятся «говорящими». Данный стилистический прием называется **антономазией**. Антономазия – это троп, суть которого заключается в переносном использовании имени нарицательного. В ней основным является предметно-логическое значение, а назывное возникает в контексте, т.е. имя нарицательное частично переходит в собственное. Этот тип антономазии делится на подтипы в зависимости от отношений, устанавливаемых между оригинальным именем объекта и создаваемым именем: собственно антономазия – замещение оригинального имени объекта или явления создаваемым именем; клички и прозвища – представляют собой частотное замещение оригинального имени объекта или явления создаваемым именем; ласкательные имена;

говорящие имена – к ним относятся имена и названия, которые сами являются оригинальным именем объекта или явления. Однако предметно-логическое значение остается в них на первом плане, и, таким образом, информативная функция преобладает [3, с. 76].

Итак, существует три основных принципа перевода собственных имен. *Калькирование* – создание нового слова или устойчивого сочетания в языке перевода, копирующего структуру исходной лексической единицы; *транскрипция* – передача звуков иноязычного слова при помощи букв языка перевода; *транслитерация* – это передача букв иноязычного слова при помощи букв алфавита языка перевода [2, с. 134].

В сказках Джозефа Джейкобса *Jack* – одно из самых распространенных имен. Переводчик Андрей Бессонов называет главного героя сказки *Lazy Jack Ленивым Джеком*, используя прием калькирования и транслитерации самого имени. Калькирование является необходимым в данном случае, так как часть имени *Lazy* дает прямую характеристику героя. Ленивый Джек – это юноша, которого невозможно заставить работать. Переводчик Шерешевская Н.В. предлагает назвать его *Джек-Лентяй*. На наш взгляд этот вариант перевода является более удачным, так как он проще в произношении для детей.

Имя следующего героя – *Johnny Cake*. Слово *cake* означает торт, пирожное, кекс, но Н.В. Шерешевская назвала его *Джонни-Пончик*, используя прием транслитерации и замены второй части имени, что не соответствует переводу этого слова. Не смотря на это, решение переводчика является удачным, так как *Джонни-Пончик* – это прототип всем известного Колобка, испечённое изделие шарообразной формы, которое сбежало из печи. Так, автор перевода сохранила аутентичность сказки, так как сюжет английской версии имеет некоторые отличия, а так же сохранила характеристику героя в его имени в соответствии со стилистической принадлежностью текста.

Mister Fox – один из негативных героев сказок Джозефа Джейкобса. Роман Гурский применяет прием транслитерации и дает ему имя *Мистер Фокс*. Автор характеризует его как галантного и храброго мужчину. Данный прием перевода сохраняет в своем звучании эти характеристики и придает образу большей загадочности. Однако перед прочтением сказки необходимо пояснить, что *fox*, т.е. лиса – коварный и хитрый человек.

Говорящие имена могут так же давать внешнюю характеристику их обладателям. Персонаж Джейкобсона *Tom Thumb* известен как *Мальчик с пальчик* – герой из сказки, размером с мизинец. Переводчик Евгения Чистякова-Вэр дала ему имя *Том-мальчик с пальчик*, хотя *thumb* в

переводе с английского «большой палец руки». Данный перевод является удачным, так как он производит эффект ритмичности имени, что близко восприятию детей.

Таким образом, перевод имен собственных является сложной задачей для переводчика. Существует две основных тенденции перевода говорящих имен в детских произведениях: транслитерация, в том случае если имя не дает никакой информации; калькирование – буквальный перевод имени собственного, который является необходимым, учитывая словарный запас читателя. Если имя собственное значимо, то переводчик должен это заметить и передать имя героя сохранив задумку автора, эмоциональную окраску и стиль текста.

Список использованных источников:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л.С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 239 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С. Виноградов. – М.: Издательство института общего и среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
3. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Международные отношения, 1980. – 344 с.
4. Joseph Jacobs. English fairy tales [Электронный ресурс] – режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=102770>

Ольшанська К.А.

студент,

Науковий керівник: Шурма С.Г.

кандидат філологічних наук, доцент,

Гуманітарний інститут

Київського університету імені Бориса Грінченка

ПРИНЦИП ДЖЕРЕЛОЦЕНТРИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ В ТВОРЧОМУ МЕТОДІ ГРИГОРІЯ КОЧУРА

Григорій Кочур – один із найталановитіших перекладачів ХХст. Його ім'я стоїть поряд з тими, хто розвивав націєтворчу функцію перекладу, заповнюючи прогалини у спадщині української літератури, і розвивав українську мову та культуру. У межах наявних опублікованих матеріалів можна виділити суттєвий масив літературних досліджень про особливості творчого методу Григорія Кочура, однак ця невичерпна тема потребує подальшого дослідження.

Роль художнього перекладу у збагаченні та розвитку української мови залишається важливою проблемою сьогодення. В процесі художнього перекладу яскраво проявляється взаємодія та взаємовплив культур, представлені в тексті оригіналу та в тексті перекладу. Особливе значення для перекладу має передача в художньому творі не тільки експліцитних явищ, втілених у семантиці, стилістиці чи синтаксисі, але й самотнього колориту оригінального твору, присутність індивідуалізованого бачення об'єктивних реалій автором, тобто те імпліцитне, що, на перший погляд, є прихованим від ока.

Особливу складність для перекладу іншою мовою являють віршовані твори, адже вони формують не лише «цілісну систему мовних елементів (змістово-формально-суспільних за своїм характером)», але й цілісний емоційно-чуттєвий образ, який автор безпосередньо спрямовує на емоційний стан читача-реципієнта, з метою справити конкретне враження, викликати запрограмовані образністю вірша емоційні стани. Ця естетично-експресивна складова відрізняє мову поезії і художню мову взагалі від інших типів мовленнєвої комунікації, ключовим елементом і пріоритетом яких є передача інформативного змісту.

Для цілісного осмислення творчого методу перекладача існує необхідність його комплексного вивчення. Дослідження перекладів Григорія Кочура дозволить не лише виявити особливості творчої манери та основні риси індивідуально-авторського стилю перекладача, а, що найважливіше, продемонструє багатство української мови, яке реалізовано у перекладах Г. Кочура, оскільки творчість Г. Кочура вирізняється надзвичайною стилістичною майстерністю, мовним багатством.

Для Григорія Порфировича Кочура – одного з керманців української школи художнього перекладу минулого сторіччя, джерелом його теоретичних обґрунтувань та напрацювань були як погляди інших видатних перекладачів, так і власний аналіз художніх перекладів – чи то українців, чи то чехів, словаків тощо, але передусім, звісно ж, – власна творча манера та стиль перекладання, які втілювалися у його майстерно виконаних перекладах вершин світової поезії.

При аналізі проблем поетичних перекладів, М. Зеров зазначає, що для перекладачів, при досягненні високого рівня художності перекладу вірша, надзвичайно важливим для є «повне розуміння тексту, над відтворенням якого в рідній мові вони [перекладачі] працюють». Поруч із цією вимогою М. Зеров наголошує, що «перекладач не має нехтувати евфонією оригіналу – як звукописам, так і римою.

Г. Кочур, називаючи себе адептом неокласиків, спирався на традиції Зерова-Рильського, яких уважав першими авторитетами у перекладацтві. «Подібно до Рильського, який ухилився (як пише про нього Кочур

пізніше) від ризикованих стилістичних експериментів, зате володів бездоганним смаком, ерудицією, широким та органічним знанням рідної мови, – Кочур також більш за все боїться «переяскравити» свої переклади, підмінити відтворення оригіналу його вільним переспівом, «перевдягти» автора в декоративне «українське вбрання». Звідси – гранична точність і конкретність образної мови Г. Кочура, яка наближена до оригіналу, увага до образної деталі, словесна економія, прагнення урізноманітнити поетичний словник за рахунок прямих іншомовних запозичень.

Аналіз наукових джерел з теми дослідження доводить, що Г. Кочур сповідував принцип джерелоцентричного перекладу (анг. *source oriented translation*), який передбачає максимально можливе наближення читача перекладу до оригіналу. Причому цей принцип застосовувався Метром у перекладах творів як давньої, так і новітньої літератури. Джерелоцентричний метод виключає «одомашнення» як форму засвоєння оригіналу, допускає помірне очуження тексту перекладу, акцентуючи на іншомовній належності оригіналу. Такий підхід спонукає перекладача до самообмеження, стримання власного «я» для точного наслідування образно-сислової структури та стильової форми оригіналу і повністю вписується в неокласичну школу перекладання, до якої належав Г. Кочур.

Практика перекладу, в якій значне місце посідає доробок Г. Кочура, переконує, що не буває додавань без певних вилучень. Важливо, щоб вилучення торкалися незначущих деталей, які не впливають на збереження смислової і жанрово-стилістичної доміант першотвору. Приклади застосування такої тактики можна віднайти у багатьох перекладах Григорія Кочура з різних мов.

Список використаних джерел:

1. Гординський С. Французькі поети українською мовою. До перекладів М. Терещенка, М. Рильського, Г. Кочура і М. Лукаша // *Сучасність*. – 1964. – Квіт. (Чис. 4). – 59 с.
2. Дзюба І. Особиста і творча діяльність Григорія Кочура. – В кн.: *Григорій Кочур і український переклад. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. – К.: Ірпінь, 2003. – С. 8–11.
3. Кононенко П. Григорій Кочур у ролі Гамлета.- В кн.: *Григорій Кочур і український переклад. Матеріали між нар. науково-практичної конф.* – Київ. – Ірпінь, 2003. – С. 11–14.
4. Новикова М. Місія перекладача // *Зарубіж. л-ра*. – 1998. – № 40. – С. 3.

Сунік В.В.

студентка;

Уманець Р.С.

кандидат філологічних наук, асистент,

Інститут філології

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЕСЕЇВ АЛЬФРЕДА ПОЛЬГАРА

Альфред Польгар, справжнє прізвище Полак – австрійський письменник, есеїст, літературний критик і перекладач, народився 17 жовтня 1873 року в сім'ї євреїв – музикантів, в місті Відень. А. Польгар народився в епоху розквіту австрійської культури. Проте у літературу він прийшов із певним запізненням. Після того як у нього не склалось з музикою, він певний час займався парламентськими та судовими репортажами. Лише наприкінці дев'яностих А. Польгар почав працювати літературним та театральним критиком.

А. Польгару притамана жартівлива форма вираження. Улюбленою зброєю А. Польгара була іронія. Її спектр простягається від метафізичної самоіронії до гіркою сарказму. А. Польгар володів невичерпним гумором, не було жодної події, з приводу якої він б не зіронізував, жодної історії, у якій не було б жарту. За допомогою іронії він боровся за справедливість, правду та гуманізм. У цій сфері у А. Польгара були свої методи: він показував невідповідність явищ через викриття сумісності або через награне погодження із поведінкою противника. Перший прийом – це щось на зразок ефекту відчуження, під час якого речі розглядаються з незвичного для них ракурсу. Іронія породжується незвичною точкою зору. Емоційне навантаження повинно пройти через фільтр іронії, щоб викликати у читача почуття неприязні та обурення. Цей фільтр іронії працює лише у тому випадку, коли речі розглядають із іншого ракурсу, коли так би мовити їм надають нового вигляду.

Розглянемо особливості творення комічного та перекладацькі труднощі на прикладі есе А. Польгара, провівши порівняльний аналіз текстів оригіналу та перекладу українською мовою. У своїх есе, з метою створення комічного ефекту, автор використовує широкий арсенал мовних та стилістичних засобів. Проведений аналіз есе дозволяє виділити найпоширеніші мовні та стилістичні засоби створення ефекту комічного: гра слів; оксюморон; метафоризація лексики; стилізація мовлення; порівняння; перифрази; епітети, антоніми; алюзії; парадокс;

Розглянемо детальніше яскраві приклади вживання оксюморону (свідоме поєднання протилежних за змістом понять, які разом дають нове поняття), з метою створення комічного ефекту:

- «Mein Vater, der Künstler war, Musiker, behaftet mit der übelsten Gottergabe: mit unproduktivem Genie, zu schwach für das Grosse, zu gross für das Klein». У наведеному прикладі автор, прагнучи створити комічний ефект, вміло надає звичайним словам гумористичного забарвлення. Однією з основних умов при цьому є правильний підбір словосполучень. У даному випадку такими словосполученнями є «behaftet mit der Gottergabe» та «mit unproduktivem Genie», у яких свідомо поєднуються логічно несумісні лексичні одиниці. А саме, лексема «behaftet» має значення 1. уражений хворобою, 2. обтяжений боргами, логічно, що дане слово не може виступати означенням іменника «Gottergabe», який має піднесене значення «*Божий дар*», тобто щось особливе, бажане. Теж ж саме у випадку із наступним словосполученням, прикметник «unproduktiv», у значенні «непродуктивний», не може доповнювати іменник «Genie». У даному випадку оксюморонні словосполучення, є експліцитною основою вираження іронії, з якою автор описує свого талановитого, і водночас не здібного на щось велике батька. Перекладач пропонує такий переклад: «Мій батько – митець та музикант, був обтяжений найгіршим даром богів. Його безплідний геній був занадто кволим, щоб створювати щось насправді значуще, але водночас і надто великим, щоб розмінюватись на дрібниці». При перекладі перекладач вдався до лексико – стилістичної трансформації та відтворив вихідні словосполучення контекстуальними відповідниками. При перекладі було вдало здійснено підбір відповідного значення полісемного слова «*behaftet*» – «*обтяжений*». Такий переклад надає виразності іронічному змісту висловлювання в українській мові.

- «Er trug seine Teller mit bezaubernd geschickter Ungeschicklichkeit». У наведеному прикладі автор з метою створення комічного ефекту, використовує оксюмороний епітет «*geschickte Ungeschicklichkeit*», що побудований на основі діаметрально протилежних лексем, а саме: прикметника «*geschickt*», що має значення «*вмілий, вправний*», та іменника «*Ungeschicklichkeit*», що у перекладі означає «*невміння, незграбність*». Перекладач пропонує наступний переклад: «Бегзен ніс свої тарілки з якоюсь дивовижно вправною недбалістю». У даному випадку перекладач передав німецький вираз «*geschickte Ungeschicklichkeit*» за допомогою ситуативного відповідника «*вправна недбалість*». Слід зазначити, що в українській мові прикметний «*вправний*» має значення – *той, який маючи певні навички робить усе добре і швидко*, а іменник «*недбалість*» означає *відсутність належної уваги, старанності в ставленні до кого-, чого-небудь* [46]. У такому

випадку, щоб надати виразності оксюморону, вжитому автором оригіналу, та підсилити ефект комічного, доцільніше було б використати український прикметний «незграбний», тобто *той, який не має спритності, легкості в рухах* [46].

- «Das Café Central stellt also eine Art Organisation der Desorganisierten dar». У наведеному прикладі ефектом створення комічного слугує оксюморон, який базується на антонімічності таких компонентів, як: «*Organisation*» (*організація*) та *Desorganisierten* (*дезорганізовані*). Оксюморон створює ефект смислового парадоксу та описує внутрішню суперечність об'єкту мовлення, а саме відвідувачів кав'ярні «Централь». Перекладач пропонує такий переклад: «Кафе Централь», представляє такий собі вид організації дезорганізованих». Ефект комічного було повністю відтворено засобами української мови – еквівалентними відповідниками.

Наступним прикладом стилістичних засобів, що викликають комічний ефект є гра слів:

- «Es ist ein rechtes Asyl für Menschen, die die Zeit totschiagen müssen, um von ihr nicht totgeschlagen zu werden». У наведеному прикладі ефект комічного створюється грою слів, яка реалізується за рахунок лексеми «totschiagen». А саме у реченні актуалізується пряме та переносне значення дієслова «totschiagen», тобто «Zeit totschiagen» у переносному значенні вбивати час, та «totgeschlagen zu werden» – бути убитому фізично у прямому значенні. У даному випадку гра слів слугує вираженням іронії, яку підсилює лексема «Asyl», що має значення «притулок», та найчастіше вживається у контексті про біженців та безхатків. За допомогою таких мовних засобів, автор створює яскравий образ, який безпосередньо є вираженням авторського ставлення до предмету мовлення. У перекладі маємо: ««Це справжній притулок для людей, які мусять вбивати час, що не бути ним же вбитими». При перекладі вираз «Zeit totschiagen» було передано еквівалентом в українській мові «вбивати час». У мові перекладу гра слів також базується на багатозначності слова «вбивати». В українській мові, так як і в німецькій, одночасна реалізація різних значень слова є основою комічного ефекту.

Наступним засобом створення комічного у есе є перифраз, який є експліцитною основою вираження іронії. Розглянемо такі приклади:

- «Seine sentimentalische Beziehung zu dem «alten Herrn in Schönbrunn» galt weit weniger der Figur (und dem, was sie vorstellte) als deren Patina». У наведеному прикладі комічний ефект створюється за рахунок перифразу. А саме, автор вживає описовий вираз «alten Herrn in Schönbrunn» (старий пан у Шьонбрунні), щоб замінити пряме найменування, та створити елемент певної загадки. Шьонбрун – це палац

у Відні, який був літньою резиденцією імператорської родини Габсбургів. Тому під описовим виразом «alten Herrn in Schönbrunn» автор мав на увазі членів родини Габсбургів. У такий спосіб автор уникає прямої критики та завуальовано висловлює своє ставлення до об'єкту мовлення. Маємо такий переклад українською мовою: «Його сентиментальне ставлення до «старого пана у Шьонбрунні» стосувалося значно менше фігури (і того, кого вона представляла), ніж її патини». Вираз «alten Herrn in Schönbrunn» було відтворено за допомогою відповідників та перекладено як «старий пан у Шьонбрунні». Так як зміст перифрази міг би залишитись незрозумілим для читача, перекладач використав примітку, в якій пояснив значення слова «Schönbrunn». Іменник «Patina» було перекладено за допомогою кальки як «патина». У примітці перекладач зазначив, що у даному контексті йдеться про «подих минулого».

Наступним засобом створення комічного є парадокс:

- «...ein ganz besonderes Klima, in dem das Lebensunfähige, und nur dieses, bei voller Wahrung seiner Lebensunfähigkeit gedeiht». У наведеному прикладі ефект комічного утворюється за допомогою парадоксу, який реалізується за допомогою таких лексичних одиниць як: «der Lebensunfähige», «Lebensunfähigkeit» та «gedeihen». Тобто автор говорить, що відвідувачі кав'ярні, які не пристосовані до життя, що на перший погляд здається негативною рисою, реалізують себе та розвиваються у кав'ярні саме завдяки цій непристосованості. Маємо наступний переклад українською мовою: «...абсолютно особливий клімат, у якому невдаха, і тільки він, процвітає, зберігаючи усю свою непристосованість». З метою відтворення комічного автор перекладу вдався до перекладацьких трансформацій. А саме, в українському варіанті ефект комічного базується на антонімічності таких компонентів як «невдаха» та «процвітати». Лексему «Lebensunfähige», що має значення «непристосований до життя», яка у німецькій мові є нейтральною та не несе оціночного характеру, перекладено лексемою «невдаха», що в українській мові має негативну конотацію, і тим самим підсилює ефект комічного у даному реченні.

Проведений порівняльний та перекладацький аналіз оригіналу та перекладу дозволяє зробити висновок, що при відтворенні комічного мовою перекладу застосовувались такі способи перекладу: пошук ситуативних відповідників; підбір еквівалентних відповідників; лексико-семантичні трансформації; транслітерація; додавання; антонімічний переклад;

Характерною особливістю перекладу українською мовою є посилення емоційності лексики, яка в оригіналі несла нейтральний характер.

Список використаних джерел:

1. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу / Т. Кияк, А. Науменко, О. Огуй. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 592 с.
2. Молодоженя О. Ю. «Мовна гра» як засіб комічного / О. Молодоженя. – Луцьк : Науковий вісник ВНУ ім. Л.Українки // Філологічні науки, 2007. – № 3. – С. 198-201.
3. Фрідель Егон, Польгар Альфред, Злосливі хлопці. Есеї / Передмова Флоріана Рінеша (нім. та укр. мовами). – Чернівці: Книги – XXI, 2014. – 184 с.

Ходаківська В.С.

магістр, аспірант,

Любінський Католицький університет імені Йоана Павла II

ПЕРЕКЛАД ЯК МЕТОД МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Культура – це сукупність, спільні дії, думки, норми, певного народу, певної групи людей [2].

Олександр Каміньський так описує термін культура:

«Культура – це набір цінностей (інтелектуальних, естетичних, соціальних, економічних і т.д.), норм (моральних, правових і т.д.) і зразків і моделей (поведінки, закладів і т.д.), які ми хочемо розвивати і до яких ми хочемо впроваджувати окремі постаті і соціальні групи шляхом зміцнення і пробудження відповідних зацікавлень та потреб [4, с. 57]» [5, с. 84].

Олександр Здзіслав натомість поєднує культуру з мовою даної країни. Він вважає, що:

«мова як творіння суспільства, є невід'ємною частиною культури і цивілізації даного суспільства. В мові відображаються відмінності в баченні позамовної реальності, а також зразки і норми поведінки [6, с. 5]» [5, с. 85].

Культура кожної країни, кожного народу має в собі елементи, притаманні своїй культурі, своїм звичаям. Кожна культура несе в собі елементи «іншого», які відрізняють дану культуру від інших культур. Тут йдеться про «культурний менталітет», закладений в кожній культурі. Тут можна перелічити: назви власні (імена, організації і т.д.), назви посад, назви відділень, посилення на реалії з літератури, історії, музики, мистецтва і т.д. Сюди також можна віднести звичаї, обряди, традиції різних народів. Кожна культура бачить красу, унікальність в різних предметах, місцях і т.д. Культурна відмінність несе в собі зацікавлення,

прагнення навчитися чогось нового, дізнатися щось, чого не має в даній культурі [1, с. 133].

Саме переклад і є процесом, який дає змогу познайомитися або дізнатися про культуру інших народів. Це спричинює, що переклад має в собі «чужість», яка є результатом культури даної країни. Тут йдеться про чужі, не притаманні культурі перекладу, явища, або чинники «чужої» культури. Слухач, читач, котрий не знає культуру тексту перекладу, може мати труднощі зі зрозумінням тексту перекладу, якщо ж він буде переповнений елементами «чужої» культури. Тут також варто пригадати літературні тексти, й тексти різної тематики, котрі викликають труднощі в розумінні для читача/слухача, якщо він не буде мати додаткових знань на дану тему [5, с. 84].

Переклад, а вірніше, перекладач, власне і сполучає, поєднує дві зовсім різні, або схожі в чомусь культури, та передає дану інформацію суспільству. Завдяки перекладу можна дізнатися про культури різних націй, різних країн світу, навіть самих віддалених.

Нижче перелічено функції, які виконує переклад:

1) переклад передає, переказує інформацію, в якій роз'яснюється нова реальність в мові перекладу [7, с. 339];

2) переклад роз'яснює, вияснює значення реалій різних культур, в найкращому способі донесення до читача/слухача [7, с. 427];

3) переклад вияснює мовні питання та полегшує комунікацію [7, с. 340];

4) переклад є правдивим, вірним переказом інформації [7, с. 427];

5) переклад полягає не тільки у передачі елементів конкретного поняття, але і у передачі культурних елементів [7, с. 340];

6) переклад дає змогу обмінюватися думками, ідеями та досягненнями – не тільки науки та техніки, але й інформації щоденного буденного життя [7, с. 428];

7) величезну роль переклад відіграє в літературі, техніці, науці, культурі [7, с. 341];

8) інтелектуальний та матеріальний обмін між країнами, що в свою чергу покращує та поліпшує життя людини, а також покращує міжкультурну комунікацію народів [7, с. 428];

9) переклад не тільки відкриває та поглиблює таємниці мови, але й показує мовні відмінності, які виникають при цьому та в результаті міжкультурної комунікації [7, с. 341];

10) переклад дає доступ до відомих, знаних творів літератури [7, с. 429];

11) переклад переказує, передає класику та новинки світової літератури [7, с. 342];

12) переклад переказує по цілому світі наукові, літературні, науково-технічні, популярно-наукові та журналістські сфери [7, с. 429];

13) переклад є джерелом знань [7, с. 342].

Базуючись на вищенаведеному матеріалі, можна зробити висновок, що переклад відіграє досить вагому та важливу роль в сучасному світі. Переклад стирає межу між двома культурами, тобто ту перешкоду, яка пов'язана з відсутністю знань мови та культури іншого народу, адже кожна мова, кожна культура – це щось особисте, що створюється народом.

Список використаних джерел:

1. Roman L. Przekład, język, kultura III // Lublin, 2012. – 167 s.
2. Słownik języka polskiego, encyklopedia PWN <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/kultura;3928887.html>
3. <http://zadane.pl/zadanie/5762126>
4. Kamiński A. Funkcje pedagogiki społecznej // Warszawa, 1974 – 57.
5. Anna D.Z. Aspekty kulturowe w tłumaczeniu tekstów specjalistycznych // Opole, 2009. – 89-91.
6. Zdzisław A. Elementy lingworealistyczne w nauczaniu języka rosyjskiego // Warszawa, 1982: 5.
7. Pieńkos J. Podstawy przekładoznawstwa // Zakamycze, 2003 – 473.

Шепель Я.А.

*преподаватель греческого языка и литературы,
английского языка,
Мариупольский государственный университет*

АНАЛИЗ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ О. ГЕНРИ

История английского языка уходит корнями в далекое прошлое. За все время изучения этого языка, в нем скопилось необъятный океан выражений, которые люди употребляют успешно, метко и красиво. Вот так и появилась особая отрасль языка – фразеология, которая вмещает в себе множество устойчивых словосочетаний, имеющих самостоятельное значение.

Английский язык является международным. Знание языка на продвинутом уровне невозможно представить без изучения его фразеологических единиц. Очень часто мы сталкиваемся с этим при чтении литературы (прозы, поэзии и т.д.), газет, просмотре новостей.

«С помощью идиом, как с помощью различных оттенков цветов, информационный аспект языка дополняется чувственно-интуитивным описанием нашего мира, нашей жизни» [1, с. 15].

Для любого, пытающегося овладеть английским, эта отрасль языка доставляет много трудностей при изучении. Но после упорного исследования и одоления фразеологизмов мы пытаемся разговаривать как носители языка, понимаем их с полуслова, наша речевая готовность выходит на новый уровень. Мы умеем ясно и кратко выражать свои мысли, при этом имея стопроцентную уверенность в правильности постановки предложения и интонации. Чаще всего знание иностранных фразеологизмов помогает уклониться от руссизмов, что обозначает дословный перевод слов и словосочетаний.

Очень часто встречаются фразеологические обороты в литературных текстах, прессе и т.п. На занятиях мы очень часто обращали на них внимание, анализировали и пытались перефразировать на русский язык.

Фразеология – это особый раздел науки о языке, занимающийся исследованием смысловых и структурных свойств фразеологических единиц, изучающий причины их возникновения в системе языка и особенности употребления в речи.

Термин «фразеология» образован от двух греческих слов: *phrasis* – «выражение, оборот речи» и *logos* – «учение» [4, с. 12].

Предметом изучения этой науки является классификация фразеологизмов, природа их компонентов, а так же их синтаксического и морфологического значения. Фразеологией можно назвать множество фразеологических единиц, которые можно встретить в одном языке, либо в каких-либо литературных источниках.

Эта наука родилась и воспитывается на слиянии и на базе огромного количества немалых отраслей языкознания. Этими областями являются: лексикология, морфология, синтаксис, лингвистика. В течении последних десятков лет, она преобразовалась в самостоятельную лингвистическую науку. Сейчас она имеет свои методы и объект исследования.

Вселенная фразеологии любого языка обширная, всячески разнообразная и разносторонняя, и каждая грань ее исследования, непременно, заслуживает надлежащего внимания.

Вселенная фразеологии современного английского языка велик и многообразен, и каждый аспект его исследования, безусловно, заслуживает должного внимания.

Фразеологизмы – это самостоятельная номинативная единица языка, представляющая собой устойчивые сочетания слов, которые выражают целостное фразеологическое значение и по функции соотносятся с отдельными словами. То есть, устойчивые сочетания слов, разные или

близкие по значению одному слову, называются фразеологизмами: вешать нос – унывать. Как и слова фразеологизмы служат наименованиями предметов, явлений и признаков: сбить с толку – запутывать.

Устойчивые фразы или фразеологизмы представляют собой колоритные и красочные сочетания слов, которые имеют одно целое значение и осуществляют одну синтаксическую функцию.

Как и в каждом языке, в английском фразеологизмы являются неотъемлемой частью и очень важным элементом. Ученные до сих пор не имеют единого мнения по поводу их классификации. Рассмотрим некоторые виды разработанные учеными на основании некоторых правил.

В.В. Виноградов предложил семантическую классификацию фразеологических единиц. Семантические характеристики немаловажны для разбора и анализа фразеологических единиц. Итак, давайте рассмотрим 4 типа:

1) Фразеологические сочетания – это устойчивые сочетания, в которых каждый из компонентов, оставаясь несвободным, сохраняет некоторую семантическую самостоятельность [2, с. 45]. Разберем примеры:

to be at one's wits' end – не знать что делать

live on wind – питаться воздухом

he comes in tanked up – он приходит домой под мухой

they went over the divide – они отправились на тот свет

to keep the chafing dish – свести концы с концами

she is out of pocket – Она была вся да вышла

Фразеологические единства – это устойчивые словосочетания, в которых значение целых мотивировано и выводится из значения отдельных компонентов [4, с. 86]. Отдельные слова, входящие в его состав, семантически несамостоятельны, и значение каждого из компонентов подчинено единству общего образного значения всего фразеологического выражения в целом. Однако, при дословном переводе мы можем догадаться о смысле словосочетания. Например: «to know the way the cat is jumping». Дословно переводится «знать куда прыгнет кошка», а как фразеологизм «знать, куда ветер дует» [2, с. 58].

he has gone to the dogs – его жизнь загублена

to lose one's head – потерять голову

help her to her feet – помочь подняться на ноги

luck would again run against him – судьба сыграет с ним скверную шутку.

I'll crush the sentiment out of my heart – я вырву из сердца чувство.

he drank gin to excess – Он пил запоем

Фразеологические сращения – это устойчивые словосочетания, представляющие собой семантически неделимое целое и значение целого не выводится из значений отдельных слов, входящих в состав данного фразеологического сращения [3, с. 168]. Семантическая самостоятельность слов – компонентов утрачена полностью. Такие фразеологизмы являются «чистыми идиомами». При дословном переводе мы не можем понять смысл. Например: «to show the white feather». Дословно переводится «показать белое перо», а как фразеологизм «струсить». Ни одно из слов при дословном переводе не намекает на значение целого сочетания [2, с. 62].

he was thrown out neck and crop – его выбросили не церемонясь

a box in the ear – пощечина

he left him in the lurch – он бросил его в беде

he makes mountains out of molehills – он делает из мухи слона

Фразеологизмам уделено огромное количество времени в разных работах, статьях и переводах художественной литературы. В процессе написания этой работы я пополнила свои знания английского языка. Я узнала что перевод фразеологизмов это нелегкий процесс, требующий немалых усилий и что в русском языке существуют эквиваленты английским идиомам.

Список использованных источников:

1. Аничков И.Е. Труды по языкознанию. – С-Петербург: Наука, 1997.
2. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. – Л., 1963.
3. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. – 2-е изд., перераб. – М., 1996.
4. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. – Л., 1944.
5. The best short stories of O. Henry (Modern Library) by O. Henry.

Шпек А.М.

студент,

Науковий керівник: Яскевич О.К.

кандидат філологічних наук, доцент,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ЗООКОМПОНЕНТОМ АНГЛІЙСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ

Фразеологізми наділяють мову відповідним відтінком. Їх застосовують в розмовному та художньому стилях, їм властива сталість. На думку філологів, фразеологія почерпнута із народу.

Мовознавець Зубрик А. Р. [3, с. 318] стверджує, що характерною ознакою фразеологізмів є ідіоматичність, це означає, що переклад не повинен бути дослівним. Вислів *to show white feather* перекладається бути боягузом. Буквалізм тут недоречний.

Кожна мова має свої певні ознаки, притаманні лише їй. Проаналізувавши літературні джерела, можна стверджувати, що найхарактернішими з таких ознак є зоофразеологізми.

У фразеологічній системі англійської та української мов виявляють загальні і водночас національно-самобутні компоненти, специфічні для кожної мови. Тотожність багатьох зооморфних фразеологізмів у зіставлених мовах пояснюється існуванням спільного фразеологічного фонду для цих мов, унаслідок чого більша частина фразеологічних одиниць співпадає не тільки за значенням, але й за структурою, хоч ці мови належать до різних груп [4, с. 59].

Фразеологічні одиниці є метафоричними, тому не слід перекладати їх дослівно, тому що вони урізноманітнюють мову. Існують абсолютні та часткові відповідники. Труднощі перекладу полягають у пошуку належного еквівалента [3, с. 317].

Слід враховувати всі аспекти для правильного перекладу і брати до уваги контекстуальне значення. Зберігається авторський стиль передачі цих виразів, в той же час, це буде точний переклад з мовної точки зору [2, с. 18-19].

Фразеологізми наділені експресивною функцією і досить часто перекладач зустрічається з різноманітними труднощами, адже необхідно обрати правильний еквівалент. Переклад може бути контекстуальний, аналогічний, дослівний, описовий.

До першої групи належать фразеологічні одиниці, еквіваленти яких в перекладі співпадають за формою й змістом.

A <i>cat</i> has nine lives	Eine <i>Katze</i> hat sieben Leben	У <i>кішки</i> дев'ять життів
To be <i>dog</i> tired	Müde wie ein <i>Hund</i> sein	Змучений, як <i>собака</i>
The <i>dogs</i> bark, but the caravan goes on	Die <i>Hunde</i> bellen, und die Karawane zieht weiter	<i>Собаки</i> брешуть, а караван іде
To take / seize the <i>bull</i> by the horns	Den <i>Stier</i> bei den Hörnern fassen / packen	Взяти <i>бика</i> за роги
<i>Crocodile</i> tears	<i>Krokodilstränen</i>	<i>Крокодилячі</i> сльози
Poor as a church <i>mouse</i>	Arm wie eine <i>Kirchenmaus</i>	Бідний, як церковна <i>миша</i>
To chatter like a <i>magpie</i>	Schwatzen wie eine <i>Elster</i>	Торохтати, як <i>сорока</i>

Наступна група включає в себе фразеологізми, які співпадають по змісту, але не за образом їхньої основи.

That's where the <i>hen</i> scratches	Da liegt der <i>Hase</i> im Pfeffer	Ось, де <i>собака</i> зарита
To kill two <i>birds</i> with one stone	<i>Zwei Fliegen</i> mit einer Klappe schlagen	Одним пострілом двох <i>зайців</i> вбити
Like a <i>bull</i> in a china shop	Wie ein <i>Elefant</i> im Porzellanladen	Незграбний, як <i>ведмідь</i>
Till the <i>cows</i> come home	Wenn der <i>Hahn</i> Eier legt	Коли рак на <i>горі</i> свисне
An old <i>fox</i> understands a trap	Alte <i>Krähen</i> sind schwer zu fangen	Старого <i>горобця</i> на полові не обдуриш
To make a mountain out of a <i>molehill</i>	Aus einer <i>Mücke</i> einen Elefanten machen	Робити з <i>мухи</i> слона

До третьої групи відносять вирази, до яких застосовують описовий переклад без пошуку еквівалентів.

To lose the <i>sheep</i> for a halfpennyworth of tar	Etwas Wertvolles verlieren	Втратити щось цінне через дріб'язкову економію
To back to one's <i>sheep</i>	Zum Gespräch zurückgehen	Повертатися до теми розмови
To bring ones <i>hogs</i> (<i>pigs</i>) to market	Das Ziel erreichen	Добитися своєї цілі

Ми можемо простежити, що в українській та німецькій мовах відповідники практично рівнозначні одне одному на відміну від англійської.

Необхідним є правильний добір відповідника під час перекладу. Важливою умовою є не перекладати все буквально або ж дослівно і, беручи до уваги співвіднесення в англійській, німецькій та українській мовах, звертати увагу на зміст, форму й образ лексем. Фразеологічні одиниці із зоокомпонентом вживають з метою персоніфікації, тому що деякі зооніми позначають, відповідно, позитивні чи негативні риси характеру людей. Потрібно дотримуватися чіткої класифікації та поділу фразеологічних лексем на три групи, щоб застосовувати належний переклад. Із поданих фразеологічних одиниць простежуємо, що зоокомпоненти включають в кожній з груп комах, птахів, свійських та диких тварин.

Вивчаючи питання зоофразеологізмів, можемо зробити наступні висновки:

- фразеологізми із зоокомпонентом описують відповідні риси характеру чи ознаки;
- при перекладі зоонімів необхідно вживати правильні відповідники;
- фразеологізми перекладають методом аналогії, дескриптивним, або іншими словами, описовим, а також контекстуальним;
- найбільшою помилкою при перекладі є буквалізм;
- у співвіднесенні англійської, німецької та української мов простежуються синонімічні фразеологічні одиниці;
- зооніми описують позитивні і негативні риси характеру, приписані людям;
- фразеологізми характеризуються ідіоматичністю, експресивністю, надають образності та емоційної забарвленості, відповідного лінгвістичного відтінку.

Дослідження фразеологічних зоонімів є досить актуальною темою на сьогоднішній день, оскільки філологи зацікавлені у співвіднесенні цих лексем у системі декількох мов для порівняльної характеристики.

У співвіднесенні трьох мов: англійської, німецької та української абсолютні відповідники у системі англійської та української мов більше співпадають в порівнянні з німецькою. Німецька мова характеризується більшою мовною колоритністю зоонімів у порівнянні з англійською. Оскільки не потрібно враховувати сумарне значення лексем до їх кількості та перекладати кожен з них зокрема, фразеологізми характеризуються образністю, простежуємо із поданих таблиць, що німецькій мові властива наявність різноманітних варіантів фразеологічних зоонімів.

Передача фразеологічних одиниць із зоокомпонентом є досить не простим завданням, адже необхідно чітко усвідомлювати всі аспекти способів їх передачі. Відповідно до розподілу фразеологізмів на перемінні, стійкі метафоричні сполучення, які в свою чергу, відносять до фразеологічних єдностей та ідіоми, ступінь метафоричності не однаковий.

Список використаних джерел:

1. Баранцев К. Т. Англо-український словник / К. Т. Баранцев. – К. : Радянська школа, 1969. – 1052 с.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вища школа, 1983. – 176 с.
3. Зубрик А. Р. Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів / А. Р. Зубрик // Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – 2013. – Випуск 36. – С. 317–318.
4. Салата І. А. Особливості семантичного й прагматичного аспектів зооморфних фразеологізмів в англійській та українській мовах / І. А. Салата // Філологічні студії. – 2010. – Випуск 5. – С. 57–64.
5. Cowie A. P. Oxford Dictionary of English Idioms / A. P. Cowie, R. Mackin R., I. R. McCaig. – Oxford University Press, 1993. – 685 p.
6. Duden Redewendungen / Redaktionelle Bearbeitung Dr. Brigitte Alsleben, Dr. Werner Scholze-Stubenrecht. – Dudenverlag, 2002. – 955 s.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Лебедева Н.А.

*доктор філософії в області культурології, професор,
Международная Кадровая Академия (г. Киев),
Евразийская Академия телевидения и радио*

УКРАИНСКОЕ ВОЗРОЖДЕНИЕ НАСЛЕДИЯ ФРИДРИХА ГОРЕНШТЕЙНА – КИНОФЕСТИВАЛЬ БЕРДИЧЕВА

Человечеству в целом свойственно делать одни и те же ошибки. Практически каждая культурная эпоха не признавала своих гениев – людей, которые масштабом своей мысли смогли опередить современников, создав культурное наследие, которое было оценено и признано лишь спустя несколько веков. К числу таких гениев смело можно отнести имя Фридриха Горенштейна, который родился и вырос в Украине, который признан в мире, как классик русской литературы XX века. Уже создано удивительное исследование Григория Никифоровича, которое отмечено как «серьезный научный труд» доктором филологических наук, профессором Борисом Александровичем Ланиным, раскрывающее многогранность писателя. Борис Ланин пишет, что книга полна литературоведческих открытий и самых глубоких и основательных размышлений о неузнанном выдающемся писателе» [6, с. 135]. Также Борис Александрович отметил, что творческий путь Горенштейна продолжается и «затянувшееся открытие Горенштейна совершается на наших глазах». Профессор не только изучил наследие писателя, он также рассмотрел книгу Мины Полянкой в научной статье «Возвращение Горенштейна» [6]. Данные труды актуальны для читательского и профессионального понимания, раскрывают личностные и творческие особенности гения. Еврейский вопрос в творчестве писателя подробно рассмотрен доктором филологических наук из Латвии Еленой Васильевой [12]. Специфика драмы «Бердичев» описана докторантом Даугавпилсского университета Алёной Величко [13]. Описание жизни и творчества Ф. Горенштейна находим в истории русско-еврейской прозы, изданной в Будапеште и Нью-Йорке [14].

Кандидат филологических наук Ольга Игоревна Чудова из г. Пермь исследовала в своей диссертационной работе особенности рецепции Достоевского в творчестве Горенштейна, рассмотрев произведения Горенштейна в аспекте их художественных связей с творчеством

классика русской литературы XIX столетия. В её научном исследовании детально рассмотрены литературные шедевры Горенштейна: роман «Место», рассказы «Контрэволюционер», «Искра» повесть «Зима 53-го года», пьеса «Волемир», повесть «Ступени», «Искупление» и «Последнее лето на Волге», особенный акцент сделан учёной на программном произведении «Споры о Достоевском» [11].

В 2012 году кинорежиссером Евой Нейман создан художественный фильм «Дом с башенкой», который был удостоен главного приза конкурсной программы «От Востока к Западу» на 47 Международном кинофестивале в Карловых Варах. Таким образом, актуальность творческого воплощения наследия Фридриха Горенштейна возрастает с каждым годом [8; 9].

Профессиональная постановка пьесы «Бердичев» в 2014 году была осуществлена российским театром [10]. Написано много воспоминаний о личности писателя деятелями культуры и искусства такими, как Леонид Хейфиц, Марк Розовский, Евгения Попова, Анатолий Найман, Виктор Славкин, Юрий Клепиков, Михаил Левитан [5]. Следовательно, талант Фридриха Горенштейна признан в мировом литературоведении на самом высоком уровне в начале XXI века.

Цель доклада – осветить межкультурное значение кинофестиваля им. Фридриха Горенштейна «Звёздный городок», который дважды прошёл в Бердичеве, как возрождение творчества великого писателя в Украине.

Первый кинофестиваль состоялся в марте 2015 года. Организатором и директором данного культурного события стала режиссер из Бердичева Алла Мищук. Её поразило роман Горенштейна «Место» и отсутствие памятного стенда в местном краеведческом музее. Именно поэтому, Алла взялась за организацию фестиваля, целью которого стало не только увековечивание памяти земляка, но и приобщение молодёжи города, страны к киноискусству. «Кинофестиваль – это маленькая площадка для просмотра современного кинематографа» – говорит директор фестиваля Алла Мищук в интервью Валентину Бортнику [1].

Данные тезисы посвящены второму фестивалю короткометражных фильмов им. Ф. Горенштейна «Звёздный городок», который прошёл в Бердичеве с 25 по 27 марта 2016 года. Ключевыми моментами кинофестиваля стали две премьеры: фрагмент пьесы «Бердичев» в постановке Аллы Мищук и удивительный, профессиональный и проникновенный документальный фильм Юрия Векслера «Место Горенштейна». Юрий Векслер, режиссёр, журналист, живёт в Берлине и занимается литературным наследием Фридриха Горенштейна. Год назад он закончил работу над документальным фильмом «Место Горенштейна». Процесс создания киноленты растянулся на 7 лет. Видео

обращение автора киноленты к участникам и зрителям кинофестиваля затронуло каждого, кто находился в зрительном зале, каждого, кто приехал на фестиваль. Юрий Векслер тронул сердца, говоря с любовью и почтением о городе, который приютил маленького Фридриха, где прошли юные годы великого писателя: «Я рад, что именно в этом городе, где много у него было счастливых моментов так или иначе, было и детство и возмужание, что в этом городе происходит кинофестиваль, что город хранит память о нём. Благодаря инициативе Аллы Мищук, фестиваль есть и будет жить, таким образом, поддерживая память о выдающемся писателе и сценаристе» [2]. Фильм «Место Горенштейна» потряс до глубины души, вызвал слёзы. Умело выстроена композиция киноленты: воспоминания тех, кто лично был знаком с Фридрихом Наумовичем, впервые показанные зрителю фото и видеосъёмки, и, что больше всего тронуло – рисунки «возможного» детства, которое было «украдено» у гения. Потрясающая кинолента Юрия Векслера стала тем самым Возрождением, увековечиванием творческого наследия великого писателя, рождённого в Украине.

Отрадно и то, что, по словам Аллы Мищук [7], ведутся переговоры с издательством «Фолио» об издании рассказов Ф. Горенштейна на украинском языке. В день открытия кинофестиваля всем гостям и зрителям посчастливилось увидеть украинскую премьеру знаменитой пьесы «Бердичев», и, хотя времени открытия хватало на просмотр, следовательно и постановку, лишь одной картины из всего многочасового шедевра, зрители с удовольствием были поглощены событиями, развернувшимися перед их взором.

Во время чтения произведений Горенштейна происходит необъяснимое тотальное погружение субъективного пространства в пространство литературного произведения, некое слияние с ним, что вызывает долгое внутреннее ощущение того, что содержание живёт в мире реципиента. Оживают противоречивые чувства людей одновременно, и это удивительно! В отечественной украинской филологии тема творчества Фридриха Горенштейна не раскрыта и не описана. Его стиль, язык, системы образов могли бы стать темами не одной диссертации, и, таким образом, обогатить наше литературоведение. Особенности произведений Фридриха Горенштейна поистине колоссальны. Для филологов – это кладёшь, которая имеет огромное практическое значение в мировом культурологическом контексте. Для театралов – это уникальные пьесы, которые необходимо ставить на украинских сценах, что впервые достойно продемонстрировала Алла Мищук.

Список использованных источников:

1. Бортник В. Алла Мищук о культуре, кино и будущем [Электронный ресурс]. – Режим доступа. <http://www.berdichev.biz/алла-мищук-о-культуре-кино-и-будущем/>
2. Векслер Юрий. Видео обращение к участникам Бердичевского фестиваля [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Um0c4WTUGW8>
3. Векслер Юрий о своём фильме для «Радио Вести». – Режим доступа: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Q9tnXS2Mr10>
4. Горенштейн Ф. Псалом: Роман, повести. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2012. – 640 с.
5. Журнальный зал. «Тайна Горенштейна» Воспоминания Бориса Хазанова, Леонида Хейфеца, Марка Розовского, Евгения Попова, Анатолия Наймана, Виктора Славкина, Юрия Клепкова, Михаила Левитина. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://magazines.russ.ru/october/2002/9/gor.html>
6. Ланин Б. А. Возвращение Фридриха Горенштейна // Проблемы современного образования. – № 6. – 2013. – с. 130-138. [Электронный ресурс]. – Режим доступа. <http://cyberleninka.ru/article/n/vozvraschenie-fridriha-gorenshteyna>
7. Мищук Алла. II Бердичевский кинофестиваль им. Ф. Горенштейна «Зоряне містечко» 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GRx9Jati0j0&feature=youtu.be>
8. Нейман Е. Дом с башенкой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://filmfestival.wm.edu/programming-2/pre-festival-series/>
9. Нейман Е. Дом с башенкой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://delo.ua/events-calendar/id/film-dom-s-bashenkej-756/>
10. Спектакль «Бердичев» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GRx9Jati0j0&feature=youtu.be>
11. Чудова О. И. Ф. М. Достоевский в художественном восприятии Ф. Н. Горенштейна : автореф. дис.... канд. филол. наук спец. 10.01.01 «Русская литература» – Пермь, 2010 / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://cheloveknauka.com/f-m-dostoevskiy-v-hudozhestvennom-voxpriyatii-f-n-gorenshteyna>
12. Vasilyeva Elina. Jewish Issue in Friedrich Gorenstein's writting. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/1281/1290>
13. Veļičko Aļona. The Specifics of Friedrich Gorenstein's Drama «Berdichev» // Journal of Comparative Studies / Komparatovistikas Almanahs, 2014, Issue 6, p. 189-197.
14. Zsuzsa Hetenyi. In a Maelstrom: The History of Russian-Jewish Prose (1860-1940). – Budapest, New-York : CEU Press Central European University Press, 2008. – 307 p.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК

**МАТЕРІАЛИ ІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: Н. Кузнєцова

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 27.05.2016. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 8,60. Тираж 100. Замовлення № 0516-262.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.